

**T.C.
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK BİLİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

BEAT KUŞAĞI VE MÜZİK ETKİLEŞİMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

RENAN GÜÇYENER

TEZ DANIŞMANI

PROF. ERTUĞRUL BAYRAKTARKATAL

ANKARA - 2019

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Müzik ve Sahne Sanatları Anabilim Dalı Müzik Bilimleri Tezli Yüksek Lisans Programı çerçevesinde Renan Güçyener tarafından hazırlanan bu çalışma, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 24 / 12 / 2019

Tez Ad: "Beat Kuşağı ve Müzik Etkileşimi"

Tez Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı - Soyadı, Kurumu)

İmza

Prof. M. Ertuğrul BAYRAKTARKATAL (Tez Danışmanı) – Başkent Üniversitesi

Doç. Dr. Fazlı Orhun Orhon – Başkent Üniversitesi

Doç. Dr. Cenk GÜRAY – Hacettepe Üniversitesi

ONAY

Prof. Dr. İpek KALEMCI TÜZÜN
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Tarih: ... / ... /

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 9/1/2020

Öğrencinin Adı, Soyadı: Rensan Güçyener
Öğrencinin Numarası: 21710391
Anabilim Dalı: Müzik ve Sahne Sanatları
Programı: Müzik Bilimi Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı: Prof. M. Ertuğrul Bayraktar
Tez Başlığı: Best Kusuzluğu ve Müzik Etkileşimi

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans/Doktora tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 104 sayfalık kısmına ilişkin, 9/1/2020 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından 'Tunika' adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 9'dur. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

"Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını" inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:

ONAY

Tarih: 9/1/2020

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad, İmza:

Prof. M. Ertuğrul
Bayraktar

TEŞEKKÜR

Tezimi hazırlarken yoğun çalışmalarından vakit ayırarak, yapıcı fikir ve önerileriyle benden değerli emeklerini esirgemeyen hocam ve rehberim Sayın Prof. Ertuğrul BAYRAKTARKATAL'a Őükranlarımı sunuyorum.

Bana eğitimim sırasında maddi ve manevi desteği sağlayan ve her zaman yanımda olan aile büyüklerime; ayrıca, tezimin düzenlenmesi ve baskısında yardımcı olan kıymetli arkadaşım Keihan Khasmakhi'ye burada teşekkür etmeyi de bir borç bilirim.

ÖNSÖZ

Beat Kuşağı ortaya çıktığı II. Dünya Savaşı'nın sona ermesi ertesinde ve ilerleyen dönemde Batı'daki hayatı birçok açıdan derinden etkilemiştir. Sanata, edebiyata, müziğe, dolayısıyla popüler kültüre yön vermiş olan bu hareketin izleri bugün hala görülmektedir. Amerikan toplumunda Büyük Buhran'ın getirdiği sıkıntılar ve bunun ardından Büyük Savaş'ın yaratmış olduğu yıkıntı ve hayal kırıklığı, yönetici sınıfa olan güveni sarsmıştır. Ancak, zamanla savaşın tahribatının atlatılmasıyla sağlanan ekonomik genişleme ve bunun sonucunda artan refah seviyesi sayesinde topluma konformist ve materyalist bir yaşam tarzı sunulmuş ve genellikle orta sınıf tarafından benimsenen 'Amerikan Rüyası' söylemiyle de iyice yaygınlaşmıştır.

Bu söylem bir yerde yüzeysel kalmış, yönetici sınıfın basmakalıp bir toplum yaratmak için getirmek istediği kısıtlamalara ve baskılara boyun eğmek istemeyen bazı genç düşünür ve yazarlar, mevcut düzenin dayatmalarını reddederek, kendi aralarında içselleştirdikleri bir yaşam felsefesini benimsemişlerdir. Doğu felsefesinden esinlendikleri 'Zen Budizm'in öne sürdüğü bireyselliği ve ruhanî özgürlüğü arzulayan bu yakın arkadaş grubu, Arthur Rimbaud, Marcel Proust, William Blake ve Walt Whitman gibi yazarların fikirlerinden etkilenerek kendi yaşam biçimlerini yaratmışlardır. 1940'lı yılların sonlarına doğru ilk eserlerini topluma sunmaya başlayan bu genç yazarları harekete geçiren bir diğer gelişme, beyaz Amerikalıların Caz müziğini de sahiplenmek ve eğlence sektörüne katmak istemelerine bir tepki olarak doğan 'Bebop' tarzı olmuştur. Bebop'ın yegâne özelliği, Caz'ın çıkış noktası olan 'doğaçlama' ruhuna, yani 'anı yaşama' duygusuna geri dönme arzusudur. Charlie Parker, Dizzy Gillespie, Max Roach ve Kenny Clarke gibi isimlerin öncülüğünde gelişen bu türün amacı, Caz müziğinin köklerine inip, onu yeniden canlandırmak olmuştur.

Beat Kuşağı böylece akademik kuralları tanımayan, sansürsüz bir anlatım biçimi etrafında şekillenen ve 'anında düzyazı'nın hâkim olduğu yeni bir edebi üslup yaratmış ve yavaş yavaş yaygınlaşmaya başlamıştır. Yarattıkları düşünsel evren ve yaşam felsefesi özellikle dönemin genç nüfusunda yankı uyandırmış ve sayısı gitgide artan, kimlik sahibi genç bireylerden oluşan 'Teenager' lakaplı yeni bir sosyal tabakanın oluşmasına sebep olmuştur.

Giderek bilinçlenen genç nesil, var olma arzusu içinde olan ve hayatın gerçeklerini özgürce deneyimlemek isteyen yapısıyla otorite sahibi kişilere sırtını dönerek, dayanışma yoluyla kendi başının çaresine bakmayı arzulamıştır. Beat yazarlarının hikâyelerindeki kahramanları, filmlerde gördükleri James Dean ve Marlon Brando gibi aktörlerin canlandırdıkları asi karakterleri ve yeni oluşmaya başlayan ‘Rock ‘n’ Roll’u örnek alan genç neslin yarattığı bu karşı-kültür, giderek durdurulması güç bir yaşam tarzı haline gelmiştir. Bu müzik türü Amerika’da her ne kadar yasaklanmaya çalışılmış ve hor görülmüş olsa bile, etkileri İngiltere ve Avrupa’nın diğer bölgelerine çoktan sıçramıştı. Bu akımın doğurduğu felsefeyi benimseyen gençlerin ortak noktası dünyayı daha yaşanabilir kılma arzusu etrafında toplanmıştır.

Beat Kuşağı’nın yarattığı etki ayrıca dönemin öne çıkan müzisyenlerinin dillendirdiği şarkı sözlerinde de görülmektedir. Müzik yoluyla mevcut düzene karşı eleştirel görüşlerin ve şarkı sözlerinin yarattığı bilinçlenme, 60’lı yıllara gelindiğinde çok sayıda takipçinin benimsediği ve ‘Hippi Hareketi’ olarak da bilinen barışçıl ayaklanmalara ve protestolara ön ayak olmuştur. 1969 senesinde gerçekleşen ‘Woodstock Müzik Festivali’ yaklaşık yarım milyon kişinin katılımıyla bu görkemli on yılın kapanışını temsil ederek, simgesi haline gelmiştir.

Sonuç olarak, o dönemde sanat alanında ortaya çıkan yeni akımları değerlendiren bu çalışma, 1945-1969 yılları arasında gerçekleşen ve ‘özgürlük’, ‘bireysellik’ gibi kavramların müzik ve sanat yoluyla nasıl farklı anlamlar kazanabileceğini ortaya koyan radikal değişim sürecinin iç dünyasına ve geçirdiği evrimlere ışık tutmayı hedeflemektedir.

ÖZET

İki Dünya Savaşı sonrası Amerika'da oluşan toplumsal yaşamdaki değişikliklerin yarattığı yeni felsefi yaklaşımlar kaçınılmaz olarak dönemin müzik anlayışında da kendini göstermiştir. Siyaset ve medya yoluyla topluma dayatılmaya çalışılan yaşam biçimi, temelde savaş karşıtlığının yayıldığı gençlik üzerinde de yoğun bir tepkinin oluşmasına sebep olmuş ve dönemin yazar ve müzisyenleri bu baskılara karşı yeni bir üslup ve müzik akımının gelişmesinde öncü olmuşlardır.

ABD'de müzik piyasasını elinde bulunduran beyaz ırkın caz müziğini eğlence sektörünün bir ürünü haline getirmesi sonucunda, bazı Afro-Amerikalı müzisyenler bu duruma tepki olarak 'Bebop' adı altında yeni bir caz türü ortaya koymuşlardır. Bebop, Charlie Parker, Kenny Clarke ve Dizzy Gillespie gibi donanımlı caz müzisyenlerinin geliştirdikleri geleneksel sınırları aşarak, doğaçlamaya dayalı, taklit edilmesi imkânsız, yeni bir stil olarak ortaya çıkmıştır. Bu yeni ve asi müzikal üslup, Beat Kuşağı'nı oluşturacak olan genç düşünürleri derinden etkilemiştir. Bu gelişmelerin ışığında, akademik kuralları tanımayan, sansürsüz bir edebi üslup ortaya koyan Beat yazarları, Amerika'da başlayıp İngiltere'ye ve daha sonra Avrupa'nın diğer bölgelerine yayılan Rock 'n' Roll müziğinin oluşumda önemli bir rol oynamışlardır. 'Kendine has olma' niteliği taşıyan ve bireysel özgürlüğü kapsayan bu yeni akım, 50'li yıllardan itibaren Batı popüler kültürünün vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir.

1960'lı yıllara gelindiğinde Beat Kuşağı'yla başlayan 'Rock 'n' Roll' ve 'Teenager' kültürü yerini yeni gelişen 'Hippi Hareketi'ne bırakmıştır. Bu gelişme, sayısız gencin Doğu felsefesini benimsediği ve zihin açıcı maddeler kullanarak ruhanî bir özgürlüğe kavuşmayı hedeflediği bir karşı-kültür hareketine dönüşmüştür. Amerika'nın Vietnam Savaşı'na katılması ülkede yoğun protestolara, sokak gösterilerine yol açmış ve savaş karşıtlığı dönemin müziğine de yansımıştır. The Beatles, The Rolling Stones, Bob Dylan, The Doors, Jefferson Airplane ve Jimi Hendrix gibi isimlerin gündemde olduğu bu dönem, 1969'da yarım milyon kişinin katılımıyla gerçekleşen 'Woodstock' müzik festivaliyle zirveye ulaşmıştır. Beat Kuşağı bu değişim ve özgürlüklerin simgesidir; etkileri de bu zamana kadar süregelmiştir.

Anahtar Kelimeler: Beat Kuşağı, Bebop, Rock 'n' Roll, Hippi Kültürü, Karşı-Kültür

ABSTRACT

The world wars which radically affected the social life and thus paved way to new trends in the United States also created a new type of music culture. The model of life which was imposed on the American society by politicians and the media circles caused strong reactions among the youth while notions of anti-war and anti-establishment were gaining ground as well. Eventually, some writers and musicians at that time tried to find ways to cope with these feelings and pioneered new literary and musical styles against this authoritarian regime.

A few prominent Afro-American musicians succeeded in creating a new style in jazz music called 'Bebop' in reaction to white Americans who wanted to control the music market with a view to use jazz only as entertainment means. Bebop was performed by some talented musicians such as Charlie Parker, Kenny Clarke and Dizzy Gillespie, a style that was based on improvisation which was impossible to imitate by others in order to preserve the true meaning of jazz which was deeper than just entertainment. By doing so, these musicians went beyond the boundaries of the present music culture to recapture the origins of jazz.

This brand new and rebellious style deeply affected the young minds, who will later be regarded as the 'Beat Generation'. Under the light of these developments, the writers of this generation, who produced a new, bohemian and uncensored genre which also rejected the classical academic rules, played an outstanding role in the emergence of Rock 'n' Roll, which first initiated in the U.S. and later spread to England and other parts of Europe. This movement which bears 'a unique character of its own', and which can also be named as 'looking for individual freedom', became an essential part of what was called Western popular culture as of the 1950's.

During the sixties, 'Rock 'n' Roll' and 'Teenage' culture which was triggered by the Beat Generation was taken over by the newly developing 'Hippie-Movement'. This then, turned into a counter-culture which was largely accepted by numerous youngsters who also

got involved in Eastern philosophies, by means of which they intended to reach spiritual freedom using ‘mind expanding’ drugs.

In the meantime, nationwide protests and anti-war demonstrations broke out when the U.S. got involved in the Vietnam War, eventually having impacts on new musical timbres and especially song lyrics. This period reached its peak with half a million people showing up at the Woodstock Music Festival in 1969. The Beat Generation became a symbol of these changes and individual freedom, while their impact on social and popular culture will carry on for many years to come.

Key Words: Beat Generation, Bebop, Rock ‘n’ Roll, Hippy Culture, Counter-Culture

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
GİRİŞ	1
Araştırma Problemi:	1
Araştırmanın Alt Problemleri	1
Araştırmanın Amacı	2
Araştırmanın Önemi	2
Varsayımlar	2
Araştırmanın Evreni	2
Sınırlılıklar	3
Araştırmanın Yöntemi	3
Verilerin Toplanması	3
Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	3
1. BEAT KUŞAĞI.....	4
1.1. SOSYAL YAPIDA DEĞİŞİM.....	8
1.2. ÖZGÜRLÜK HAREKETLERİ	11
1.2.1.FEMİNİZM.....	11
1.2.2. CİNSEL DEVRİM.....	12
1.2.3. ÇEVRECİ HAREKET	13
1.3. MÜZİK KÜLTÜRÜNÜN ETKİLENİŞİ.....	14
1.4. BEAT KUŞAĞI VE ZEN	18
1.5. KARŞI-KÜLTÜRÜN HAREKETE GEÇİŞİ	20
2. BEAT KUŞAĞI FELSEFESİ.....	23
2.1. DADAİZM.....	23
2.1.1. SÜRREALİZM, JACKSON POLLOCK VE OTOMİZM	27
2.2. KAYIP KUŞAK.....	29

2.3. BEAT KUŞAĞI'NA YÖN VEREN VAROLUŞÇULUK VE BUDİZM FELSEFESİ	35
2.3.1. VAROLUŞÇULUK VE BUDİZM FELSEFESİ	38
2.3.2. UZAKDOĞU ETKİSİ VE BEAT AKIMI.....	40
2.4. 60'LARIN SEMBOLÜ: HİPPİLER.....	41
3. BEAT KUŞAĞI YAZARLARI.....	44
3.1. JACK KEROUAC.....	45
3.2. ALLEN GINSBERG.....	49
3.3. WILLIAM S. BURROUGHS	52
4. BEBOP VE ROCK 'N' ROLL'UN GELİŞİMİ	55
4.1. BEBOP	55
4.2. ROCK 'N' ROLL	64
4.2.1. 'BRITISH INVASION' (İNGİLİZ İSTİLÂSI)	69
4.3. ROCK MÜZİĞİN ALT TÜRLERİ.....	70
4.3.1. BLUES ROCK	70
4.3.2. GARAGE ROCK	71
4.3.3. FOLK ROCK	71
4.3.4. PSYCHEDELIC ROCK	73
4.3.5. RAGA ROCK.....	74
4.4. HİPPİ KÜLTÜRÜ VE WOODSTOCK	74
4.5. THE BEATLES.....	78
4.6. THE ROLLING STONES	80
4.7. BEAT KUŞAĞI VE ROCK KÜLTÜRÜ	80
5. ŞARKI SÖZLERİ	83
5.1. THE ROLLING STONES - (I CAN'T GET NO) SATISFACTION	83
5.2. THE ROLLING STONES - GIMME SHELTER	83
5.3. THE WHO - MY GENERATION	84
5.4. THE KINKS - SOME MOTHER'S SON	84

5.5. THE YARDBIRDS - HAPENNINGS TEN YEARS TIME AGO.....	85
5.6. THE BEATLES – TOMORROW NEVER KNOWS	86
5.7. THE BEATLES – ALL YOU NEED IS LOVE	87
5.8. JOHN LENNON – WORKING CLASS HERO	88
5.9. JOHN LENNON – IMAGINE	88
5.10. BOB DYLAN – IT’S ALRIGHT MA (I’M ONLY BLEEDING)	89
5.11. BOB DYLAN – BLOWIN’ IN THE WIND	90
5.12. BOB DYLAN – THE TIMES THEY ARE A- CHANGIN’	90
5.13. PETE SEEGER – WHERE HAVE ALL THE FLOWERS GONE.....	91
5.14. THE BYRDS – EIGHT MILES HIGH.....	93
5.15. THE BYRDS – WASN’T BORN TO FOLLOW	93
5.16. PETE SEEGER – TURN! TURN! TURN!.....	94
5.17. THE DOORS – BREAK ON THROUGH (TO THE OTHER SIDE) ..	94
5.18. THE DOORS – RIDERS ON THE STORM	95
5.19. PERCY MAYFIELD – HIT THE ROAD JACK	96
SONUÇ.....	97
DİNLEME ÖNERİLERİ	101
İZLEME ÖNERİLERİ.....	104
ŞARKILARDA JACK KEROUAC.....	106
KAYNAKÇA	109

GİRİŞ

Araştırma Problemi:

I. Dünya Savaşı'ndan sonra, o zamana kadar gelmiş olan düzene karşı fikirler özellikle kıta Avrupası'nda yeni sanat akımlarına zemin hazırladılar. Bu fikirler, başta Amerika ve İngiltere olmak üzere, dünyanın çeşitli bölgelerine yayıldı ve II. Dünya Savaşı sonrasında felsefi olarak farklı bir düşünce evreni oluşturdular. Bu değişim, müzik kültürü alanında hemen hemen tüm müzik türlerinde gün yüzüne çıktı. Değişimden etkilenen bir tür de caz müziğiydi ve cazla iç içe olan, toplum normlarına karşı çıkan bir grup genç yazar ve şair New York'ta ve Columbia Üniversitesi çevresinde bir araya gelerek karşı bir kültürün oluşmasına önyak oldular. Amerikan Rüyası'na inanmayan, Bebop'tan ve varoluşçu felsefeden etkilenip, daha eleştirel ve yeni bir edebi stil geliştiren bu genç nesil 'Beat Kuşağı' olarak adlandırıldı. Beat Kuşağı'nın önde gelen isimleri Jack Kerouac, Allen Ginsberg ve William S. Burroughs'dur. Bu kuşak, 1950'ler ve 1960'lar boyunca üye sayısını arttırmış, Batı popüler kültürünü de yazılarıyla ve hayat tarzlarıyla etkileyip, o döneme damgasını vurmuştur. Bu etkileşim, Batı popüler müzik kültürü tarihinde çok önemli bir yerde durmaktadır. *Beat Kuşağı'nın dönemin popüler müziğine ve toplumsal hayata olan etkisi, yarattıkları yeni edebi stilin topluma ve popüler müzik kültürüne nasıl geri yansıdığı* sorusu bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Alt Problemleri:

1. Beat Kuşağı dönemin caz müzik üslubundan etkilenmiş midir?
2. Beat Kuşağı'nın felsefesi dönemin popüler müzik kültürüne yansımış mıdır?
3. Beat Kuşağı'nın yarattığı etki popüler müzik şarkı sözlerini etkilemiş midir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Batı'nın II. Dünya Savaşı sonrasında oluşan siyasal ve sosyal yapısına tepki olarak Beat Kuşağı'nın ortaya çıkışını ve bu kuşağın o dönemdeki müzik kültürünü ve toplumdaki etkisini değerlendirmektir.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, Beat Kuşağı'nın oluşmasında ayrıca bir öneme sahip olan caz müziğinin geçirdiği değişimleri, toplumsal olayları ve sonrasında oluşan popüler kültürle olan bağlantısını, 1950'li yıllarda ortaya çıkan yeni müzik akımlarını ve 60'ların sonuna kadar süren etkileşimin yolculuğunu incelemesi açısından önemlidir.

Varsayımlar

Bu araştırma kapsamında Beat Kuşağı'nın 1940'larda gelişen Caz müziğindeki Bebop akımının ruhunda filizlenen Varoluşçuluk felsefesinden beslenerek benimsediği hayat tarzı ve düşünce evreniyle 50'li yıllardan itibaren Batı'da ortaya çıkan müzik akımları ve sanatçılarıyla arasında güçlü bir bağ olduğu varsayılmıştır. Bu bağ, Beat'lerin ortaya koyduğu eserlerde konu edindikleri hayatı anlamlandırma çabaları, özellikle dönemin müzik ortamında, şarkı sözlerinde ve genç nüfusun kimlik arayışıyla açıklanmaktadır.

Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırmanın kapsamı, 1945 – 1969 yılları arasında önce Amerika'da daha sonra İngiltere'de gelişen Beat Kuşağı'nın önde gelen temsilcilerinin düşünce yapıları ve o döneme yansıyan müzik kültürüyle sınırlandırılmıştır.

Sınırlıklar

Araştırma, 50'li ve 60'lı yıllarda gelişen yeni müzik akımlarının oluşmasında rol oynayan yazar ve düşünürler Jack Kerouac, Allen Ginsberg, William S. Burroughs ve o dönemin düşüncelerinden etkilenmiş sanatçılarıyla sınırlıdır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada nitel betimlemeli araştırma yöntemi kullanılmıştır. Öncelikle, araştırma için gerekli literatür taraması yapılmış, Beat Kuşağı'nın oluşmasında rol oynayan felsefi akımlar, yazarlar ve toplumsal olaylar incelenmiş, bu konuyla ilgili bilgiler toplanmış, Batı popüler kültürü üzerindeki etkisi çeşitli yerli ve yabancı kaynaklardan istifade edilerek analiz edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Bu çalışmada Beat Kuşağı yazarlarının eserleri, makaleler, biyografiler, şarkı sözleri ve belgesellerden yararlanılmış, aynı zamanda ilham alınan felsefi akımlar hakkında bilgi veren kaynaklar incelenmiştir.

Verilen Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmada Beat Kuşağı'nın oluşmasında etkili olan toplumsal olaylara ve yarattıkları karşı-kültüre, bu olayların dönemin müzik kültürü üzerindeki etkisine ilişkin veriler sanat anlayışı, üslubu ve sosyal yapı açısından çözümlenmiştir. Beat Kuşağı'nın özünde hangi felsefi ve sanat akımlarının etkili olduğu incelenmiş ve eser örnekleri verilmiştir. Beat yazarlarının biyografilerine değinilmiş ve dönemin müzik türlerinin gelişimleri, sosyolojik etkileri ve tarihsel olaylar ele alınmıştır. Bu çalışmada Beat Kuşağı yazarlarının dönemin önde gelen müzisyenleri arasındaki etkileşimleri incelenmiş ve örnekleyici yöntem kullanılarak o döneme damga vuran şarkıların sözlerinin çevirilerine yer verilmiştir.

BÖLÜM 1

BEAT KUŞAĞI

Müzik, çağlar boyunca toplumdaki yaklaşımları ve düşünceleri derinden etkilemiş, çeşitli dönemlerde yaşanan siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelere göre müzik anlayışları da değişiklikler göstermiştir.

Beat Kuşağı 20.yy'ın etkili kültür hareketlerinden biri olarak tarihteki yerini almıştır. Yalnızca edebiyat alanında değil, aynı zamanda popüler kültür ve müzik kültürü için vazgeçilmez bir esin kaynağı olmuştur. II. Dünya Savaşı sonrasında Amerika'da oluşan Beat Kuşağı'nın temeli aslında 1929'dan 1939'a kadar süren Büyük Buhran'a dayanır. Toplumda derin izler bırakan bu dönemin ardından, 1939-1945 yılları arasında dünyayı sarsan II. Dünya Savaşı felaketi yaşanmış ve 1945'te önce Hiroşima, ardından Nagasaki'ye atılan atom bombalarıyla savaş sona ermiştir. Bu faciadan galip ayrılan beş ülkeden iki süper güç olarak ortaya çıkan Amerika ve Sovyetler Birliği arasındaki gerilimler, 'Soğuk Savaş' olarak tanımlanan 1947-1991 döneminde, tüm dünyayı nükleer savaş tehdidi altında tuttu.

Sovyetler Birliği'nin rejimi olan komünist düzenin yayılmasından endişe duyan ABD yönetimi tarafından Amerika'daki okullarda öğrencilere her gün, her an milyonların ölebileceği bir nükleer savaşın çıkabilme ihtimali aşılanıyor ve nükleer saldırı tatbikatları yapılıyordu. O günlerde yok oluş endişesi ve kitlesel imha tehdidi ikna edici bir güç olarak ortaya çıkmış ve gençlerde bu korku 'bugün için yaşamalısın' felsefesini beraberinde getirmişti (Gençler arasındaki bu yaklaşım ileride çok yankı uyandıracak 'Hippi Hareketi'nin başlangıcı olmuştur). Ebeveynler çocuklarına, hatta bebeklerine atomik ışınlar geçirmeyen boydan boya korunmalı kıyafetler giydireyorlardı. Çocuklara komünizm hakkında anlatılanlar kötülüklerle doluydu ve kimse bunu sorgulamadı, sorgulayamadı. Yeni koşullara karşı gelen herkes Rus casusu ve komünist olarak damgalanır ve cezalandırılırdı. Amerikalıların komünizme ahlaksız ve belâlı olduğuna emin gözle bakmaları ve Amerika'yla ilgili her şeyin mükemmel olduğunu varsaymaları, Amerika'nın bağımsız ve özgür bir ülke olduğu düşüncesini felsefi bir boyuta taşıyordu. Bu söylem abartılı bir biçimde her vesileyle binlerce okulda, binlerce kürsüde toplum liderleri tarafından dile getirildi ve toplum normlarının dışında hareket edenlere düşmanmışçasına davranılırdı.

1950'ler Amerikan sosyal tarihinin can alıcı dönemlerinden biri olarak bilinir. İnsanlık tarihinin en önemli buluşlarından olan, televizyonun gelişine tanıklık eden bu dönemin önemli olaylarından biri, 1954'te başlayan Sivil Haklar Hareketidir.

Bu dönemde uzlaşa yoluyla, yani fikir birliğinin sağlanmasıyla toplumdaki bazı alışkanlıklar değiştirilmeye çalışıldı. Bu değişimler özellikle beyaz tenli Amerikalılar için düşünülmüştü. Uzlaşa kültürü, öncelikle Soğuk Savaş nedeniyle güç kazandı ve insanlar komünist olarak damgalanmamak uğruna, Amerika'yı eleştirmekte tereddüt ve endişe duyuyorlardı. Aynı zamanda Amerikalı ailelerin daha önce görülmemiş ve git gide artan refah seviyeleri, onlara şikâyet edecek alan da bırakmıyordu. Refah artışı, özellikle Büyük Buhran'dan sonra, Amerika'da yeni bir gelişme olarak ortaya çıktı. Beyaz Amerikalılar 1946 – 1960 yılları arasında ekonomik alanda zenginleştiler. 50'lerde gittikçe artan refah seviyesi, sıradan vatandaşların ve çalışan sınıfın maaş ve ücretlerindeki artışlarda da görülüyordu. Amerikalı tarihçi ve yazar Eric Foner'ın dediği gibi, '1960'larda Amerikalıların yaklaşık % 60'ı devletin orta sınıf yaşam standardı olarak adlandırdığı hayat tarzının keyfini sürüyordu'¹. Bu durum gittikçe refah seviyesi artan Amerikan ailelerin daha önce görmedikleri lüks tüketim maddelerine erişimlerini de sağlıyor.

1950'ler aynı zamanda, yeni oluşan banliyölerin revaçta olduğu yaşama dönemi idi. Amerika'da ev sayısı ikiye katlanmıştı ve bu durumun yan etkisi olarak inşaat faaliyetleri çoğaldı. Banliyö bölgesinin klasik örneği, çok kısa bir sürede, birbirine çok benzeyen 10.000 evin inşa edildiği ve yaklaşık 40.000 kişiye yuva olan, New York'taki Levittown bölgesidir.² Şehir merkezine uzak olan bu bölgede yaşayanların böylelikle araba ihtiyacı ortaya çıkmıştı. Bu durum Detroit için iyi haberd; zira 'Motown' (Motor Şehri) olarak bilinen bu bölgede arabalar seri üretim olarak Amerikalılara uygun fiyatlara sunuluyordu. 1960'ta Amerikan ailelerin %80'i en az bir, %14'üyse en az iki veya daha fazla arabaya sahipti.³ Araba kültürü aynı zamanda Amerikalıların yaşam ve alışveriş tarzını da etkiledi. Alışveriş merkezleri ve 'Drive Thru' restoranları hızla ülkenin her bölgesine yayıldı.

¹ <https://www.johnmarshallhs.org/apps/video/watch.jsp?v=54055>

² Los Angeles Times. 'It Started With Levittown in 1947: Nation's 1st Planned Community Transformed Suburbia. James F. Peltz. Haziran 1988. http://articles.latimes.com/1988-06-21/business/fi-4744_1_levittown-house.

³ <https://www.shmoop.com/1950s/society.html>.

Tüketim bolluğu ve hizmetleriyle dolu Amerikan yaşam standardı böylece 1950'lerde kurulmaya başlandı. 1955'te Chicago'da açılan ilk McDonald's, Los Angeles'ta kurulan ilk Disneyland, dönemin ekonomik gelişmesini açıklayan en belirgin örneklerdir. 1958 senesinde Amerika, dünyadaki gayri safi millî hasılanın yarısına sahipti.⁴ 1960 yılında da, dünyada henüz gökdelenler yeni inşa edilirken, yalnızca New York'un Manhattan bölgesinde 100 metreyi geçen 98 bina mevcuttu.⁵ Bu dönemde refah seviyesi, birçok kimsenin 'Altın Çağ' olarak nitelendirdiği doruk noktasına erişmişti.

1950'lere kadar çoğu ailenin erkek çocuğu babasının, kız çocuğu ise annesinin hayat tarzına adapte oluyorken, mevcut Amerikan yaşam tarzı, kendi kalıplarına sokmakta zorlandığı gençleri de toplum yapısına karşı tehdit edici nitelikte görüyordu. Buna rağmen, kuralların bu kadar sıkı olduğu bir sistemde, dayatmalara mutlaka karşı çıkacak ve/veya ayak uydurmayı reddedecek bir azınlık da ortaya çıkmıştır. Gelişmelere eleştirel bir bakışla yaklaşan yeni nesil, kendilerine ters düşen toplum düzeninden ayrılarak, farklı bir hayat tarzı aramak üzere bir araya gelmeye başladılar. Böylece bölünen toplumda ise eşitsizlik, ırkçılık veya ayrımcılık gibi problemler ciddi boyutlara ulaşacak ve modern Amerika'da bu sıkıntılar hızla yayılacaktı.

20.yy'ın önemli figürlerinden biri olan ve Batı dünyasında Doğu felsefesini yaygınlaştıran, İngiliz-Amerikan filozof Alan Watts (1915-1973), bu konuya şu şekilde değinmiştir: 'Amerika'da veya herhangi bir cumhuriyetçi devlette yaşamının koşulu (demokrasi adı altında bile olsa), herkesin mutlaka kurallara uymasındır. Bu durumun ciddiyeti herkesi sorumlu kıldığı için, insanlar gittikçe uyumcu (conformist) bir yaşamı yeğlemiştir.'

'Amerikan Rüyası'nın vadettiği bireysellik (individualism), aslında insanları uyumculuğa sürükledi ve 'öteki' olandan korkmaya, dolayısıyla toplu halde hareket etmeye sevk etti. Süregelen bu durum, endüstriyel toplum düzenini bir çeşit 'seri üretime' yöneltti ve insanları ruhsuz, monoton, tek tip insan modeli haline getirdi. Daha sonraları 'Beat Kuşağı' olarak adlandırılacak olan yeni nesil, en basit yöntemlerle bu durumun şart olmadığını

⁴ <https://inequality.org/facts/global-inequality/>

⁵

<https://www.wikizeroo.org/index.php?q=aHR0cHM6Ly9lbi53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvTGldzF9vZl90YWxsZl90X2J1aWxkaW5nc19pbl9OZXdfWW9ya19DaXR5>

gösterdi. O günleri tanımlayan arabalardan, giyim tarzından, abartılı saygıdan, hatta dinlenen müzikten kurtulabilmenin mümkün olduğunu insanlara göstermeye başladılar.

Beat Kuşağı'nı oluşturacak olan yazarlar Amerika'nın görüldüğü gibi olmadığını farkındaydı. Aslında, uzun zamandır ayrımcılık ve ırkçılıktan rahatsızlık duyuyorlardı. 1950'ler birçok mavi ve beyaz yakalı⁶ için Amerika'nın 'Altın Çağ'ını simgelerken, Afro - Amerikalı'lar için refah dönemi gerçekleşmedi. Şiddetli ayrımcılık ülke çapında, özellikle konut sahibi olma ve istihdam alanında kendini gösteriyordu. Bu durum kuzeyde genellikle fiilen geçerliyken, güneyde ise hukuken düzenlenmişti. Güney bölgelerde siyahîler sadece yazılı olmayan kurallarla değil, ayrıca yerel yönetimin tüm gücüyle desteklediği 'Jim Crow Kanunları' (Jim Crow Laws)⁷ ile kontrol altında tutuluyorlardı. Beyaz ebeveynler çocuklarına refaha ve mutluluğa kavuşmak için kurallara itaat etmelerini anlatırken, siyahîlerin Amerikan Rüyası vizyonu bambaşkaydı. Beyazlar için Amerikan Rüyası üniversiteyi bitirip, iş sahibi olduktan sonra evlenmek, ev ve araba sahibi olmak, ardından bu meşaleyi çocuklarına devretmekten ibaretken, Afro-Amerikalılar için bu rüya sadece hayatta kalmaktan ibaretti.

Yapılan tüm haksızlıklara boyun eğen, görmezden gelen ya da göremeyen uyumcu ve materyalist Amerikan toplumuna ait olmadığını hisseden itirazcı bir grup genç yazar ve şair, New York'ta Beat Hareketi'nin tohumlarını ekmek üzereydiler. 'Kayıp Kuşak' yazarlarından, varoluşçu felsefeden etkilenen ve Zen Budizm'ine ilgi duyan bu genç nesil, Amerika'nın basmakalıp insan tipine ve toplum düzenine baştan aşağı karşı çıktı ve kendilerine sunulana kabul etmeyip, yeni bir yaşam, anlam ve hatta kimlik arayışına girdiler. Beat Hareketi'ni başlatacak olan üç öncü isim Jack Kerouac, Allen Ginsberg ve William S. Burroughs yeni bir bilincin yaratılması konusunda ısrarcılardı. Onlara göre Batı uygarlığı ve Amerikan yönetimi endüstriyel, militarist ve kapitalist bir toplum olarak kalpsiz bir Teknokrasi'ye⁸ bürünmüş, artık toplumun insancıl yönlerini hiçe sayan bir yapı haline gelmişti. Adı geçen öncüler bu düzenin baskılarından kurtulmanın yollarını aramaya başladılar.

⁶ Çalışma hayatında işçiler adına yapılan ayırım: Beden gücüne dayalı çalışanlar, mavi yaka; beyin gücü ve eğitime dayalı çalışanlar beyaz yaka olarak tanımlanır.

⁷ 19.yy'ın sonu ve 1960'lar arasında Amerika'nın büyük bölümünde uygulanan, siyahlar ve beyazların aynı ortamları paylaşmalarını yasaklayan kanunlar.

⁸ Devlet yönetiminde son sözün görünmez, üst düzey yöneticilerin olduğu siyasal düzen.

SOSYAL YAPIDA DEĞİŞİM

1929 yılında başlayıp II. Dünya Savaşı'na kadar devam eden Büyük Buhran (Great Depression) en büyük yıkıcı etkiyi, krizin asıl çıkış merkezi ve sanayileşmiş ülkelerin lideri olan ABD'de yapmıştır. Büyük Buhran'ın ardından gelen II. Dünya Savaşı ile insanlar çocuk sahibi olma isteklerini uzun yıllar ertelemek zorunda kalmışlardı. Savaşın bitip de iyimser havanın oluşmasıyla (Soğuk Savaş'ın gölgesine rağmen) bu ertelenen istek gündeme gelmiş ve insanlar çocuk sahibi olmaya başlamışlardır. Bu dönemde doğum oranının yüksek bir şekilde artışı 'Baby Boom' terimi ile ifade edilmektedir. (ABD'de 'Baby Boom' terimi II. Dünya Savaşı sonrası 1946 ile 1964 arası dönemde doğan neredeyse 80 milyon Amerikalıyı belirtmek için kullanılmaktadır.⁹)

Bu yükseliş ABD'nin toplumsal yapısını değiştirerek, toplam nüfus içerisinde genç nüfusun ağırlığını büyük oranda arttırmıştır. Savaş sonrası doğan çocuklar ergen yaşa geldiklerinde ABD'de köklü dönüşümlere sebep olan kuşak olarak tarihe geçmişlerdir. Artan refah seviyesi sayesinde bu gençler arasında eğitim almış olanların oranı giderek yükselmiş, özellikle üniversite düzeyinde belirgin bir gençlik kesimi oluşmuştur.

Doğum oranındaki hızlı yükseliş ana tüketim mallarına yönelik talebi arttırmış ve ülke ekonomisinin büyümesine katkı sağlamıştır. Otoyol ağının bu dönemde genişlemesi ve araba satışlarında görülen artışlar sonucunda ülke içinde bir yerden bir yere ulaşmak kolaylaşmış, sanayileşme hızının yükselmesiyle de insanların fabrikaların bulunduğu büyük şehirlere yönelik göç hareketi yoğunluk kazanmıştır. Daha çok ev kadının iş hayatına katılmasıyla da çalışan nüfus sayısı hızlı bir yükseliş göstermiştir.

1950'li yıllar başlarken ABD'de görülen insan profili, II. Dünya Savaşı'nın etkilerini biraz da olsa üzerinden atabilmiş, sorgulayıcı ve başkaldırı ruhu edinmeye başlamış bireylerdir. Sistem kaynaklı hoşnutsuzluklarının negatif enerjisini sanata aktaran Beat Kuşağı II. Dünya Savaşı sonrası artık büyüklerine inanmayan, güvenmeyen bir gençliğin temsilcisi olmuştur. Karşı-kültür hareketinin öncüsü olan Beat'ler için sistemin ahlak anlayışı, değer yargıları, savaş, askerlik, aile bağları gibi kavramlar, etkilerini geniş ölçüde yitirmişlerdir.

⁹ <https://www.thoughtco.com/baby-boom-overview-1435458>

Sistem, peş peşe yaşanan iki büyük savaş ve Büyük Buhran'la yetersizliğini bariz bir biçimde kanıtlamıştır. Bu durumda 'değişim' bir zorunluluk haline gelmiştir.

60'lı yılların ortasında ergenlik çağına ulaşan Baby Boom Kuşağı, Amerikan popüler kültürüne geniş ölçüde hâkim olarak yukarıda sözü edilen bu değişimi gerçekleştiren nesil olmuştur. Değişim medyada da destek bulmuş, görsel yayının giderek yaygınlaşmasıyla bu kuşağın mensupları televizyonun ilk kitlesel pazarı konumuna gelmiştir. Bu kuşağın çocuklukları televizyon sayesinde gündemi takip edebilme ve önceki kuşaklara göre gelişen olayları değerlendirebilme ortamına sahip olmuşlardır. Öte yandan televizyon sistemin değerlerini dayatmış ve gelenekselin propagandasını yapmış olsa da, aldıkları üniversite eğitimi, soran, sorgulayan yapıları bu gençlerin dünyaya bakışını şekillendirmiş, politik bilinçlenme ve aktivizm bu kuşağın değerlerinin oluşmasında merkeze oturmuştur. Önceki bölümde sözü edildiği gibi, iki kutuplu dünyanın Soğuk Savaş ortamında ve nükleer tehdit altında büyüyen bu çocuklar, medyanın da etkisiyle, çok küçük yaşlardan itibaren, uzun yıllar nükleer bir savaşın tüm insanlığı yeryüzünden silebileceği korkusuyla yaşamışlardır. Soğuk Savaş ortamının yarattığı farklılık ve McCarthy'ci politikalar, bu kuşağın deneyimlediği gerçekler olmuştur. Savaş anılarını dinleyerek ve nükleer savaş tehdidinin içinde yaşayarak ergen yaşa gelen bu çocuklar, savaş ve nükleer silahlanma karşıtı bir tutum almışlar, güvenli bir ortamda yaşama arzusuyla, önceki kuşakların beceremediği açılımları gerçekleştirmek için harekete geçmişlerdir.

Savaş karşıtı bu kuşak, tarihi bir tesadüf olarak Vietnam Savaşı'nın en yoğun döneminde askere gitme yaşına gelmiştir. Gençlerin Amerikan yönetimi tarafından Vietnam'a gönderilmesi, bu neslin politik değerlerinin sınırlarının keskinleşmesinde ve protesto hareketlerinin giderek artmasında tetikleyici bir sebep olmuştur. Söylemleriyle gençlere umut vaadeden Başkan John F. Kennedy'nin suikast sonucu öldürülmesine, ardından gelen siyasi cinayetlere ve skandallara tanık olan bu gençler, savaşın gittikçe uzaması nedeniyle de ABD yönetimlerine güvenlerini kaybetmişlerdir.

Dönemin gençliğinin genel yapısını şekillendiren en önemli unsurlardan biri de müzik olmuştur. Çocukluktan ergenliğe adım atarken televizyon aracılığıyla dinledikleri, sinema ve konserlerde izledikleri sanatçılar gençliğin yaşam tarzının ve müzik zevkinin şekillenmesinde

belirleyici olmuştur. Zaman içerisinde Rock müziği bu kuşağın dünyayı değiştirme gücünün sözcülüğünü üstlenmiş ve yaşanan kargaşa ortamında hem bir sığınak oluşturmuş, hem de gençliğin kendini ifade etme biçimi olarak öne çıkmıştır.

Dönemin gençliğinin bir başka kaçış yolu da uyuşturucu maddelerdir. Beat Kuşağı ile başlayıp, daha sonra özellikle hippiler arasında yaygınlaşan ve zaman içerisinde tüm topluma yayılan 'zihin açıcı' uyuşturucu maddeler, Uzak Doğu düşünce tarzının etkisiyle bu kuşağın kendi özünü keşfetmeye dayalı, sevgi, özgür cinsellik ve Rock müzikle beslenen yaşam felsefelerinin temeline oturmuştur.

Baby Boom Kuşağı'nın ülkeyi nasıl değiştirdiğini anlamak için 1950'lerin ABD'sine bakmak yeterli bir fikir verecektir. Kadınlar geleneksel aile düzeni içerisinde çocuk doğuran, çocuklara ve eve bakan, entelektüel kapasitelerini kullanamayan bir pozisyona getirilmek istenmiş, azınlıklar toplum dışına itilmiş, eşcinsellik gibi tercihler suç sayılmış, özellikle siyahiler ikinci sınıf vatandaş olarak hor görülmüştür. Bu dönemde yapılan araştırmalar 1950'li yıllarda Amerikan toplumunun ne kadar ön yargılı, hoşgörüsüz ve tutucu olduğunu göstermektedir.

Çocuklukları böylesi bir sistem içinde geçen Baby Boom Kuşağı, toplum içinde sağladığı avantajları kullanarak, mevcut düzende bazı değişikliklere gidilmesi ve özellikle insan haklarının kurumsallaştırılması adına mücadele etmiştir. Eski neslin orta yaşlı, genellikle lise mezunu, önyargılı bakış açısına sahip, geleneksel değerleri savunan yapısından, 1960'lı yıllarda genç, dinamik, üniversite eğitilmiş, hak, özgürlük ve eşitlik gibi talepleri olan, soran, sorgulayan bir kuşağa geçilmesiyle dünyanın ve ABD'nin çehresi değişmiş, politik, sosyolojik ve kültürel her alanda demokratikleşmenin yolu açılmıştır. Baby Boom döneminin değerleri olarak bireysel özgürlükler, tolerans, açık görüşlülük, şeffaflık, eşitlik toplum hayatının tüm alanlarına yayılmıştır. 1969 yılında düzenlenen ve Baby Boom Kuşağı'nın bir araya geldiği Woodstock Müzik Festivali, 'Woodstock Generation' (Woodstock Kuşağı) terimini oluşturmuş ve festival kültürel bir miras olarak kayıtlara geçmiştir.

ÖZGÜRLÜK HAREKETLERİ

Karşı-kültür (counter-culture) terimi Batı toplumlarında meydana gelen alternatif hayat tarzlarını ve karşıt politik düşünce hareketini belirtmektedir. Sosyoloji alanında ise karşı-kültür, değerleri ve düşünce yapıları ana sosyal yapıdan farklı olan kültürel grupları tarif etmek için kullanılmaktadır. ABD'de Vietnam Savaşı karşıtlığı ve Yurttaşlık Hakları Hareketi (Civil Rights Movement) çerçevesinde ortaya çıkan başkaldırı, Feminizm Hareketine, Cinsel Devrime ve Çevre Bilincine dönüşerek ülke çapında bir özgürleşme hareketi yaratmıştır. Beat Kuşağı, başta Vietnam Savaşı olmak üzere, savaş karşıtı eylemlere, eşcinsellere özgürlük ve 'Hippi Hareketi'ne öncülük edip, teşvik eden anahtar bir role sahip olmuştur. Vietnam Savaşı ile birlikte öğrenciler arasında başlayan protesto eylemleri öncelikle California'daki Berkeley Üniversitesi olmak üzere, buradan New York'taki Columbia Üniversitesi ve ABD'nin diğer bölgelerine yayılmıştır. Bu eylemler daha sonra sistem tarafından ezilen tüm grupların eşitlik taleplerini de içine alacak şekilde genişlemiş, başta feministler, eşcinseller ve siyahîlere kadar sıçramıştır. Beat Kuşağı'nın geliştiği günlerde bu hareketleri değerlendirmek dönemin ruhunu anlamakta faydalı olacaktır.

FEMİNİZM

II. Dünya Savaşı sonrası, ABD'de ortaya çıkan ekonomik büyümeyle birlikte sanayileşmenin devreye girmesinin kadınların iş hayatına daha yoğun katılmalarına olanak tanıdığına yukarıda değinilmişti. Geleneksel ve ataerkil yapısından dolayı Amerikan toplumu, kadının çocuk doğuran, ev işleriyle uğraşan klasik yapının dışına çıkmasını özümseyememiş, cinsiyet ayrımcılığı sürmeye devam etmiştir. 1789 Fransız Devrimi sırasında ortaya çıkan ve oy hakkı üzerine yoğunlaşan Birinci Dalga Feminist Hareketi'nin ardından, bu defa ABD'de 60'lı yıllarda oluşan özgürlük ortamı içinde kadınlar da cinsiyet ayrımcılığına karşı çıkan İkinci Dalga Feminist Hareketi'nin doğmasına önayak olmuşlardır.

Feminizm bir taraftan kadınlara erkeklerle eşit haklar ve imkânlar tanınmasını, cinsiyet ayrımcılığının ortadan kaldırılmasını, diğer yandan da kadınların farklılıklarının göz önünde

bulundurulmasını savunan sosyal, politik ve hukuki bir akım olarak açıklanmaktadır. İlk kez Fransız Devrimi sırasında dile getirilen Feminizm, insan hakları mücadelesine koşut olarak 1950'lerden sonra güçlenmeye başlamıştır. 1960-1980 arasını kapsayan İkinci Dalga Feminizm, siyahîlerin insan hakları hareketinden ve Vietnam Savaşı'na karşı başlatılan toplu protestolardan esinlenerek kadınların kendi sorunlarına daha etkili çözümler bulma arayışından ortaya çıkmıştır.

CİNSEL DEVRİM

60'ların politik, sosyolojik ve kültürel ortamının kendine özgü koşulları ve her alanda yaygınlaşan özgürlük hareketleri, genç kuşağın, eskinin tutucu ahlak anlayışı ile mücadele etmesine olanak sağlamıştır. 60'ları diğer dönemlerden farklı kılan özellikler ile tutucu politika ve görüşler gücünü yitirmiş, liberalizm yaygınlaşmış ve cinsel devrimin gerçekleşeceği ortam hazırlanmıştır. Bu dönemde eskinin katı kurallarının her alanda gevşemesi, cinsel davranışlara da yansımış ve geleneksel düşünceden farklı olarak cinselliğin yeni kodları oluşmaya başlamıştır. 'Özgür Aşk' (Free Love) düşüncesinin sembolü olan hippilerin yaşam tarzını benimseyen milyonlarca genç, günlük hayatın doğal bir parçası olarak sevginin gücü ve cinselliğin güzelliğini savunmuşlardır. Kendilerini 'sevgi kuşağı' diye adlandıran hippiler, cinselliğin baskılanmaması, reddedilmemesi ve utanılmaması gereken doğal, biyolojik bir olay olduğuna inanmışlardır. Hippilerin görüşlerinin altyapısını, yakından inceledikleri Uzakdoğu felsefelerinin cinselliğe yaklaşımı, oldukça popüler olan Herbert Marcuse¹⁰ ve Wilhelm Reich¹¹ gibi bilim adamlarının deneyleri ve eserleri şekillendirmiştir. Bu etkileşimlerle artan cinsel özgürlük, evlilik dışı cinselliğin normalleşmesini ve doğallaşmasını sağlamıştır. İnsan Hakları Hareketi paralelinde gelişen tüm hak ve eşitlik talepleri, kadın hareketinin ve eşcinsel hareketin gelişmesine ortam hazırlayarak, kadınların cinsel devrimine ve farklı cinsel

¹⁰ 20.yüzyıl felsefecilerinden olan Marcuse (1898-1979), Marksist Kuramı 1920'den başlayarak değişen tarihsel koşullarla uyumlu hale getirmenin mücadelesini vermiştir. Geleceğin toplumuna ilişkin görüşleriyle özgürlükçü bir komünist olarak nitelenen Marcuse, özgür, güzel, aydınlık, cinsel içgüdülerin bastırılmadığı, herkesin yeteneğine göre özgürce çalıştığı, çalışmanın bir zevk haline getirildiği, devletin baskıcı görevine gerek duyulmayan bir toplum düzenini savunmuştur.

¹¹ Reich, psikiyatri tarihinin en radikal isimlerinden biridir. Ruhsal hastalıkların tedavisinde cinselliği bir tedavi aracı olarak kullanmış, ergenlik dönemi cinselliği, evlilik dışı cinsel ilişki ve doğum kontrol hapı gibi önemli konularda öncü olmuştur.

tercihlere sahip bireylerin kendilerini ifade edebilmelerine olanak tanımıştır. Doğum kontrol hapı, sağlık alanında kaydedilen ilerlemeler, televizyonun kitlesel bir iletişim aracı haline gelmesi gibi gelişmeler de cinsel özgürlüğün yaygınlaşmasında önemli olmuştur.

Genel anlamda cinsel özgürlük (sexual liberation) terimi 1960'lar ile 1970'lerde gerçekleşen sosyo-politik hareketi tanımlamak için kullanılmıştır. Karşı-kültür hareketi içinde gelişen cinsel özgürlük, üniversite gençliğinin çoğunluğunun evli olmaması, toplumun klasik ahlak konularıyla bağlarının azlığı ve başkaldıran yapıları çerçevesinde ilk sinyallerini üniversite kampüslerinde vermiştir. Ayrıca 60'larda televizyonun yaygın kullanımı yeni fikirlerin kitlelere ulaşmasına ve kabul görmesine olanak tanıyarak eskinin tutucu ahlaki kalıplarının değişmesini sağlamıştır.

Özgür cinselliği yaygınlaştıran en büyük sebeplerden biri yukarıda değinildiği gibi doğum kontrol hapının keşfidir. Tıptaki bu gelişme, Baby Boom Kuşağı'nı cinselliği çok daha korkusuzca deneyimleyebilme olanağına kavuşturmuştur.

Cinsel devrimin gerçekleşmesinin yansımaları her alanda kendini ortaya koymuş, en çok da sanat alanında etkili olmuştur. Tiyatrodan, sinemaya, fotoğraftan müziğe, şiirden romana sanat çıktıları değişikliğe uğramıştır. Rock müziğin popüler kültür haline gelerek birebir cinsellik ve uyuşturucu ile bütünleşmesi, cinselliğin şarkı sözlerine girmesi cinsel devrimin kitleselleşmesini getirmiştir.

ÇEVRECİ HAREKET

Karşı-kültür hareketi, etkilendiği felsefi temeller doğrultusunda doğal yaşamı ve doğanın korunmasını temel alan çevreci hareketin çıkışına öncülük etmiştir. Zamanla toplumun bütün kesimlerinden, işverenlerden işçilere, politikacılardan öğrencilere herkesten destek görmüştür.

İnsanlık böylece yaşadıkları dünyayı daha yakından tanımaya başlamış, doğanın maruz kaldığı tahribattan korunabilmesi için hippie kuşağının başlattığı çevreci felsefenin her kesimden insanın katılacağı organize bir harekete dönüşmesi gerektiğine olan inanç artmıştır.

MÜZİK KÜLTÜRÜNÜN ETKİLENİŞİ

II. Dünya Savaşı sona erdiğinde caz müziği çerçevesinde ‘Big Band’¹² oluşumu popüler kültür üzerinde etki oluşturmaya başlamıştı.

“Swing Dönemi, sunî bir kimlik olarak nitelendirilebilecek beyaz orta-sınıf gençliğin, swing müziği yapan grupların kayıtlarını dinlemelerini, dans ve konserlere iştirak etmelerini ve pop müziğin ticarî kültürünü benimsemelerini hedef almıştı. Bu kültür radyo, müzik kayıtları, dergiler ve filmler vasıtasıyla sürekli yayılan, bütünleşmiş bir endüstri haline geldi.

Caz çağında Swing’in ‘kralları’ Afro-Amerikalı çalgıcılar ve aranjörler değil, mülteci ebeveynlerin çocukları olarak Amerika’da doğan, birinci nesil beyazlardı: Benny Goodman, Glenn Miller ve Artie Shaw.” (Meltzer 1993)

Bu durum karşısında siyahî caz müzisyenleri, cazın beyaz müzik endüstrisine adapte edilmesinden şikâyetçi oldular.¹³ *“1930’ların sonuna gelindiğinde, sahneler büyük bandolar tarafından ele geçirilmişti. Müzik endüstrisini yöneten eller için içine girdikçe, başından beri onları destekleyen hayranlarının ilgisi azalmıştı. Herkes aynı şeyi, aynı şekilde çalıyordu artık. İnsanlar gerçek müzik dinlemek istiyorlardı ama ortaya çıkan şey birbirinin ucuz kopyaları olan basit ritimlerden başka bir şey değildi. Gerçek müzisyenler ve saf müzik hayranları, müzik endüstrisinin gerçekliği çaldığına ve müziği kısırlaştırdığına inanıyorlardı.”* (Poken 2018). Biçimsel benzerlikler genellikle çalgı ve melodilerden ibaretti. Çalgıcılar kendilerini swing müziğinin içsel duygusuna veremeyip, geleneksel Avrupa yöntemiyle (kâğıt üzerinde nota takibi suretiyle müzik performansı) ve çoğu zaman asıl swing gruplarının stillerini taklit ederek çaldılar. Swing’in özünü içselleştirememeleri, ortaya çıkan müziği kaba ve tatsız kılıyordu. 1940’ların başında New York, Harlem’de bulunan bir takım siyahî müzisyen (Charlie Parker, Dizzy Gillespie, Miles Davis, Lester Young, Charles Mingus, John

¹² 1930’larda başlayıp, 20.yy’ın ortalarında altın çağını yaşamış, genelde caz müziği çalan, 4 trompet, 4 trombon (nefesli çalgılar bölümü), 2 tenor, 2 alto, 1 bariton olmak üzere 5 saksafon (saksafon bölümü), piyano, davul ve bas (ritim bölümü), bunlara ek olarak flüt, obua ve vurmali çalgıdan oluşan, 17-18 müzisyen barındıran orkestra.

¹³ ‘Swing’ (salınım) caz müziğinin içinde olmazsa olmaz niteliklerden biridir; dolayısıyla esas caz ustalarının ‘hakiki swing’ diye algıladıkları müzik, ritmik bir stildir ve tüm grup üyeleri birbirleriyle uyum halinde çalma durumundadır. Bu sebeplerden ötürü, swing müziğinin özü doğru ifade edilememiştir.

Coltrane başta olmak üzere), beyaz endüstrinin ‘swing’lerini ellerinden aldıklarını ve piyasaya sunduklarını sezip, yeni bir caz müziği türünün keşfine giriştiler. Bu düşünceden hareketle yola çıkarak, caz müziğinin ve düşünsel yapısının (‘mentality’) daha derinlerine inip, özünü iyice pekiştirmeyi hedeflediler. 5, 6 kişilik küçük gruplara büründüler ve geleneksel standart pop parçalarını farklı biçimlerde yorumladılar. Sonuç olarak, ‘Bebop’ türü oluşmaya başladı. Joachim E. Berendt¹⁴ yazdığı ‘Caz Kitabı’nın başına Amerikan piyanist ve besteci Anthony Davis’ten bu duruma ilişkin aşağıdaki alıntıyı eklemiştir:

Bebop türünün özelliği, ileri seviyede doğaçlama tekniğiyle, bilinen popüler ezgileri geride bırakması ve her defasında bilinmez melodilere yelken açmasıydı. Solistler, temel akor yürüyüşünü (chord progression) temel alarak, nefes kesici hızda, yepyeni, daha önce duyulmamış, o anda yaratılan tınılar doğaçladılar. Dümeni eline alan solisti grup takip eder ve ardından gelen solist bir önceki doğaçlamanın fikirlerini ve hatlarını kendince geliştirdi. Diğer grup elemanları ise gidişata uyum sağlardı. Böylece ortak bir bilinç yaratıldı ve bu sayede özgün müzikal bir yapı ortaya çıktı. Geleneksel bağlamda bu müzik, melodi dinleme deneyimini ve aşinalığını büyük ölçüde etkiledi. Bu yeni stile/tarza yukarıda belirtildiği gibi ‘Bop’ veya ‘Bebop’ adı verildi. Bebop, siyahi bilinç adına özgürleştirici ve beyaz endüstrinin müdahalesinden uzak bir zemin hazırlamış ve bu ekilen tohumlar asi kuşaklara ileride ilham kaynağı oluşturmuştur. Bu sıralarda caz müziğine ruhlarıyla bağlanmış olan Jack Kerouac, Allen Ginsberg gibi isimler, bu yeni müzikal deneyimi kavrayabildiler. Beat Kuşağı, bu koşullar çerçevesinde kimliğini oluşturdu; desteklediği varoluşçu felsefesini ve Bebop müzisyenlerinin ideallerini temel aldı.

Beat Kuşağı üyeleri, bu koşullarda insanoğlunun özgür olabileceğini savundular ve özgürlüğün, bilinçaltını ve mantıklı düşüncüyü yardımcı bir araç olarak kullanabileceklerini düşünüyorlardı. Bu ortamda, Kerouac, Ginsberg ve Burroughs gibi genç yazar ve şairler 1944 senesinde New York’ta tanıştılar.

¹⁴ Joachim E. Berendt, ilk baskısı 1953’te çıkan, 21 dile çevrilen ve dünyada en çok satan müzik kitabı unvanına sahip, caz müziği edebiyatının vazgeçilmez derlemesi; ‘Caz Kitabı’nın yazarıdır.

“Beat’ler, örgütlü bir hareketten ziyade gevşek bağlara sahip bir kolektif olmalarına karşın, Amerikan kültürünün sığılığı ve açgözlülüğü karşısında hissettikleri derin hayal kırıklığı etrafında buluşmuşlardı. Onların sanatsal ve manevî bakımdan daha uyumlu düşünme, yaşama ve yaratma yolları bulma arayışlarına ivme kazandıran da duydukları bu hoşnutsuzluktu; sıklıkla Doğu dinleri etkisi gözlemlenen ve köksüzlük, isyan, içgözlem ve spontanelik gibi nitelikleri öven yaşam biçimleri ve sanat yapıtları aracılığıyla da bu yolları ifade ettiler.” (Sterritt 2017)

Varoluşçu felsefeden, Kayıp Kuşak temsilcilerinden ve Bebop sanatçılarından etkilenen bu nesil, daha önce denenmemiş, kendilerini diledikleri gibi ifade edebilecekleri, yeni bir edebi stilin arayışına girdiler; ancak, buna nereden başlayacaklarına henüz karar vermemişlerdi.

Neyse ki, çok vakit geçmeden, 1946’da Jack Kerouac, yeni stilin biçimini bulmasına yardımcı olacak Neal Cassady ile tanıştı. Cassady yerinde duramayan, hiperaktif karakteriyle, Beat Kuşağı’nın rol modeli oldu. Jeremy S. Poken ‘Kutsal’ başlıklı kitabında Cassady’nin zamanın en büyük serserisi olarak, neredeyse bütün Beat yazarlarına ilham kaynağı olduğunu aşağıdaki ifadelerle belirtmiştir:

“Neal’in, tükenmek bilmeyen acımasız bir enerjisi vardı ve bunu Kerouac’a yazdığı mektuplarla yansıtmayı başarmıştı. Bu mektuplar, Kerouac’ın ‘Yolda’ başlıklı kitabında kullanacağı üslubun seçiminde büyük rol oynadı.” (Poken 2018)

Yeni edebi stilin özellikleri arasında bulunan, akla ilk gelen düşüncenin en doğru olduğu şeklindeki yaklaşım, söz konusu yazıda kendini belli etti. Başka bir özelliği ise, Bebop’un doğaçlamalarından esinlenmesiydi. Kerouac daktilosuyla bir Bebop solisti gibi durmaksızın yazmaya başladı. Toplum normlarına eleştirel yaklaşımı savunmak, sakıncalı konuları ele almak, zihinlerini açmak için kullandıkları uyarıcı maddeler, deneyimledikleri cinsel ilişkiler ve sokaklarda yaşanan şiddeti tüm gerçekleriyle anlatmak, Beat yazarlarının ortak özelliği haline geldi.

Her ne kadar yazar John Clellon Holmes'un ilk Beat romanı olarak anılan, 'Go' isimli kitabı 1952'de yayımlanmış olsa da, Jack Kerouac'ın 1951'de bitirdiği, ancak 1957'de yayımlanan 'Yolda' ('On The Road') kitabı, Beat Kuşağı'nın İncil'i olarak tarihte yerini almıştır. Kerouac, bu kitapla Beat Kuşağı'nın tüm özelliklerini kapsayan bir eser ortaya koymuştur. Allen Ginsberg ise 7 Ekim 1955'te, Kenneth Rexroth'un organize ettiği, San Francisco'nun Haight/Ashbury Road bölgesinde bulunan ve bir garajdan sanat galerisine dönüştürülmesiyle ün kazanmış 'Six Gallery'de, 'Six Poets In Six Gallery' (Galeri Altı'da Altı Şair) adı altında düzenlenen bir şiir dinletisinde 'Howl' isimli şiirini okudu. Bu şiirle dikkatleri üzerine topladı ve hayatı boyunca yarattığı eserleri ve düşünceleri sayesinde 20.yy'ın en etkili şairleri arasında yerini buldu. 'Howl' (Uluma) 1956'da, bir başka Beat yazarı olan Lawrence Ferlinghetti'nin San Francisco'da açtığı 'City Lights' isimli kitabevi tarafından, bir şiir kitabı olarak Allen Ginsberg'in diğer şiirleriyle birlikte yayımlandı. 1953'te açılan City Lights kitabevi, Beat'ler ve daha sonradan gelen genç yazarlar için çok önemli bir yerde durmaktadır.

*'City Lights Books kaliteli kitaplarda temsil edilen çeşitli seslerin ve fikirlerin muhafaza edilmesi ve tanıtılması yükümlülüğünü, yarım asrı aşkın bir süredir sergilemektedir. Gittikçe yoğunlaşan kitlesel medya ve yeni bilgi teknolojileri insanların yaşama, çalışma ve düşünce biçimlerini değiştirirken, bize göre eleştirel düşünce kabiliyetini beslemek, gerçekleri fark etmek ve bilgi iletmek, demokratik bir toplum için gereklidir.'*¹⁵

San Francisco Chronicle gazetesinin yazarlarından Herb Caen'in, 1958'de Beat'lerden alaycı ve aşağılayıcı bir biçimde 'Beatnik' olarak bahsetmesi, bu kuşağın başına gelebilecek olan en ağır darbe oldu. Bu takma isim (Beatnik) 1957'de Sovyetlerin uzaya gönderdiği 'Sputnik' uydusundan esinlenmişti ve Beat üyelerinin gerçek dünyaya, Sputnik uydusu kadar uzak olduğunu ima etmek için kullanıldı. Amaç Amerika'nın baş düşmanı Sovyetler Birliği ve komünizm ile bir bağ kurmasıydı (Huddleston 2016). Genç neslin bu hareketten etkilendiğini görünce, Amerikan medyası Beat'leri lekelemek için ellerinden gelen her şeyi yaptı ve en nihayetinde başarılı da oldular. Bu lekeleme nedeniyle Beat Hareketi'nin edebiyat alanındaki üretkenliği ancak 60'ların ortalarına kadar sürebilmiştir. Tüm olumsuzluklara rağmen, Beat

¹⁵ <http://www.citylights.com/foundation/>.

Kuşağı'ndan geriye kalan eserlerin Amerikan edebiyat ve hatta sosyo-kültürel tarihinde çok önemli bir yerde durması engellenememiştir.

BEAT KUŞAĞI VE ZEN

Beat Kuşağı'nın karakteristik özelliklerinden biriye, yaşanan onca faciyanın ardından yeniden bir çeşit umut arayışına girmiş olmasıdır. Kerouac'ın hayatında bir dönüm noktası sayılacak anlardan biri, 1954'te Henry David Thoreau'nun 'Walden' isimli kitabını okumasıdır. Kerouac bundan sonra Hint felsefesine ve Doğu dinlerine yoğun ilgi duymaya başlamıştır (Tonkinson 1995).

Thoreau, Massachusetts'te Walden göletinin kenarında inşa ettiği kulübesinde geçirdiği iki yılı anlattığı 'Walden' başlıklı kitabında modern toplumun eleştirisini yapmıştır. 'Sivil İtaatsizlik' (Civil Disobedience) kitabındaysa Thoreau, politikaları toplumun tümü tarafından onaylanmayan devlete bağlı kalmanın ve de haksız bulunan yasalara itaat etmenin anlamsızlığından bahsetmektedir. Kerouac'ın Thoreau'nun eserlerini okuması, kendi hayatı, hatta halkın yaşamında yeni bir dönemi işaret ediyordu. Kerouac'ın aydınlanması diğer Beat Kuşağı üyeleri ve daha sonra, 60'ların Hippi gençliğinde yeni arayışları tetikledi ve böylece savaş sonrası gelişen karşı kültür Doğu'ya uzanmalarına sebep oldu. Bu, ileride kendisini yoğun bir biçimde dönemin popüler müziği ve kültüründe hissettirmiştir. Jack Kerouac'ın 1958'de yayımladığı 'Zen Kaçıkları' (The Dharma Bums), o dönemdeki yaşantılarından hoşnutsuzluk duyan Amerikan gençliğini derinden etkilemiştir (Tonkinson 1995).

Philip Whalen, Budizmle ilgili yazılar okuyan ilk Beat yazarı sayılabilir. 1940'larda, henüz yirmili yaşlarında bile değilken, kütüphanelerde teozofik Budistler, Alfred Percy Sinnett ve Helena Petrovna Blavatsky'nin yazılarını takip ettiği bilinmektedir. Kısaca, Beat Kuşağı Budizm'i ve Zen felsefesini, 50'lerin ortalarından başlayarak tüm 60'lı yıllar boyunca Amerikan gençlerine aşıladı ve o döneme damgasını vurdu.

‘Zen, özünde insanın kendini tanıma sanatıdır ve kölelikten özgürlüğe götüren yola işaret eder.’ – D.T. Suzuki.¹⁶

Ancak Amerikan medyası tarafından bu hayat tarzını benimseyenler ‘Beatnik’ olarak alay konusu haline getirildikten sonra, bu yeni hayat vizyonu Kerouac için anlamını yitirdi ve kendini hayatının son günlerine kadar annesinin evine kapattı. Roman Katolik olarak büyütülen Kerouac, son günlerinde eski inancına tekrar sarıldı, ancak bu kere bunalımlar geçirmeye başladı. Katolik inancına göre intihar günah olduğundan, buna teşebbüs etmeyi aklından geçirmiş olsa bile gerçekleştiremedi. Jack Kerouac 1969’da aşırı içki tüketimi nedeniyle 47 yaşında hayata veda etti.

Jack Kerouac’ın Beat Kuşağı hakkında en çok benimsediği ve sıkça dile getirdiği ‘beatific’ (şâd eden, kutsayan) ve ‘beatitude’ (salt mutluluk, kutluluk) kavramları, hareketin doğru anlaşılmasında altını çizdiği iki önemli kavramdır. Latince kökenli olan (beatitudo) bu kelime Hristiyanlığın kutsal kitabı İncil’in bir bölümünde de kullanılmıştır. İncil’de manevî niteliğe sahip olan kimseler, kutsal ve uğurlu olarak tanımlanıyordu ve Kerouac da Beat Kuşağı’na bu açıdan değer veriyordu. Beat Kuşağı’nın Kayıp Kuşak’tan farkı da burada yatar, çünkü Beat felsefesi, inancın önemini vurgulamak istemiştir.

“Beatler, deneyüstücüler¹⁷ gibi, edebi mucit veya sosyal eleştirmen olmanın çok ötesindeydiler; aynı zamanda mistik vizyonların ve üstünlüğün gezgin arayıcılarıydılar. Onlar, savaş sonrası Amerika’nın kiliseleri ve sinagoglarında Tanrı’yı bulamadıkları için bu yola başvurdular.” (Tonkinson 1995)

Yeni nesil (Beatnikler), Beat’lerin yaşam tarzlarıyla, felsefelerini adapte etmeye özenirken, bütün bu öğütleri göz ardı ettiler ve geriye içi boş bir imaj kaldı. Bu değer anlamını kaybetmesiyle, hareketin kendisi yapay bir taklit dünyasına döndü ve ana akıma dâhil bir moda iken, kısa bir süre içinde bu niteliğini kaybedip, yerini 60’larda filizlenen ‘Hippi Kültürü’ne bıraktı.

¹⁶ Spinoza Günleri, Teolojik-Politik İnceleme Etrafında, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

¹⁷ Deneyle kazanılması imkânsız, akılla ilgili olan bilgiye erişen filozoflara verilen ad (Transendentalist).

KARŞI-KÜLTÜRÜN HAREKETE GEÇMESİ

Hareketin değerlerine medya ve kamu tarafından önem verilmediyse de, etkisi kendi zamanının ötesine kadar uzamıştır. Bu kuşak ileride gerçekleşecek olan karşı-kültür hareketinin tohumlarını ekti ve 1960'larda Hippiler, Anti-Savaş ve Açık-Toplum hareketinin öncüleri oldular. Yeniliklerin ve reaksiyonların kültürel ortamında Rock and Roll ikonlarının doğuşu gözlenmektedir. Bu sanatçılar kendi nesillerine özgü politik ve sosyal kurumlara karşı çıkma eylemine (karşı-kültür) öncülük ettiler. Dahası, bu müzisyenler çoğunlukla Beat yazarlarından esinlendiğinden, şarkı sözleri de ayırt edilebilir benzerlikler sergilemektedir. Ruhânî yaşamın, cinsel özgürlüğün, uyuşturucu maddelerin gizemlerinden arınması ve kurumlara karşı çıkmanın değeri çağdaş Rock müziğinin tipik teması ve içeriğiyle birleştirildi. Beat Kuşağı'nın Rock müzikle olan bağlantısı bir tesadüf değildir. Şiir ve müzik her zaman karşılıklı ilişki içerisinde bulunmuştur ve Beat yazarları bunun farkındaydılar. Literatürlerinde ritim her daim merkezî bir konumda kalmıştır. Şiiri sıklıkla müziğe bağladıklarından bu durum Rock'n Roll ile açıkça görülen bir bağlantıya işaret etmektedir. Beat yazarları Rock sanatçılarıyla her fırsatta arkadaşlık kurdular ve birçok Rock müzisyeni Beat edebiyatından esinlenmiştir. Bob Dylan, John Lennon ve Paul McCartney gibi müzisyenler Allen Ginsberg'in yakın arkadaşı oldular. Bob Dylan söyleşilerinde Kerouac ile Ginsberg'in ona ilham kaynağı olduklarını ve 'Yolda' kitabının birçokları gibi, kendi hayatını da değiştirdiğini söylemiştir. Aynı şekilde, 'The Doors'un ünlü klavyecisi Ray Manzarek, grubunun Kerouac'in 'Yolda' kitabından esinlenerek oluştuğunu dile getirmiştir.¹⁸ Özellikle grubun solisti, Jim Morrison Kerouac'i başlıca bir esin kaynağı olarak görmüştür ve kendisi de aynı zamanda bir Beat yazarı olarak anılır.

Rock ve Folk (halk) sanatçıları sıklıkla Beat'lerden bahsetmişlerdir. Soft Machine isimli progresif rock grubu William S. Burroughs'un aynı isimli kitabından esinlenmiş, Steely Dan isimli grup ise, yine Burroughs'un 'Naked Lunch' başlıklı kitabında geçen bir ifadeden alınmıştır. Şarkı sözlerine gelince, birçok müzisyen Beat Kuşağı'nın eserlerine başvurmuştur. Örneğin, Iggy Pop 'Lust For Life' parçasında '..well, that's just like hypnotizing chickens' (..bu, tavukları hipnotize etmek gibi bir şey) ifadesini William Burroughs'un 'The Ticket That

¹⁸ <https://rollingstoneindia.com/from-dylan-to-del-rey-bands-influenced-by-the-beat-generation/>

Exploded' isimli romanından almıştır. The Greatful Dead, Tom Waits, David Bowie, Patti Smith, Jimi Hendrix, Janis Joplin ve daha birçok müzisyende de bunlara benzer örnekler görülmektedir ve bu sanatçılar milyonlarca kişiye ulaşabilmişlerdir. Beat Hareketi'nin müziğe katkılarının dönemin ve sonrasının müziğine ve kültürüne yön verdiğini öne sürmek abartılı bir ifade olmayacaktır.

Jack Kerouac, her ne kadar bu durumdan rahatsızlık duyduysa da, 'Beat' hareketinin 'fikir babası' olarak anılmaktadır. Aslında Kerouac sadece bu kuşağın 'tanımını' yaptığını ve bunu 1948'de, yazar John Clellon Holmes ile aralarında geçen bir sohbette dile getirdiğini söylemiştir. Bu sohbette Kerouac ile Holmes varoluşçu felsefenin ardından gelen 'Kayıp Kuşağın' anlamının tam olarak ne olabileceği hakkında konuşuyorlardı. Jack Kerouac o günlerde, bir başka Beat yazarı olan Herbert Huncke'nin kullandığı 'beat' kavramından esinlenerek, Kayıp Kuşağı, İngilizcedeki kelime anlamıyla 'dayak yemiş', 'darbe almış' bu nesli, 'Bunlar aslında tam bir Beat Kuşağı.' sıfatıyla nitelendirmiş ve böylece kendi kuşağının da adını koymuş oluyordu. John Clellon Holmes 16 Kasım 1952'de New York Times dergisinde yayımlanan, 'İşte bu Beat Nesli' isimli makalesinde, ilk defa 'Beat Kuşağı'ndan bahsetti ve böylece bu yeni hareketin varlığı resmîleşti.¹⁹

Bir sanat eseri karşısında sadece edilgen olmayıp, aynı zamanda, zihinsel olarak etken olabilmenin imkânsız olmadığını savunan Beat Kuşağı, gelecek yılların ve dönemlerin en önemli akımlarına zemin hazırlamıştır. Ancak edebiyatın toplum üzerindeki etkisi, artık popüler kültürün yeni araçları olan radyo, sinema ve televizyonun yanında gücünü yitirmeye başlamıştır. Beat Hareketi'nin amaçladığı zihinsel özgürlük, kapitalizmin satılabilir bir ürünü haline gelmiş ve yerini 'moda' gibi tüketime yönelik heveslere bırakmıştır.

Beat Kuşağı'nın yaşamak ve anlatmak istediği hayat, insanların kendi düşüncelerine saygı duyduğu hayattı. Kimsenin dışlanmadan yaşayabileceği, sınıfların var olmadığı ve sanatın yepyeni ufuklara yelken açabileceği bir vizyon olarak kalan Beat Kuşağı, edebiyat alanında, devrim niteliğinde olan önemli bir harekettir.

"Beat Hareketi, bir zafer ve aynı zamanda bir trajedi sembolüydü.

Öncüleri, Amerikan kültürüne yaptıkları yaratıcı katkılar ve ettikleri uyumsuzluk

¹⁹ 'The Origin of the Beat Generation', Playboy, Haziran 1959

tohumları ile büyük bir zafer yaşadılar. 1960'lara gelindiğinde bir başka nesil onların tarlalarında ekin biçecek, sosyal adaletsizliğe ve savaşa karşı çıkacaktı. Ya bilmeden ya da bilinçli olarak, Beat Kuşağı medya tarafından yanlış tanıtıldı ve sonuçta onları Beatnik denilen, basite indirgenmiş çizgi film karakterlerine dönüştürdü.” (Huddleston 2016)

20.Yüzyılın ikinci yarısından itibaren insanların, özellikle genç kesimin, merak alanı kitle iletişim araçlarına indirgendi. Bu durum, yüzeysel bilince sebep oldu ve Beat Kuşağı'nın anlatmaya çabaladığı 'sanat ve hayat karşısında edilgen ve etken olma' ilkesine zarar verdi. Gelecek nesiller etken olabilmenin şifrelerini kaybettiklerini fark etmeden, hala özgür olduklarını düşünmekle yetindiler.

Beat Kuşağı hayatı sorgulamanın sakıncası olmadığını anlatmaya çalışan bir edebi akım olarak başladı ve amacı hiçbir zaman 'moda olmak' değildi. 'Moda' olduktan sonra büründüğü biçim, 20.yy'dan beri süregelen, popüler kültürün en yüce formu, 'Pop Müziği'nde, bir diğer ifadeyle popüler kültürde vücut buldu ve kapitalizmin vazgeçilmez nesnesi haline geldi.

BÖLÜM 2

BEAT KUŞAĞI FELSEFESİ

DADAİZM

Dadaizm ve Sürrealizm akımının Beat yazarları üzerinde doğrudan etkisi olmuştur. Bu durum, Dadaizm'in yüksek kültür elitlerine dil uzatması, 'kendiliğindenliği' (doğaçlama) benimsemesi ve Sürrealizm sayesinde olumlu sosyal niyetlere dönüşen başkaldırı ruhu ve bilinçaltının açığa vurmasına önem verilmesinde kendini göstermektedir. Tıpkı Beat Kuşağı'nın II. Dünya Savaşı'nın getirdiği ruhsal çöküntüye bir tepki olarak ortaya çıktığı gibi, bu iki hareket de I. Dünya Savaşı'na bir tepki olarak doğmuştur.

'Howl' şiirinin son bölümünün ithaf edildiği Amerikalı yazar Carl Solomon, Allen Ginsberg'e Fransız tiyatro kuramcısı, şair, düşünür ve 'Vahşet Tiyatrosu'nun kurucusu Antonin Artaud'nun çalışmalarını tanıtmış ve Beat yazarları üzerinde etkili bir isim olmasına kapı aralamıştır. Aynı zamanda Dadaizm akımına yön veren André Breton'da Ginsberg için bir ilham kaynağı olmuştur.

Beat yazarları Fransa'yı ziyaret ettiklerinde birçok sürrealist (eski Dadaist) sanatçıyla tanışmışlardır. Beat Kuşağı'nın önde gelen temsilcilerinden Kenneth Rexroth ve Lawrence Ferlinghetti gibi isimler birçok Fransızca şiiri İngilizceye çevirerek Sürrealizmin Amerika'da da yaygınlaşmasına katkıda bulunmuşlardır. Öte yandan André Breton'un yakını olan Philip Lamantia da diğer Beat yazarlarına sürrealist şiirleri tanıtmıştır. Sürrealist akımın en belirgin etkileri Gregory Corso, Bob Kaufman ve Allen Ginsberg'in şiirlerinde görülmektedir.²⁰

20.yüzyılın ilk yarısında yaşanan iki dünya savaşı yarattığı yıkımlarla beraber birçok alanda yeniliklere ve değişime de sebep olmuştur. Dadaizm de bu yeniliklerin arasında yer almaktadır. Sözkonusu yeniliklerden etkilenen dönemin genç sanatçıları da tepkilerini sanat

²⁰ http://www.artandpopularculture.com/Beat_generation

alanında daha önce görülmemiş bir tavır, cesaret ve kararlılıkla yansıtmışlardır. ‘Sanat, üretimi ve yönelimi bakımından, yaşadığı zamana bağımlıdır; sanatçılar da kendi çağlarının yaratıcılarıdır.’ (Huelsenbeck, 1918). Gerçekçilik (realizm), doğalcılık (natüralizm), modernlik ve avangardcılık²¹ gibi kavramlar yirminci yüzyıl başındaki hareketlerin sanatçı ve destekleyicileri için temel başvuru kaynakları oldu. Avrupa geleneğinin eleştirel açıdan yeniden değerlendirilmesi, avangardcılığın önemli bir yönüydü. ‘Modern hareketlerin destekçileri geçmişin sanatını, mevcut koşulların ışığında, onun daha önceden kavramsallaştırdığı ve değerlendirildiği terimleri yeniden şekillendirerek gözden geçirdiler.’ (Harrison & Wood, 2015).

Birinci Dünya Savaşı, dönemin genç sanatçıları çatışmanın içine sürükledi ve birçoğu yaralandı, öldü ya da zihinsel çöküntü yaşadı ve bu durum hayal kırıklığı yarattı.

“Devrim sayesinde savaş da toplumsal gündeme girdiğinden, sanatsal avangard daha öncekinden çok daha güçlü bir politik boyut kazandı. Bu yıllar kıyamet yıllarıydı. Yüzyıllar boyunca iktidar kaynağı olan Habsburg, Hohenzollern, Osmanlı ve Romanov hanedanları devrildi. Kitlesele politik hareketler, en önde Faşizm ve Komünizmle birlikte tarih sahnesine çıktı. Teknoloji ilerledi, askerî teknoloji daha da ilerledi, toplumsal denetim aygıtını yanına aldı. Avrupa’da vebalardan beri görülmemiş ölçekte bir ölüm ve tükeniş yaşandı. Bir sanat biçimini modern saymak, ondan modern durumun getirdiği taleplere estetik açıdan yanıt vermesini beklemektir. O yüzden, savaş yıllarının ve sonrasında sanatsal avangard için travmatik bir dönem olarak görülmesine şaşmamak gerek.” (Harrison & Wood, 2015)

Bu tür bir felaketin bir daha yaşanmaması, aynı düzenin yeniden kurulmaması ve o düzeni sağlayan toplumsal güçlerin ortadan kalkması hemen hemen herkesin ortak görüşüydü. Sanat alanında da artık eski değerlerin ve düzenlerin değişme vakti geldiğini düşünen sanatçılar, yeni bir üslup arayışına girdiler. Dada akımı, uluslararası burjuva kültürüne ortak olmuş sanat anlayışına karşı çıkan bir sanat hareketi olarak Avrupa’da oluşmaya başlamıştı. Sanat karşıtı

²¹ Avangard (Fransızca: avant-garde), Fransızca askeri bir terim olan öncü birlik sözcüğünden gelir. Gerek Fransızcada gerek diğer dillerde kültür, sanat ve politika ile bağlantılı olarak, "yenilikçi" veya "deneysel" işler veya kişiler anlamına gelir.

ve irrasyonalist (akıl dışı) sayılan Dada, burjuva düzeninin ve rasyonalizmin (akılcılık) milyonlarca kişinin ölümünden suçlu olduğunu savunuyordu; burjuva kültürü, çok daha derindeki barbarlığın üzerine çekilmiş bir uygarlık maskesinden başka bir şey değildi (Harrison & Wood, 2015).

Dada, yanlış anlaşılacak üzere tasarlanmış, dünyanın ‘sanat’ algısına karşı gelmekte, dolayısıyla kafa karışıklığını teşvik etmektedir. Temel olarak, sanatın temsil ettiği değerlerin tersini betimlemektedir. Sanat geleneksel estetikle ilgilenirken, Dada bunları tamamen hiçe saymıştır. Sanat duyarlılığı ön planda tutuyorsa, Dada’nın niyeti ve amacı bu duyarlılığı kıskırtmak ve rencide etmek olmuştur. Dada mantığı ve akli reddedip, anlamsızlığa ve önseziye değer vermiştir. Aslına bakılırsa, Dada’nın önde gelen özelliklerinden biri de, ‘ihtimal’ ilkesine dayanmış olmasıdır. Dadaistlere göre sanat, tıpkı hayatın kendisi gibi, ihtimaller üzerine kuruludur ve ihtimaller insanların kontrolü dışında gerçekleşmelidir. Onlara göre ihtimaller bilinçsiz zihnin dışavurumudur, örneğin önde gelen Dadaistlerden Tristan Tzara’nın gazetelerden kestiği kelimeleri, bir torbada karıştırıp, bu kelimelerden şiir yazma yöntemi gibi.²²

“Bir gazete alın. Bir de makas. Şiirinizi ne uzunlukta yazmak istiyorsanız o uzunlukta bir makale seçin bu gazeteden. Makaleyi kesin. Sonra bu makaleyi oluşturan her sözcüğü özenle kesip bir torbaya koyun. Yavaşça sallayın. Sonra kesikleri birer birer çıkarın. Torbadan hangi sırayla çıktılarsa o sırayla yazın kâğıda. Şiir size benzeyecektir. İşte buyrun, ayaktakımı anlamasa da, duyarlılığı hayranlık verici, son derece özgün bir yazar olup çıktınız.” (Tzara, 2016)

Avangard Alman ressamı Hans Richter’in sözleriyle: *“Provokasyonlarımız...burjuvanın öfkesini canlandırmayı ve bu öfkeyle de mahcup bir bilinçlenmeyi amaçlıyordu...Savaş, dünyayı kuşattığı gibi, Dada sanat dünyasını kuşatan bir fırtına olmuştur...sanata karşı sanatsal bir başkaldırıydı.”*²³

Birinci Dünya Savaşı sırasında tarafsız konumda olan İsviçre, savaş karşıtı olan veya ülkesinden kaçmak zorunda kalan pek çok kişiye ev sahipliği yapmıştır. Dört bir yandan

²² <https://391.org/manifestos/1920-dada-manifesto-feeble-love-bitter-love-tristan-tzara/>

²³ <https://www.theartstory.org/artist-richter-hans.htm>

edebiyatçılar, sanatçılar, kaçaklar ve casuslar Zürich kentinde bir araya gelmiş ve Dada Hareketinin tohumları böylece atılmıştır. O dönem Rusya'dan kaçmak ve peruk takarak kimliğini saklamak zorunda kalan Lenin de, yerli, yabancı birçok bağımsız, kafadar sanatçının bulunduğu ve zamanla Dadacıların merkezi haline gelen Cabaret Voltaire adlı kafenin bulunduğu sokakta oturmuş ve *Kapitalizmin En Yüksek Aşaması: Emperyalizm* adlı eserini yazmıştır (Artun & Artun, 2018).

'Dada' isminin nereden geldiği belirsizdir. Bazı kaynaklara göre anlamsız bir kelimedenden ibarettir, başkalarına göreyse, Romanyalı sanatçılar, Tristan Tzara ve Marcel Janco'nun sıkça kullandığı ve Romence ve Rusça 'evet, evet' anlamına gelen 'da, da' ifadesinden adapte edilmiştir. Bir diğer efsane, Alman sanatçı Richard Huelsenbeck ile Hugo Ball'un bir bıçağı Fransızca-Almanca bir sözlüğe saplayıp, bıçağın Fransızca 'tahta at' anlamında olan 'dada' kelimesine denk gelmesiyle, bu tercihin ortaya çıktığı yönünde olmuştur.²⁴

Bu hareket, görsel sanatlar, şiir, edebiyat, tiyatro, sanat manifestoları, sanat teorileri ve grafik tasarım gibi geniş aralıklı bir uygulama ve icraat yelpazesine sahiptir ve sanatın en yaygın olan standartlarını reddederek, savaş karşıtı politikalarını da sergilemiştir. Cabaret Voltaire, Dada sanatçıları için bir galeri, bir konser salonu ve şiir okumaları için bir sahne olmuştur. Önde gelen temsilcileri Hugo Ball, Tristan Tzara, Max Ernst, Hans (Jean) Arp ve ilerleyen yıllarda bu isimlere katılan Marcel Duchamp, Francis Picabia, André Breton ve Man Ray'den oluşmaktadır.

Dada'nın tek bir görevi vardı, o da görevi olmamasıydı. Marcel Janco'nun sözleriyle *"Kültürümüze olan güvenimizi yitirmiştik. Her şeyin yıkılması gerekiyordu. 'Tabula Rasa'dan²⁵ sonra tekrar başlayabilirdik. Cabaret Voltaire'de sağduyuyu, geçerli değer yargılarını, eğitimi, kurumları, müzeleri, beğeni anlayışını, kısacası, hüküm süren düzeni sarsarak başladık."*²⁶

²⁴ <http://www.wikizeroo.net/index.php?q=aHR0cHM6Ly9lbi53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvRGFkYQ>

²⁵ 17.yüzyılın önemli düşünürlerinden John Locke tarafından ortaya atılan ve insanın doğduğu anda adeta boş bir levha gibi olduğunu, bütün değer yargılarını tecrübeler ve çevre etkisiyle kazandığını iddia ettiği tezin ismi.

²⁶ <https://birartibir.org/siyaset/87-bezgin-ruhlara-kaldirac>

Dada Hareketi Zürih'te hayat bulup, New York, Paris, Barcelona, Berlin, Köln, Hannover gibi çeşitli kentlere ulaşmıştır. 1920'lerin başlarında sönmeye başlayan Dada, 'Sürrealizm' gibi yeni akımlara dâhil olmuştur. Ancak, kısa süren şöhreti, göçebe ve tutkulu sanatçılar tarafından oluşan çevre sayesinde dünya çapında bir farkındalık yaratmıştır. Dadaistler, dünya düzeniyle alay ederek ve onu kışkırtarak değiştirmek isteyen genç ve saf bir grup sanatçıydı; ancak, savaş döneminden etkilenen bu yaratıcı zihinlerin bildikleri tek bir şey vardı: dünya değişmeliydi. Onlara göre sanat, kurallarıyla ve değerleriyle eskimiş ve bayatlamıştı, dolayısıyla sanatı ticarileşmekten kurtarmak gerekiyordu. Sanat karşıtı duruşlarına rağmen ('Dada, dadaya karşıdır'), eserleri büyük ilgi görmüş ve ilerleyen yıllarda ortaya çıkan birçok sanatçıya ilham kaynağı olmuşlardır.

SÜRREALİZM, JACKSON POLLOCK VE OTOMİZM

Dadaizm, 1920'li yıllarda etkisini geride bırakmaya başlamış, ancak, devamında İtalya'da 'Fütürizm', Hollanda'da 'De Stijl', Rusya'da 'Süprematizm', 'Yapısalcılık' ve nihayet Fransa ve Belçika'da 'Art Deco' ve 'Sürrealizm' gibi akımların gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Temelinde 'Kübizm' akımının izlerini taşıyan bu gelişmeler aynı zamanda Vassily Kandinsky ve Franz Marc'ın 1912'de çıkardıkları ve 20.yy'ın en önemli sanat hareketlerinden sayılan, 'Mavi Süvari' (Der Blaue Reiter) adlı yıllıktan da esinlenmişlerdir. 'Der Blaue Reiter' Almanya'da hayat bulan 'Ekspresyonizm' (dışavurumculuk) akımının da oluşmasına öncülük etmiştir. Bütün bu olguların ortak noktası, eski sanat anlayışlarını geride bırakıp, hatta onları yıkıp, yepyeni bir üslup yaratma arzusu olmuştur. Akademik geleneklere karşı çıkan ve ifade özgürlüğünü ön plana taşımak isteyen sanatçılar böylelikle 20.yy'ın yeni sanat anlayışının oluşmasına öncülük etmişlerdir. Onlara göre sanat anlayışına kendiliğinden, bilinçdışı, dolayısıyla sezgiyle örülü bir yaklaşım sonucunda, sanatçının iç dünyası daha özgün bir biçimde gün yüzüne çıkıyordu. Kandinsky, biçim ne kadar soyut olursa cazibesinin de o kadar doğrudan ve berrak olacağını ifade etmekteydi.²⁷

²⁷ https://en.wikiquote.org/wiki/Wassily_Kandinsky

Bu yeni akımların 20.yy'da büyük ilgi gören kolu 'Sürrealizm' (gerçeküstücülük) olmuştur. Bilincin ötesine bilinçli bir açıdan yaklaşan gerçeküstücülüğün amacı gelenekleri yıkmak suretiyle harekete geçip, sanatı yeniden yaratma arzusu olmuş ve herhangi bir ideolojiye bağlı olmaktan uzak durmuştur. Sürrealizm'i Dadaizm'den ayıran önemli bir nokta ise her ikisinin de benimsediği 'otomizm' (kendiliğindenlik) yönteminde ortaya çıkmaktadır. Dadaizm'de bu kendiliğindenlik tesadüflere dayanırken, sürrealizmde ruhanî bir işleve sahiptir.

Fransız yazar ve şair André Breton'un girişimleriyle 1924 senesinde ortaya çıkan sürrealizm akımı bünyesinde baştan dadacı olan sanatçıları da barındırmıştır (Artun & Artun, 2018). Bu akıma ve ilerleyen yıllarda Beat Hareketi'ne de esin kaynağı oluşturan Guillaume Apollinaire ve Arthur Rimbaud gibi Fransız yazarların önemi sıklıkla vurgulanmaktadır. Düşüncenin esas işleyişini sanat yoluyla ifade etmeyi amaçlayan sürrealist akım, otomizm yoluyla aklın ve ahlakın her türlü denetiminden uzak olmasını tercih etmiştir (Artun A. , 2010).

Sürrealistlerin 'otomatik' resimleme tekniğini benimseyen Amerikalı ressam Jackson Pollock, 1940'lı yıllarda ABD'de soyut ekspresyonizm akımının anahtar figürlerinden biri olmuştur. Böylece fazla düşünmeden sanat eserleri yaratabilmenin formunu geliştiren Pollock'un çalışmaları, Jack Kerouac'ın 'otomatik yazım' tekniğini kullanmaya başladığı döneme denk gelmiştir (Yavuz, 2019). Amerikan Najavo Kızılderililerin kumdan tablolarına benzeyen otomizm tekniğiyle yaratılan sanat çalışmaları, yaratım sürecinde bilinç akışının geliştirilmesini desteklemiştir. Pollock ve Kerouac'ı bu yolda etkileyen unsur, sürrealist yaklaşımın bilinçdışına duyduğu ilgi olmuştur. Sanatsal çalışmaların yapım aşamasında kontrolün bilinçsiz zihnin egemenliğine teslim edilmesi, Beat'lerin, dönemin diğer sanatçıların ve müzisyenlerin ilgisini çekmiş ve sanat alanında yeni üsluplar oluşmasında yardımcı olmuştur. Bu sanatçıların üretkenliği ve arayışları sayesinde Avrupa'yı izleyen Amerika'nın savaş sonrası dönemde kendi koşullarını ortaya koymasına ve kendine has sanatsal bir üslup yaratmasına sebebiyet vermiştir. Jackson Pollock ve Beat Kuşağı'nın popülerliği kısa sürse de Amerika'nın sanatsal yükselişinin sembolü haline gelmiştir.

KAYIP KUŞAK

Beat Kuşağı'nın nasıl oluştuğunu anlamadan önce, bu akıma yön veren felsefe ve sanat alanındaki gelişmeleri hatırlamakta yarar vardır.

1883 ve 1900 yılları arasında doğan ve I. Dünya Savaşı döneminde olgunlaşan nesil, 'Kayıp Kuşak' olarak anılmaktadır. Bu kavram, edebiyat ve sanat alanında, eserleri bu kuşağın mücadelelerini ayrıntılı biçimde yansıtan, Ernest Hemingway, Gertrude Stein, F. Scott Fitzgerald, e.e. Cummings, John Dos Passos, John Steinbeck, William Faulkner, Archibald Macleish, James Joyce, Isadora Duncan, Ezra Pound, Aldous Huxley, Malcolm Cowley, Louis-Ferdinand Céline ve T.S. Eliot gibi bilindik yazar ve şairleri; ayrıca dönemin önemli bestecileri Sergei Prokofiev, Paul Hindemith, George Gershwin, İgor Stravinski ve Aaron Copland ile Pablo Picasso, Fernand Léger, Georges Braque gibi ressamı anmak için kullanılmaktadır.

1918'in Kasım ayında I. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle, dünyanın eskisi gibi olmayacağı ortadaydı. Bu felaket, yeni silahlanma çabalarıyla modern savaş çağına öncülük edip, bütün bir gençlik kuşağını etkilemiştir. Savaş esnasında uygulanan yeni teknoloji, gelecek yılların savaşma yöntemlerini şekillendirmiş ve tarihte ilk defa kamyonlar, uçaklar ve makineli tüfekler harp meydanlarında boy göstermiştir. Cephedeki taktiklerin ve teknolojinin bu kadar radikal bir şekilde değiştiği başka bir dönem olmamıştır. Savaş başladığında kasket takan askerler, savaş biterken kurşunlardan korunmak için çelik miğferler kullanıyorlardı. Klasik tüfeklerin yerini de makineli tüfekler, topçu mermerleri ve el bombaları almıştı. Tankların savaş alanına inmesiyle de savaşın kaderi tamamen değişmişti. Yeni silahlarla yürütülen savaşta milyonlarca asker ve sivil hayatını kaybetmiş ve insanların duygularını derinden etkilemiştir.²⁸

Savaş ortamı, genç kuşağa erken yaşta büyümeyi zorunlu kılmış ve hayatlarının en renkli olması gereken dönem, karanlık geçmiştir. Savaşın getirdiği birçok bedele şahit olduktan sonra, bu kuşağın üyeleri, toplumun dayattığı doğru davranış, ahlak ve cinsiyet rollerinin geleneksel fikirlerini reddettiler ve amaçsızca, hatta umursamazca davranmaya

²⁸ <https://www.bbc.com/news/magazine-25776836>

başladılar. Böylece, bütün otoritelerden şüphe duymaya başlayan genç nesil, savaştan sonra, büyüklerinin içinde yaşadıkları değerlere karşı bir tutum sergileyip, kendi yaşam felsefelerini yaratmışlardır. Bu yeni tutum, ‘Kükreyen 20’ler’ (Roaring 20’s) olarak bilinen, hatta F. Scott Fitzgerald’ın adlandırdığı ‘caz çağı’ (Jazz Age) olarak Amerikan tarihine damgasını vurmuştur. Artık nezâket ve ideoloji yerine, zamparalık ve hazcılık (hedonizm²⁹) yeni dönemin ruhunu ele geçirmiştir.

“Her erkek 18 ve 25 yaşları arasında medenîleşir. Eğer bu deneyiminden mahrum kalırsa, gelecekte medenî bir adam olma fırsatını kaçırmış olur. Dolayısıyla, o yaşlarda savaşa giden erkekler medenîleşme sürecini kaçırmış olurlar ve hiçbir zaman bu düzeye erişemeyerek kayıp bir kuşağı temsil ederler.”

– Gertrude Stein

I. Dünya Savaşı korkunç manzaralara sebep olurken, aynı zamanda Avrupa’da, özellikle Paris’te edebiyat ve sanat dünyasında bir yaratıcılık patlamasını da tetiklemiştir. Bu yaratıcılık dalgası, Amerika’ya göre Avrupa’da daha yoğun olarak kendini gösterdiğinden, birçok Amerikalı yazar ve sanatçı, kendi sanatsal ifadelerini keşfetme umuduyla Paris’e göç etmiştir. Bu genç yazarlar için ülkelerinde kendilerine yol gösterici olabilecek kimse bulunmuyordu, zira hayranlık derecesinde takip ettikleri bütün önde gelen yazarlar Avrupa ülkelerindeydi. Amerika’nın savaştan sonra normalleşme sürecine katlanamayan, sanatsal özgürlük arayışında olan ve hayal kırıklığına uğramış genç sanatçılar, Paris’i 1920’lerin modern sanat merkezi haline getirdiler.

“Eğer gençliğinizde Paris’te yaşamak şansına ermişseniz, ömrünüzün geri kalan bölümünde nereye giderseniz gidin, o sizinle birlikte artık, çünkü Paris devingen bir şenliktir.” (Hemingway, 2016)

Kayıp kuşak, genellikle kitaplarda var olan, Avrupa kültürünün değerleri ve erdemleri üzerine eğitim görmüş bir yazar ve sanatçı grubuydu. I. Dünya Savaşı sırasında birçoğu yeni olgunlaşıyordu ve birden bu kültürü kurtarmanın onlara kaldığını hissettiler. Çeşitli yollarla gönüllü olarak savaşa katıldılar ve savaşın en karanlık tarafıyla yüz yüze geldiler. Paramparça

²⁹ Bu yaklaşıma göre ahlakî eylemlerin amacı hazdır. Hedonizmin temelinde de "hayatın en önemli değerinin haz ve zevk almak olduğu ve ideal yaşama ancak bu şekilde ulaşılabacağı" fikri vardır.

olmuş bir Avrupa'ya tanık oldular. Kitaplardaki Avrupa'yı görmeye gidenler, yıkılışına şahit oldular ve 1918'in sonlarına doğru, Amerika'nın gençleri, büyümüş olarak memleketlerine geri döndüler.

“17 yaşımızda gözlerimiz açılmış ve bitkindik. Okulda ve evde bize öğretilen hemen hemen her şeyi sorgulamaya başlamıştık. Geriye baktıkça, bütün eğitimimiz, bizleri dünyanın evsiz vatandaşları yaparak, bilinçsizce ülkemize olan bağlılığımızı köreltti.” - Malcolm Cowley

1920'lerin Amerika'sında baskıcı bir kültür anlayışı yaygındı ve başkan Woodrow Wilson Amerika'nın, dünya üzerinde barış sağlamayı amaçlayan Milletler Cemiyeti'ne (League of Nations) katılacağı sözünü tutmadı ve böylece halk arasında hissedilen hayal kırıklığı ve ihanet duygusu derinleşti. Ancak, bütün bunlar yaşanırken, Paris'te Amerikan Doları'yla rahatlıkla geçinilebileceğine ve yaşamın rahatlığına dair bilgiler yayılıyordu. Tüm dünyadan sanatçılar Paris'e göç etmeye başlamıştı. 20.yy'ın başlarında plastik sanatların gelişmesinde katkıda bulunan, yazar, ressam ve heykeltıraş Marcel Duchamp bu durumu 'ilk gerçek uluslararası sanatçı topluluğu' olarak nitelendirmiştir. Bu gelişme, genç kuşak için hayallerini gerçekleştirme fırsatı anlamına geliyor ve reddedilemeyecek kadar cazibe oluşturuyordu.

Sanat düşkünü ve edebi öncülerden Gertrude Stein, 20.yüzyılda edebiyat ve sanatın modernleşmesi alanında en önemli figürlerden biridir. Yazdığı eserlerden ziyade daha çok kişiliğiyle sayısız sanatçıya hamilik yapmış ve destek olmuştur. “Amerika benim memleketim, Paris ise benim yurdum.” diyen Gertrude Stein, 1903 senesinde Amerika'yı geride bırakıp, ağabeyi Leo Stein ile birlikte Fransa'ya taşındılar ve sanat eserleri toplamaya başladılar. Stein'lar daha sonra Paris'te yaşadıkları evde bir sergi salonu açtılar. Gertrude Stein, o günlerde genç Pablo Picasso'nun akıl hocası ve destekçisi olmakla beraber, Paris'i ziyaret eden yazarları da bir araya getiriyor ve açtığı sergi salonunda haftalık buluşmalar düzenliyordu. Paris'in eski bir geleneği olan bu buluşmalara birbirinden yetenekli sanatçılar ve arkadaşları katılıyor ve herkes büyük bir coşkuyla birbirleriyle fikirlerini paylaşıyordu. Bu toplantılara T.S. Eliot, James Joyce, Ernest Hemingway ve F. Scott Fitzgerald gibi, 20.yy'ın en önde gelen yazarları katılmıştır (Stein, 2017). Gertrude Stein'in, kapısı her zaman genç

sanatçılara açık olan kapısı, sanat dünyası için bir miras niteliğindedir ve Paris'in sanat ve edebiyat tarihini şekillendirmede önemli bir rol oynamıştır.

Gertrude Stein'in sergi salonu kadar önemli bir sanat ve edebiyat merkezi de, Sylvia Beach'in açtığı 'Shakespeare and Company' adlı kitabevidir. Shakespeare and Company zamanla edebi bir merkez ve bir dönüm noktası haline geldi. Sylvia Beach edebiyata ve yazarlara adanmış bir sevgi ve hayranlık besliyordu. Sylvia Beach, genç yazarlara finansal destek sağlayıp, kütüphanesinde bulunan sayısız kitapları onlara ödünç vermiştir. Paris'in edebi ortamı şekillenirken birçok yazar, Shakespeare and Company'yi posta ofisi olarak da kullanmış ve böylece diğer sanatçılarla haberleşme fırsatı bulmuşlardır (Hemingway, 2016).

Şair, besteci ve Dada sanat akımının öncülerinden Tristan Tzara, savaş nedeniyle bir neslin ölümünün, geleneğin de ölümünü beraberinde getirdiğini söylemiştir. Kayıp Kuşak şairlerinin önde gelen isimlerinden Archibald Macleish de Avrupa gençliğinin yok oluşunun bir boşluk yarattığını öne sürmüştür. Bir yandan Picasso, Léger ve Braque resim sanatını; diğer taraftan Stravinski, Ravel müziği ve Gertrude Stein (daha sonrasında Hemingway) düzyazıyı yeniden canlandırıyorlardı; dolayısıyla Amerikalı genç yazarlar için Paris'te olmak oldukça heyecanlı bir döneme denk geliyordu.

Gertrude Stein 'Kayıp Kuşak' kavramını ilk dile getiren kişi olarak anılsa da, onu popülerleştiren Ernest Hemingway olmuştur. Hemingway'in 1964'te basılan, 'Paris Bir Şenliktir' (A Moveable Feast) başlıklı biyografisinde yazdığı gibi, Stein bu kavramı, hor gördüğü genç nesle 'génération perdue' (kayıp kuşak) diye hitap eden Fransa'daki bir garaj sahibinden duymuş; daha sonra bu tanımlamayı, bir sohbet sırasında "Hepiniz kayıp bir kuşaksınız." diyerek Hemingway'e yöneltmiştir. Hemingway'de bu terimi, 1926'da yayınlanan 'Güneş de Doğar' (The Sun Also Rises) adlı kitabında bir epigraf olarak kullanarak yaygınlaştırmıştır. Bu ifade aynı zamanda dönemin edebi ortamını açıklamak için de kullanılmıştır.

Ernest Hemingway Paris'e 1921'de eşiyle birlikte taşınmıştır. Kısa sürede Gertrude Stein'in çevresine dâhil olduktan sonra, evinde düzenlenen söyleşilere katılmış, James Joyce ve Ezra Pound gibi edebiyat dünyasının önemli isimleriyle sohbet edip, fikir alışverişlerinde bulunmuştur. Gertrude Stein ile Hemingway'in aralarında aynı zamanda bir usta çırak ilişkisi

de vardı. Stein, Hemingway'in yazdığı kısa hikâyeleri değerlendiriyor, Hemingway'e yol gösteriyordu.

Dönemin önde gelen şairlerinden Ezra Pound'un dünya kültürüne yönelik bitmek bilmeyen bir merakı vardı ve 1920'lerin Paris'i ona sanat ve edebiyat adına yeni bir sayfa anlamına geliyordu. Genç yaşta, o güne kadar yazılan birçok edebi eseri, bildiği her dilde okumuş ve incelemiştir. Özellikle çeviriler ilgisini çekmiş, Fransız 'troubadour'³⁰ eserlerini, Çin, Japon ve Mısır şiirlerini İngilizceye çevirmiştir. Ezra Pound da Stein gibi, başta Ernest Hemingway, James Joyce ve T.S. Eliot olmak üzere, birçok dostunun sanat faaliyetlerinede yön vermiştir.

Kayıp kuşağın bir diğer önde gelen şairi T.S. Eliot'dır. 1922'de yazdığı 'Çorak Ülke'nin yayımlanmasıyla Eliot uluslararası üne kavuşmuştur. Şiir, I. Dünya Savaşı sonrasındaki hüsrani, düş kırıklığını ve nefreti dile getirir. Şiirlerinin temelinde, toplumdaki verimsizliğin ve çoraklığın son bulması arzusu yatar. T.S. Eliot'ın eseri, Paris'e göç eden Amerikalı yazarlar için ilham kaynağı olmuştur.

Benzer bir şekilde, İrlandalı James Joyce'un yazdığı 'Ulysses' eseri de geniş yankı bulmuştur. 7 sene, günde 10 saat çalışarak yazdığı bu esere, New York mahkemesi tarafından müstehcen bulunduğu için Amerika'da yayın yasağı konulmuştu. Sonuçta, James Joyce, Sylvia Beach'in kendisine yaptığı teklifi kabul etmiş ve kitabı ilk olarak Shakespeare and Company tarafından basılmıştır.³¹ Ulysses, anlaşılması güç içeriğine rağmen Amerikan edebiyatın en bilindik eserleri arasında yerini almış olup ve 19. Yüzyılı sona erdiren eser olarak bilinmektedir.

“İçine o kadar çok bilmece-bulmaca ve zekâ oyunu koydum ki, profesörler yüzyıllarca ne demek istediğimi tartışacaklardır; insanın ölümsüzlüğü garantilemesinin tek yolu da budur.” – James Joyce

³⁰ Troubadour'lar ortaçağ Avrupası'nda 11. ve 14. yüzyıllar arasında faaliyet göstermiş olan gezgin ozanlara verilen isimdir.

³¹

<http://www.wikizeroo.net/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvU2hha2VzcGVhcmVfYW5kX0NvbXBhbmk>

Paris'e göç eden Amerikalılar beraberlerinde kendi iç dünyalarını da getirmişlerdir. Kayıp Kuşak eserleri hakkında ilginç olan durum, yazarların Paris hakkında değil, kendi memleketlerinden bahsetmeleri olmuştur.

“Yazan herkes, kendi içinde ne olduğunu anlatabilmek için kendi içinde yaşamayı tercih eder; bu yüzden de yazarların iki ülkesi vardır; ait oldukları ve yaşadıkları ülke.” – Gertrude Stein

F. Scott Fitzgerald'ın 'Cennetin Bu Yakası' (This Side of Paradise) başlıklı kitabı 1920'de yayımlandığında, kendisi henüz 24 yaşındaydı ve en çok satan yazarların arasına girmişti. 'Cennetin Bu Yakası' 1920'leri, dolayısıyla caz çağının başlangıcını tanımlayan kitap olmuştur. Amerika'nın kükreyen 20'ler olarak tanımlanan dönemin ortasında, eşiyile birlikte şöhret olan Fitzgerald bu duruma çok uzun süre dayanamadı. Şöhret, sonu gelmeyen eğlence ve kaçak içkiler Fitzgerald ailesini yormaya başladı. Hayatlarına yeni bir uyum sağlamak üzere ve yaratıcılığını tekrar alevlendirmek amacıyla, 1924'te Paris'e gittiler. Bir sene sonra, dönemin Amerika'sının özünü yansıtan, en bilindik eseri 'Muhteşem Gatsby' (The Great Gatsby) yayımladı ve Amerikan edebiyat tarihinin en önde gelen isimleri arasında yerini aldı. Fitzgerald'ın sözleriyle o dönem: “Mucizelerin, sanatın, aşırılığın ve hicivin çağıydı.”

'Muhteşem Gatsby' Amerika'nın ekonomik patlamasının coşkunu ve umursamazca keyif düşkünlüğünü en açık biçimde kapsayan roman olmuştur. Bu dönem, Fitzgerald'ın 'caz çağı' olarak adlandırdığı dönem olarak Amerikan tarihine geçmiştir. Getirilen içki yasağı, normalden daha fazla içkinin tüketilmesine sebep olurken, muazzam bir sarhoşluk, âlemcilik ve gizli cinsellik yaygındı. Dönemin heyecanı görünürde bir bitiş çizgisi barındırmıyordu ve kıyafet, ahlak, görgü unsurları gibi, neredeyse her açıdan bir başkaldırı görülebiliyordu.

Paris, 29 Ekim 1929'da yeniden köklü bir değişime şahit oldu: Amerikan borsası iflas etmişti. Büyük Buhran olarak bilinen bu iflas, Paris'te aynı zamanda sanat alanında olup biten her şeyin de sonunu getirdi ve Amerikalı yazarlar ve sanatçılar evlerine dönmek zorunda kaldılar. Ancak, memleketlerine dönerken, yanlarında yeni bir kültür anlayışı, geleneklere yeni bir bakış açısı, edebiyatın anlamını yeniden keşfetmeyi, yeni bir dil ve konuşma biçimini

getirdiler. Bütün bunları yapabilmeleri için Paris'e göç etmeleri ve Amerika'yı yeniden keşfetmeleri, kükreyen 20'lerin ironik kısmını oluşturmaktadır.

BEAT KUŞAĞI'NA YÖN VEREN VAROLUŞÇULUK VE BUDİZM FELSEFESİ

Antik Yunan'da, Plato ve Aristo, canlıların bir özü olduğunu düşünüyorlardı ve bu özün daha doğmadan, insanlarda da var olduğuna inanıyorlardı. Bu düşünceye göre, iyi bir insan olmak, ona bir amaç atfeden özüne bağlı kalması anlamına geliyordu. Bu inanç, özcülük veya diğer tanımıyla esasçılık olarak bilinmektedir. 1800'lerin sonlarına doğru anlamını kaybetti ve bazı düşünürler, insanların temel bir amaca sahip olduğu fikrine karşı çıkmaya başladılar. 20.yy ortalarına gelindiğinde, Fransız düşünür Jean-Paul Sartre bu konuya ilişkin olarak *"Ya biz daha önce var olduysak? Ya değiştiremez bir amaçla doğmuyorsak? O zaman kendi özümüzü bulmak bize mi düşüyor?"* sorusunu ortaya atmıştır. Böylelikle, 'varoluş önden önce gelir' düşüncesi, dolayısıyla modern varoluşçuluğun iskeleti oluşmaya başladı. Bu düşünceye göre, kesin ve önceden belirlenmiş bir amaç bulunmadığından, takip edilmesi gereken belirli bir yol yoktur ve kişinin kim olduğunu, yani özünü belirlemek, seçtiği hayat şekliyle kendisine düşmektedir. Bu yaklaşımın, o zamanlarda ne kadar radikal olduğunu kavramak kolay değildi, çünkü insanlar binlerce yıldır, bir yol çizmek ya da amaç bulmak zorunda kalmıyorlardı. Tanrı'nın bunu insanlar için yaptığını inanılırdı. Bununla birlikte, varoluşçuluğun ateizm ile aynı anlama gelmediğini belirtmekte yarar vardır. Pek çok varoluşçu ateist olarak bilinir, ancak örneğin, Søren Kierkegaard gibi bazıları da deisttir. Deizm yanlısı varoluşçular teolojiiyi, bir başka ifadeyle din bilimini reddederler ve dolayısıyla Tanrı'nın evreni, dünyayı ya da insanları belli bir amaçla yarattığı düşüncesine karşı çıkarlar. Bu düşünceye göre Tanrı var olabilir, ancak hayata ya da tüm evrene anlam katmak onun görevi değildir. Sonuç olarak, herkes kendisinin, dünyanın ve davranışlarının önem taşımadığı bir evrene doğar. Bu varoluşçuluğun temel unsurudur ve savunucuları buna 'absürt' (anlamsız) demektedir. Varoluşçu felsefeye göre 'absürtlük' kavramı, bu dünyada ucu açık sorunların çözümünü aramak anlamına gelmektedir. Bu düşünce çerçevesinde din bilimi

reddedildiğinden, dünya bir amaç için yaratılmamıştır ve eğer hiçbir amaç yok ise, evrensel adalet, hakkaniyet, düzen ve kurallar gibi itaat edilecek mutlaklıklar da yoktur.

Varoluşçuluğun modern kökenleri 20.yy'a dayanır; ancak, bu felsefe, büyük bir yıkımın yaşandığı ve insanların inançlarını terk etmesine sebep olan I. ve II. Dünya Savaşı ve soykırım dehşeti sırasında ve sonrasında daha çok dikkati çekmiştir. Bu dönem, Franz Kafka, Martin Heidegger, Albert Camus, Maurice Merleau-Ponty ve Fransız filozof Jean-Paul Sartre gibi etkili varoluşçulara tanıklık etmiştir. Bütün bu isimleri varoluşçu felsefe alanı çerçevesinde bir arada tutan ortak kaygı, insanoğlunun ona sunulan hayatta varolma çabasıdır. Birleşik Amerikalı felsefe profesörü Robert C. Solomon'un 'Hegel'den Varoluşçuluğa' (From Hegel to Existentialism) adlı eserinde ifade ettiği gibi:

"Varoluşçuluk, insan dünyasının çözülemeyen karışıklığının farkına varan bir tutumdur... Varoluşçu tutum, yolunu kaybetmiş bireyin kabullenemediği, şaşırması bir dünyayla yüzleşmesiyle başlar." – Robert C. Solomon

Başka bir deyişle, 'insanlık hali' (human condition) varoluşçuların ortak kaygısıdır ve 'Ben neden buradayım? İnsan olmak ne demek? Hayatımı nasıl yaşamalıyım?', gibi soruları ciddiye alırlar.

Varoluşçu düşünürler insanlık hali üzerine yaptıkları tespitlerde geniş ölçüde birbirleriyle ters düşmüşler ve bu durum, hareketin tanımlanmasında güçlükler yaratmıştır. Ancak, tüm varoluşçular insanlık hali problemini ele alırken felsefi, dinî, bilimsel veya tüm toplumu kapsayan herhangi bir sistemi şiddetle reddetmişlerdir. Bu sistemlerin, hayati sorulara yanıtları olduğunu öne sürmelerine ve buldukları yanıtların bütün insanlar için geçerli olduğunu savunmalarına karşın, varoluşçular hayatın anlamı ve amacı doğrultusunda keskin cevapların olmadığı görüşünü benimserler. Hayati sorulara kesin cevaplar sunan dinî ve felsefi sistemler tarih boyunca oldukça ilgi çekmiş ve Batı medeniyeti tarihinde bu tip sistemlerin en önde geleni de hiç kuşkusuz Hristiyanlık olmuştur.

Bir başka ifadeyle, varoluşçu düşünürler, birey için, önceden hazırlanmış dinî veya felsefi bir sistemin desteği olmadan, insanlık hali ve hayatın kaçınılmaz sorunlarıyla yüzleşmenin oldukça zor olduğunu savunmuşlardır. Bireyin karşılaştığı sorunlara kendi

başına çözüm bulması, varoluşçular için yaşamsal değer niteliğindedir; çünkü her şeyi kapsayan sistemlerin varoluşsal soruları yanıtlamasını kabullenmek, kişiye gerçek ve özgür bir insan olma yolunda zarar vermektedir.

Varoluşçuların tespit ettiği sorunlardan biri, bu sistemlerin insan olmanın anlamını yeterince göz önünde bulundurmamıştır. Varoluşçular, insanlık halinin ilahî bir bakış açısından ziyade insanî bir bakış açısından ele alınması gerektiğinin altını çizmektedirler. Gelmiş geçmiş birçok dinsel inanç yaşamın geçici doğasını reddetmiş ve yerine ölümsüzlük inancını kabul etmiştir. Bazı varoluşçulara göre, insanların emin olabilecekleri tek hayatın geçici olmasını tamamen kabullenmelerinin en önemli koşulu, yaklaşmakta olan ölümü göze almalarında yatmaktadır. Bu kavrayışın amacı, bireyi kitlelerle uyum içinde yaşamaktan kurtarıp, kendi hayatını kontrol etmesi, tercih ettiği standartlara ve değerlere göre yaşamasını sağlamaktır. İnsanların hayat standartlarına ve değerlerine özgürce karar verebildikleri, anlam ve amaç yaratabildikleri yaşam tarzını, Jean-Paul Sartre 1945'te verdiği bir derste "insanlar için varlık özden önce gelir" şeklinde tanımlamıştır.³² Ancak, Sartre'a göre özgürlük kavramının dehşet verici büyüklüğü, dünyanın anlamsızlığından ziyade, varoluşun en acı verici yanlarından biriydi.

Birçok kişiye göre özgürlük olumlu bir niteliktir; ancak Sartre, insanların acı verici ve şoke edici bir şekilde özgür olduğunu düşünüyordu. Sonuçta, eğer insan davranışları için bir rehber yoksa herkes kendi ahlak kodunu düzenlemeye ve ona uygun yaşayabileceği bir ahlak yaratmaya mecburdur. Sartre'a göre bu yaklaşım, insanların 'özgürlüğe mahkûm' olduğu anlamına gelir ve bunu korkunç bir kader olarak görür. Sartre, "*Cevaplar bulmak için başvurulabilecek bazı otoriteler olduğu düşünülebilir, ancak düşünülen bütün otoriteler sahtedir.*", der. Ailenin, kilisenin ya da devletin dedikleri uygulanabilir, ancak Sartre bütün bu otoritelerin herkes gibi insanlar olduğunu öne sürer; ayrıca, yaşama dair sorunlara yanıt bulamayanların, yaşam felsefelerini kendi başlarına bulmak zorunda kalmış bireyler olduğunu ifade eder.

Sartre bu fikirleri, zor bir kararla karşı karşıya kalmış bir öğrencisi ile ilgili bir anısıyla açıklamıştır. Bu genç adam hayatında bir yol ayrımına gelmişti. Savaş zamanı orduya katılıp,

³² <https://www.marxists.org/reference/archive/sartre/works/exist/sartre.htm>

inandığı bir dava için savaşmaya gidebilirdi. Bunu yapmak istiyor ve doğru olduğuna inanıyordu. Ama aynı zamanda ondan başka kimsesi olmayan yaşlı bir annesi vardı. Eğer savaşa giderse, onu geride bırakmak zorunda kalacaktı, bu da yanlış görünüyordu. Bu durumda kalıp, adalet için başkalarının savaşmasına izin verebilir veya savaşa gidip annesini tek başına bırakabilirdi ve muhtemelen bir daha onu göremezdi. Genç adam davasına karşı da annesine karşı da sorumluluk hissediyordu ama sadece bir tanesine hizmet edebilirdi. Dahası, eğer savaşa giderse, büyük bir davanın küçük bir parçası olacaktı, yapacağı katkı çok büyük olmayacaktı ama milyonlarca insanı etkileyecek bir şeye katkıda bulunmuş olacaktı. Ama eğer kalırsa, sadece bir insanın hayatında çok büyük bir fark yaratacaktı.

Pek çok insan, varoluşçuluğun oldukça iç karartıcı bir dünya tablosu çizdiğini düşünür. Fransız filozof ve romancı Albert Camus iyice ileriye gidip: “Hayatın gerçek anlamı, kendinizi öldürmenizi engelleyen her ne yapıyorsanız odur.”, demiştir. Varoluşçu felsefe, dünyanın ve hayatın, ancak bireyin ona kendi iradesiyle anlam yüklediği takdirde değer kazanabileceğini hatırlatır.

VAROLUŞÇULUK VE BUDİZM FELSEFESİ

Varoluşçuluk ve Budist felsefe arasında bazı benzerlikler vardır. Birleşik Amerikalı psikolog Rollo May (1909-1994) bu benzerliklerin özetini çıkarmıştır. May’e göre varoluşçuluk ve Budizm ontoloji (varlıkbilim) ile ilgilenirler. Her ikisi de özne ve nesne ayırımından öte bir gerçeklik ile bağlantı kurma çabasındadırlar ve Batı’nın doğayı ele geçirip, üzerinde egemen olması ve insan ırkının sadece doğaya değil, dolaylı olarak kendine de yabancılaşmasıyla sonuçlandığı konusu üzerinde durmaktadırlar.

Varoluşsal düşüncenin anlamı bir yere varmak veya belirli aşamalardan geçilmesi gereken bir gerçeklik arayışından ziyade, durmaksızın ‘yolda’ olmaktır. Bu düşünceye göre, varoluşçuluğun hermenötik (yorumbilim) ilkesiyle insanların varlığının anlamı, yaşanan deneyimler yoluyla yorumlanabilir bir nitelik kazanır ve yaşamın cazibesi, derinliği ve imkânları, var olmanın süregelen maceraları yoluyla her seferinde daha geniş bir idrak ile ele alınabilir. Budist geleneği de doğrusal olmayan, döngüsel kavrayış biçimlerinin değerini işaret

etmiştir. En bilindik örnekleri, Budizm'in meditasyon³³ ve mantra³⁴ gibi tekrarlanan uygulamalarına verilen önemde görülebilir. Elbette, bu uygulamaların aslında ne olduklarına dair birçok düşünce vardır ve çeşitli şekillere bürünebilirler; ancak, birçoğunun, deneyimlenen ânın içinde bulunmakla ve bunu sabırla tekrar etmekle bir ilgisi vardır. Japon Budist bilgin ve yazar D.T. Suzuki bu durumu 'tekrarın ruhu' (the spirit of repetition) olarak adlandırmıştır.

Varoluşçuluk ve Budizm arasında bir başka ortak nokta ise bütün gerçekliklerin geçici niteliğiyle ilgilidir. Budizm'de bu durumun en dokunaklı örneği, Budist'lerin geleneği olan, 'kum mandala'ları (sand mandala) diye adlandırılmış, sanat etkinliğidir. Bu gelenekte Budist rahipler, renkli granit taş ve kumlardan haftalarca uğraşıp hazırladıkları mandala'ları bir tören eşliğinde yok ediyorlar ve yaptıkları sanat eserlerini yine doğaya geri veriyorlar. Bu faaliyet, her şeyin geçici olduğunu, hayatın bir sonu olduğunu, materyallere, mülke bağlanmanın yanlışlığını, emek vererek inşa edilmiş olsa da kimsenin hiçbir şeyin sahibi olmadığını, insanın ne kadar gösterişli bir hayat sürse de, en sonunda toprağa, kuma dönüşeceğini hatırlatır.

Geçiciliğin benzer bir onayı varoluşçuluğun hermenötik ilkesinde bulunmaktadır. Hayat, yaşamı döngüsel olarak deneyimleyen bireye geçmişte içselleştirdiği değer yargılarından kopmasını ve yeni rüzgârlara yelken açması gerektiğini anımsatır. Budizm gibi, varoluşçuluk felsefesi de insanlara mevcut kavrayışlarına ve algılarına çok sıkı tutunmalarını ve onlara bağlı kalmamalarını öğretmektedir. Nihayet, varoluşçu bir bakış açısından bütün anlayış ve kavrayışlar kendi içlerinde 'kum mandala'ları gibi evrene karışıp, kaybolurlar.

Varoluşçu ve Budist düşüncenin başka bir ortak özelliği ise ıstırap ve eziyetin bulunduğu noktadır. Budist bakış açısına göre insanların çektiği tüm acıların gerçek kökeni bağılıklarında ve isteksizliklerinde yatar. İnsanlar perişandır çünkü yaşamlarının ve deneyimlerinin belli bir biçimde olması gerektiği fikrine bağlanmışlardır ve hayatı bu fikre

³³ Sözcük anlamıyla birçok batı dilinde "derin düşünme" anlamına gelen terim, mistik anlamıyla, sözlüklerde, "kişinin iç huzuru, sükûnet, değişik şuur halleri elde etmesine ve öz varlığına ulaşmasına olanak veren, zihnini denetleme tekniklerine ve deneyimlerine verilen ad.

³⁴ 'Mantra', genellikle Sanskritçe olan dini hece veya şiiirdir. Sanskritçe evrenin mistik, tinsel ses frekansına ise 'Nada' denilir. Bu sesin formlarına da Mantra denilmektedir. Sanskritçe, 'man', 'zihin' ve 'tra', 'bir şeyden kurtulmak' anlamına gelir, bu nedenle Mantra, kelime anlamıyla 'zihinden özgürleşme' olarak karşılık bulmaktadır.

uydurabilmek için ellerinden geleni yaparlar. Hayat kendi mantığını, insanların bağılıklarından ve isteksizliklerinden bağımsız bir şekilde izler ve sonuçlanır.

Varoluşçuluk bu haliyle kültürel açıdan hâkim olandan, yani insanların arzu ettikleri şeylere bağlanmaları ve sonrasında bunları kendileri için elde etme çabalarından oldukça farklı bir değerler dizisi (paradigma) oluşturmaktadır. Bu akım kültürel olarak onaylanmış geleneklere ve alışkanlıklara da karşı koymaktadır. Bunu yaparken, özellikle hayatın zorlu yönleriyle yüzleşmek gerektiğinin altını çizmektedir. Varoluşçu düşüncenin hayatın endişe, kaygı, korku, çaresizlik, bulantı, sersemlik ve belirsizlik gibi karanlık duygularını bu kadar sık incelemesi, oldukça etkileyicidir. Varoluşçuların bunu neden yaptığına dair Albert Camus'nun isabetli bir tespiti vardır: "Gerçeği aramak, arzu edileni aramak değildir." (*"Seeking what is true is not seeking what is desirable."*)

Esas olarak, varoluşçular insanları iyi hissettirmekle değil, varoluşunun gerçekliğiyle yüzleşmekle ilgilenmektedirler. Bu bağlamda, Budizm ve varoluşçuluk arasında bulunan en güçlü bağ, her iki disiplinin de vurguladığı, gerçekliğe uyanma sürecinde ve insanî farkındalığın genişleyen canlılığında yatmaktadır.

UZAKDOĞU ETKİSİ VE BEAT AKIMI

Uzakdoğu'dan gelen felsefi inançlar 1960'lardaki kültürel hareketleri temelinden etkilemiştir. Düşünce yapısı, sanatsal yaklaşım ve hatta giyinme tarzında üzerindeki etkileri kolaylıkla gözlemlenebilmektedir. Bu olgunun anlaşılabilmesi için tarihsel bazı gelişmelerin göz önünde tutulması gerekmektedir. II. Dünya Savaşına kadar olan dönemde Uzakdoğu'ya yabancı olan Amerikan halkı, Pearl Harbour baskınından sonra Japonya'ya ilgi duymaya başlamış ve o ana kadar hiç bilmedikleri bir kültür ve düşünce yapısına sahip olan bu insanları tanımak için bir çaba içine girmişlerdir. Savaş sonrasında Japonya ile ABD arasındaki ilişkiler daha da yoğunlaşmış, bir yandan askeri yönden oluşturulması zorunlu kontrol mekanizmalarını tesis etmek, öte yandan Japon ekonomisinin yenileme sürecine katkı sağlamak amacıyla çok sayıda Amerikalı Japonya'ya gitmiştir.

1960'larda ABD'de politik ve sosyolojik yapıda yaşanan dönüşümler, kültürel ortamı etkileyerek sanatın tüm alanlarında değişikliğe yol açmıştır. Bu dönemde, Uzakdoğu mistisizminin etkisi ile şekillenen Beat Akımı ve bunun ardılı olan 'Çiçek Çocukları' Amerikan kültür ve sanat hayatında derin izler bırakmıştır. Beat Akımı ve hippî kültürünün en önemli özelliği olan 'kendiliğindenlik' ve 'anlık' yaratıcılık, şiirden romana, tiyatrodan sinemaya, müzikten resime bütün sanat dallarına yansiyarak, doğaçlama tarzını tüm sanat çalışmalarının temeline oturtmuştur.

Bu arada birçok Japon Budist rahip ve filozof çeşitli nedenlerle ABD'ye gelmişlerdir. Kyoto Üniversitesi'nde Budizm felsefesi profesörü D.T. Suzuki, 1950'lerin ortasında Chicago Üniversitesi'nde yaptığı çalışmalar sırasında kaleme aldığı 'The Way Of Zen' ve 'Introduction To Zen Buddhism' adlı eserlerinde, Batı'nın materyalist bakış açısına karşı Doğu yalınlığını içeren Zen Budizm'ini tanıtmış, Beat Kuşağı'nın yazar ve şairlerinin sanatı ve hippî kültürü üzerinde belirleyici olmuştur.

60'LI YILLARIN SEMBOLÜ: HİPPİLER

Özgürlük ruhunu insanlara tanıstıran, kişisel ve toplumsal gelişmenin umudunu aşıl原因 ve değişimi getiren 'Hippi Kuşağı', 60'lı yılların simgesi olarak anılmaktadır. Doğayı ve çiçekleri sembol olarak benimseyen hippiler, kendilerini 'çiçek çocukları' ya da 'sevgi kuşağı' olarak da adlandırmışlardır. Hippiler, belirgin özellikleri olarak, alternatif yaşam tarzlarıyla tutucu değerlerin dışına çıkıp, neyin yanlış olduğu ve nasıl değiştirilebileceği konusunda topluma farklı açıdan bakabilmişler, ancak belki de madde bağımlılığından dolayı gerçekçilikten de giderek uzaklaşmışlardır.

Hippi tanımlaması ilk olarak 5 Eylül 1965 yılında San Francisco'lu gazeteci Michael Fallon tarafından yazılan 'A New Haven for Beatniks' (Beatnikler için Yeni Bir Liman) makalesinde yer almıştır. Öncelikle Beatnikleri tarif etmek için kullanılan hippî sözcüğünün anlamı 'hipster'dan gelmektedir; hipster, hayat felsefesi olarak jazz müzisyenlerinin yaşam tarzını model alan ve uygulayan kişi demektir. Her ne kadar Beatnikler hippî hayat tarzını derinden etkileyerek hippiler'in öncülü olsa da, Beat anlayışı hippilere devrolurken zaman

içerisinde ve koşullar çerçevesinde evrimleşmiştir. Hippiler, Beat Kuşağı'yla aralarındaki en büyük farkı 'Onlar negatifti; bizse pozitifiz' diyerek ortaya koymuşlar ve hippie felsefesinin iyimser yönüne vurgu yapmışlardır. Gerçekten de çiçek takıştırılmış uzun saçları, Hint kültüründen alınma rengârenk giysileri, sevgi üzerine kurulu, şiddet içermeyen yaşamlarıyla hippiler, İkinci Dünya Savaşı'nı ve McCarthy dönemini yaşamış Beat'lerin çizdiği bunalımlı tablodan çok farklı bir portre ortaya koymuşlardır.

Hippiler, Beat Kuşağı'nda görüldüğü gibi, geliştirdikleri yaşam biçimini ve karşı çıktıkları değerleri yansıtan bir yolu olarak alternatif sanatı ve müziği kullanmışlardır. Bu bağlamda Hippie Kültürü, başta müzik, sinema ve tiyatro olmak üzere diğer sanat dalları aracılığı ile yaygınlaşarak popüler kültür haline gelmiş, televizyon da bu yaygınlaşmanın araçlarından biri olmuştur.

Hippie kültürü içerisinde 'Summer of Love' olarak adlandırılan 1967 yazında başlayıp 1969 Woodstock yazına kadar devam eden dönemin çok özel bir anlamı vardır. Sosyolojik bir olay çerçevesinde açıklanan bu kavram, ilk kez 1967 Haziran'ında San Francisco'da yapılan ve Rock müziğini geniş kitlelere tanıtan 'Monterey Pop Festivali'nde ortaya atılmıştır. Bu dönemde Scott McKenzie'nin 'San Francisco'ya gidiyorsan saçına çiçek takmayı unutma' lirikleriyle tüm ABD ve Avrupa'da bir numaraya yükselen 'San Francisco' adlı şarkısı, dönemin ruhunu yansıtarak binlerce gencin saçlarında çiçeklerle, yollarda insanlara çiçekler dağıtarak San Francisco'ya doğru yola çıkmasına sebep olmuştur. San Francisco müziğinin, uyuşturucunun, cinsel özgürlüğün, yaratıcı ifade biçimlerinin ve politikaların çıktığı merkez olarak hippie kültürünün de merkezi olmuştur.

Genellikle San Francisco'nun Haight-Ashbury bölgesinde toplanan binlerce hippie, kültürel ve politik bir başkaldırı ortamı yaratarak popüler kültür üzerinde etki yaratmışlardır. 'Summer of Love' ile birlikte hippie karşı-kültür hareketi toplumun dikkatini çekmeye başlamış ve bu gençlerin alternatif hayat tarzları üç yaz devam eden bu dönem boyunca popüler kültür haline gelerek yaygınlaşmıştır. Hippilerin merkezi olarak, ciddi boyuttaki ilk öğrenci hareketinin San Francisco'daki Berkeley Üniversitesi'nde gerçekleşmesi tesadüf değildir. Vietnam Savaşı'nı protesto etme amaçlı, kampüste konuşma hakkı talebiyle oturma eylemlerine başlayan bu gençlerin çoğu hippie hareketinin temsilcisi olarak 'çiçek gücü' ve

‘savaşma, seviş’ gibi pasifist, şiddet karşıtı sloganlarla direnişe geçmişlerdir. Kimi araştırmacılar hippilerin apolitik olduklarını, şiddet içermeyen hayat felsefelerinin uyuşturucu kullanımıyla birleşerek son derece edilgin bir kitle izlenimi yarattığını ve kapitalist sistem için tehdit oluşturmadıklarını belirtmişlerdir. Bu araştırmacılar hippî kültürünün, 60’ların başındaki hızlı politik uyanışı edilgenleştirip, hareketi egemen kesimin istediği apolitik platforma taşıdığını söyleseler de, protesto eylemlerinin başlamasında ve sürdürülmesinde hippiler hep en önde yer almıştır. Hippilerin hayat felsefelerinin temeline oturan ve alternatif değerlerin sözcülüğünü üstlenen Rock müzik de politikadan ve siyasi içerikten, sistemi eleştirmekten geri kalmamıştır. Yine bu araştırmacılar, hippilerin içinde yaşadıkları toplumu değiştirmek yerine, kendileri toplumun dışına çıkarak, yarattıkları hayal dünyasında yaşadıklarını belirtmiş ve komün yaşamını eleştirmişlerdir. Aslında hippî kültürü özgürlükçü, eşitlikçi, çevreci, hümanist düşünce biçiminin, komünler aracılığıyla gerçek yaşama dönüştüğü bir hayat tarzı olmuştur. Her ne kadar kendi dünyalarında yaşıyor gibi görünseler de sevgi, uyuşturucu, Rock müzik ve kendini keşfetmeye dayalı varoluşları ile toplumun dikkatini çeken hippî kültürü, 1970 yılına gelindiğinde bütün ABD çapında ana akım haline gelmiştir; uzun saç, hippî kıyafetleri, ‘psychedelic’ şekiller, renkler ve marihuana Amerikan kültürünün her yönüne nüfuz etmiştir. Ancak kitle iletişim araçları, sinema ve müzik aracılığıyla yaygınlaşma arttıkça hippî felsefesinin içi boşalmaya başlamış, akım giderek sunileştirilmek suretiyle ticarileşmiş ve savunucularının tamamen karşı olduğu bir şekle bürünmüştür. Hippilerin aldığı bu eleştiriler hippî kültürünün kendi yapısından değil, popülerleşme ile artan, felsefi boyut hiçe sayılarak bu akımın moda haline getirilmesinden kaynaklanmaktadır.

Öze dönme, özü keşfetme istekleri doğrultusunda doğaya dönmeyi, doğanın içinde kendi ürettikleri doğal yiyeceklerle hayatlarını sürdürmeyi amaç edinen hippiler, çevre hareketinin başlatıcısı olmuşlardır. Hippiler arasında yaygın bir düşünce olan ‘Doğa Ana’nın her şeyin en iyisini biliyor olduğu düşüncesi, çevreci hareketin temelinde yer almıştır.

Hippiler, Doğu felsefelerinin yoga ve meditasyon gibi alternatif kişisel gelişim yöntemlerini ve daha önce Beat Kuşağı tarafından Batı’ya tanıtılan Zen Budizm’ini temel yaşam biçimi olarak benimsemişlerdir.

1969 yazında düzenlenen Woodstock Müzik Festivali hippie kültürünün ve 60'ların simgesi olarak tarihe geçmiştir. Bu tarihi müzik festivali yarım milyon gence ev sahipliği yaparak, 'çiçek gücünü', müziğin birleştirici yönünü, yaşanan sevgi ve barış ortamını tüm dünyaya göstermiştir. 'Sevgi Kuşağı', içinde doğaya dönüşü barındıran komünal hayat tarzı ve kullandıkları zihin açıcı marihuana ile karşı-kültür hareketinin kültürel hayatı en çok etkileyen yönü olmuştur.

BÖLÜM 3

BEAT KUŞAĞI YAZARLARI

Beat Kuşağı, bünyesinde birbirinden değerli, farklı özellikler taşıyan sanatçılar barındırmaktadır. 1940'ların sonlarına doğru, İkinci Dünya Savaşı'ndan etkilenmiş ve hayatı anlamlandırmakta güçlük çeken bir takım genç yazar ve şair, kendi edebi üsluplarını bulma yoluna koyuldular. Tıpkı Kayıp Kuşak yazarları gibi, kendilerine has bir yaşam tarzı geliştirip, yaşadıkları deneyimleri olduğu gibi kaleme almaya başladılar. Toplum normlarını, otoriter sistemleri ve baskıcı düzeni sert bir dille eleştiren sanatçılar, aynı zamanda onları mizahî açıdan eleştirmek suretiyle, ciddiye almamayı yeğleyerek, sanatın sansürlenmesine meydan okudular. Sonuçta, kısa bir süre zarfında üst üste yaşanan iki savaş ve Büyük Buhran bu yeni kuşağı derinden etkileyip, hayal kırıklığına uğratmıştır. Kendilerinden önce gelen Kayıp Kuşağın edebiyat alanında yarattıkları yeniliklerden, Budist Zen felsefesinden ve caz müziğinde gelişen Bebop türünden ilham alan Beat Kuşağı, bu sayede kendi sesini bulmaya ve böylece ait oldukları dönemin yeni edebi stilini geliştirmek üzere bir araya gelmeye başladılar. 1950'li yıllara gelindiğinde Beat Kuşağı'nın yarattığı eserler, edebiyat ve müzik olmak üzere birçok alana yayılmış ve toplumu etkilemiştir. 1960'lı yıllarda öne çıkan The Doors, Bob Dylan, The Rolling Stones, The Beatles, Pink Floyd, Patti Smith, David Bowie ve Leonard Cohen gibi milyonları etkileyen müzisyenler ve müzik grupları, yaptıkları deneysel çalışmalarla Beat Kuşağı'nın gelenekleri yıkıcı karakterinin müzikteki temsilcileri olmuşlardır.

Beat Kuşığı'nın önde gelen yazarları, 1952'de New York Times Dergisi'nde 'İşte Bu Beat Nesli' (This Is The Beat Generation) başlıklı yazısının yayımlanmasıyla birlikte 'Beat Kuşığı' kavramının ilk defa gün yüzünü görmesini sağlayan John Clellon Holmes, 'yeniden doğan Shakespeare' olarak adlandırılan Lucien Carr, San Francisco'da 'City Lights' kitabevini açan ve 'Howl' (Uluma) gibi başat Beat Kuşığı eserlerini yayımlayan Lawrence Ferlinghetti, Budist, antropolog, Doğu dilleri ve dinler tarihi uzmanı Gary Snyder, San Francisco karşı-kültür hareketinin içinde bulunan ve eserleri en az yirmi farklı dile çevrilmiş olan, on bir roman, on şiir kitabı ve bir öykü derlemesi yayımlayan Richard Brautigan, hem klasik eserler üzerine derin bir bilgiye, hem de sokakların bilgisine ve duygularına sahip olan ve 'gençliğin uyandırıcısı' olarak anılan Gregory Corso, Amerika'nın ırksal sorunlarını Beat Kuşığı edebiyatına otantik bir biçimde taşıyan ve Afro-Amerikalıların haklarını savunan Bob Kaufman ve Leroi Jones (Amiri Baraka), 'Gallery Six'de yeni şairleri tanıtmak için ve Beat Hareketi'ne bir ivme kazandıran şiir okumalarını düzenleyen ve 'San Francisco Poetry Center'ın (San Francisco Şiir Merkezi) kurulmasında rol oynayan Kenneth Rexroth, Punk Rock müzik türü henüz ortada yokken 'The Fugs' isimli müzik grubuyla bu yeni tarza kapı aralayan Tuli Kupferberg ile kuşağın en önemli temsilcilerinden Michael McClure'dan oluşmaktadır. Aynı zamanda Carolyn Cassady, Joyce Johnson, Diane Di Prima, Hettie Jones, Edie Parker, Joan Vollmer, Denise Levertov, Joanne Kyger, Anne Waldman ve Elise Cowan gibi Beat Kuşığı'nın kadın şairleri de dönemin sorunlarına göğüs gererek, kültürel baskılara karşı çıkmışlardır.

JACK KEROUAC

Ancak, Beat Kuşığı'nı ele alırken, akla ilk üç temel isim gelmektedir; Jack Kerouac, Allen Ginsberg ve William S. Burroughs. Beat Hareketi'nin onların etrafında şekillendiğini öne sürmek abartılı bir ifade olmayacaktır. Daha önce de değinildiği gibi, Jack Kerouac 'Beat Kuşığı' kavramının fikir babası olmakla birlikte, bu hareketin temel kitabı sayılan 'Yolda'nın (On the Road) yazarıdır. 'Yolda', Jack Kerouac'ın Amerika'yı baştan aşağı gezerken yaşadığı anılarını kaleme aldığı, kendini ararken kayboluşunu kabul ettiği otobiyografik bir romandır. Örnek aldığı yazarlardan ve caz müzisyenlerinden esinlendiği üslubuyla, Amerika'nın Doğu

yakasından Batı yakasına hayatın anlamını aramaya giden bir yolculuğu betimleyen romanın, Kerouac'ın diğer eserlerinde de olduğu gibi Budizm'e olan ilgisini de kapsadığını ve bir öz arayışın sembolik başyapıtı sayıldığını bir kez daha belirtmekte yarar vardır. Kerouac, 16 Kasım 1959'da Steve Allen Show'a konuk olmuş ve kitabı tek oturuşta, toplam üç haftada yazdığını belirtmiştir. Bob Dylan'ın "hayatımı değiştirdi; tıpkı herkesin hayatını değiştirdiği gibi" dediği 'Yolda'nın, Amerika'nın büyük kitabevlerinde çoklukla raflarda değil kasanın arkasına konulmasının sebebi, bu kitabın İncil'in ardından en çok 'araklanan' kitap olduğu söylentisidir.³⁵ Kitabı ilk olarak 1957'de basan 'Viking Books'un 1997'de yaptığı bir araştırmaya göre 'Yolda' üç milyon kopya satmış ve halen her yıl yaklaşık 60.000'e yakın satmaktadır. New York Times'ın en iyi 100 kitap listesinde yerini alan ve 25 dile çevrilen bu eserin orijinal kopyası, 22 Mayıs 2002 tarihinde 2.2 milyon dolara satılmıştır.³⁶

"Jack Kerouac, Amerikan yazınının yeni Budası, 1951-1956 yılları arasında yazılan on bir kitabında da dahiliği hemen hemen ortaya çıkarttı – On the Road, Visions of Neal, Dr. Sax, Springtime Mary, The Subterraneans, San Francisco Blues, Some of the Dharma, Book of Dreams, Wake Up, Mexico City Blues, Visions of Gerard – spontane bir bop ölçüsü ve orijinal klasik bir literatür yarattı." (Ginsberg, 2017)

1951'de tamamladığı 'Yolda', Amerikan ahlâkına aykırı olduğu gerekçesiyle uzun yıllar yayıncı bulamamış ve ancak 1957'de, kısaltılmak suretiyle yayımlanmıştır. Bu kitabın yarattığı devasa etki ile Jack Kerouac, Amerikan kültürüne ve edebiyatına damgasını vurmuştur ('Yolda', sonradan orijinale sadık biçimde de yayımlanmıştır). Kerouac, 'anında düzyazı' adını verdiği ve caz ile Bebop tınılarından esinlendiği duygusu yaratan pek çok metne imza atmış ve bunların bir kısmı ölümünden sonra gümüşliğine çıkmıştır. Bir oyun olarak kurgulanan 'Beat Kuşağı' da (Beat Generation) bunlardan biridir ve 1959'da Kerouac'ın senaryosunu yazdığı, Robert Frank ve Albert Leslie'nin yönettiği 'Pull My Daisy' başlıklı kısa film olarak izleyicilerle buluşmuştur. 'Deniz Benim Kardeşim', henüz yirmi yaşındayken kaleme aldığı ilk roman olsa da Kerouac'ın ölümünden ancak kırk iki yıl sonra okuruyla buluşmuştur. Romanlarındaki karakterler çevresinde bulunan arkadaşları ve tanıdığı kişilerden

³⁵ <https://www.ayrintiyayinlari.com.tr/kitap/yolda/165>

³⁶ <http://www.dharmabeat.com/kerouac.html>

oluşmaktadır ve sadece isimleri değiştirilmiştir. Örneğin, Jack Kerouac'ın edebi üslubunu hayat ve konuşma tarzıyla etkilemiş olan Neal Cassady, 'Yolda' kitabında Dean Moriarti olarak başkarakter rolünderken, Allen Ginsberg'e, Carlo Marx ve William Burroughs'a ise, Old Bull Lee (Yaşlı Boğa Lee) takma adını vermiş, kendi ismini de Sal Paradise olarak değiştirmiştir. Kerouac diğer birçok eserinde kendi adını Jack Duluoaz olarak kullanmıştır. Yazdığı tüm eserler yaşadığı deneyimlere dayanırken, üslubu doğaçlama tekniğiyle örülüdür ve 'ilk düşünce en iyi düşüncedir' felsefesine uygun bir biçimde yazılmıştır. Aynı tekniği Bebop müziğinde gözlemleyip, benimseyen Kerouac için, 'şimdi' kavramı önem taşımaktaydı. Caz müziği Beat'ler için bir varoluş tarzı, sanat ve hayatı birleştiren özel bir yaratıcılık süreciydi. 'Beat' kavramı İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra caz müzisyenleri ve çevrelerince 'dışlanmış, sefil hayatlar süren, yoksul ve tükenmiş insanlar' için kullanılıyordu. Bununla beraber, Kerouac bu argo terimin anlamını değiştirerek, kendi amacına uygun bir ruh yüklemişti: Kutsanmışlık (beatitude) (Erdoğan, 2015).

Beat yazarı John Clellon Holmes, 1952'de yayımlanan ve ilk Beat romanı sayılan eseri 'Go'da şu ifadeleri kullanmıştır:

"Bu modern cazda kendileri adına konuşan adsız ve asi bir şey işittiler ve hayatları ilk kez bir gerçeği tanıdı. Bu, bir müzikten fazlasıydı; hayata karşı bir tavır, bir yürüyüş tarzı, bir dil ya da bir giysi haline geldi; bu içedönük çocuklar sonunda bir şey hissettiler."

'Jack Chambers Milestones: The Music and Times of Miles Davis' başlıklı kitabında Kerouac'ın Village Vanguard'a (New York'un en köklü ve ünlü caz kulüplerinden biri) üye olduğunu ve bazen "tamamen yanlışsız bir şekilde ve basit bir taklitten çok öteye geçen tarzda" Miles Davis'in sololarına scat'lerle³⁷ eşlik ettiğini yazar (Erdoğan, 2015).

Batı kıyısı şairleri caz hareketinden öyle etkilenmişlerdi ki, canlı performanslarında caz ve şiirin bir sentezini yapmakta önemli adımlar attılar. Bu hareketin başını çeken iki isim Lawrence Ferlinghetti ve Kenneth Rexroth'tu. Beat'lere dâhil olan birçok şair, San Francisco'nun ünlü caz kulübü 'Cellar'da, caz müziği eşliğinde şiirlerini okudular ve bu performansların çoğu kaydedilerek piyasaya sürüldü (Erdoğan, 2015). Jack Kerouac esas

³⁷ Caz vokalde 'scat singing' belli birtakım heceleri kullanarak enstrümanların sololarına benzer performans sergilediği bölümlerdir.

olarak romancı kimliğiyle bilinse de, şair kimliğiyle de eserleri bulunmaktadır. Bunların bir kısmı, 1959-1960 arasında, Steve Allen, Al Cohn ve Zoot Sims gibi isimlerle, caz müziği eşliğinde yaptığı üç farklı şiir okuma kayıtlarıdır.³⁸ Kerouac aynı zamanda, bir Japon şiir tarzı olan 'Haiku'³⁹ tekniğiyle de eserler yazmıştır ve bunlar 'Some Of The Dharma' derlemesinde toplanmıştır. Uzak Doğu dil sanatlarıyla epey ilgilenmiş olan Jack Kerouac, gerçek bir Haiku'nun su gibi duru olması, ne demek istediğini tam olarak anlatması gerektiğini, 1958'de yayımlanan 'Zen Kaçıkları' (Dharma Bums) başlıklı romanında vurgulamıştır. Hayatında olduğu gibi, yazılarında da Budizm güçlü bir yer tutmaktadır.

Kerouac, örnek aldığı ve idolleri olarak gördüğü isimlerden sıklıkla bahsetmiştir ve yazı stiline örnek almıştır. Budizm'e ve Zen'e duyduğu ilgi, Henry Thoreau'nun 'Walden' isimli kitabını okuduktan sonra alevlenmiş ve tarihte yazılan ilk kitap olarak bilinen 'Elmas Sutra' (The Diamond Sutra)⁴⁰, kendisi için belirleyici nitelikte olmuştur. Yayımlanan ilk romanı 'The Town And The City' (Kasaba ve Şehir), Thomas Wolfe'un tarzından esinlenerek kaleme alınmıştır.⁴¹ Kerouac'ın sürekli sözünü ettiği kişiler arasında, Kayıp Kuşağın önde gelen ismi ve Amerikan edebiyatının okuması en güç kitaplarından biri olan 'Ulysses'in yazarı James Joyce, eserlerinde sıklıkla bahsettiği ve örnek aldığı Marcel Proust, Fransız şair Arthur Rimbaud ve Bebop'un vazgeçilmez ismi Charlie Parker⁴² gibi isimler bulunmaktadır.

Aynı zamanda Ralph Waldo Emerson, Charles Baudelaire ve Walt Whitman gibi yazarlara büyük ilgi duyan Kerouac, Allen Ginsberg'e yazdığı mektuplarda sıklıkla bu kişilerden bahsetmiştir. Bu yazarlar aynı zamanda Hinduizm, Budizm, Konfüçyüsçü etiklere ve hatta İranlı şairlere besledikleri hayranlıklarıyla Beat yazarlarının Doğu felsefelerine yönelmelerinde etkili olmuşlardır. Amerikan edebiyatında önemli bir yer tutan Ralph Waldo Emerson, Kerouac'ın da felsefi evreninde belirleyici rol oynamıştır. Amerika'nın Avrupa

³⁸ <http://www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly9lbi53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvSmFja19LZXJvdWFj>, <https://www.allmusic.com/album/the-jack-kerouac-collection-mw0000654495>

³⁹ 16. yüzyılda ortaya çıkıp 17-19. yüzyıllarda gelişen, üç mısradan oluşan, mısralardaki hece sayıları 5/7/5 olmak koşulu ile toplamda 17 hece olarak yazılan, konusunu genellikle mevsimlerden, yılın ilk ayından, doğadan ve insandan alan lirik Japon şiir türüdür; az sözle çok şey ifade edebilmenin dengesidir. Salt bir ses-söz sanatı olmaktan çok bir yazı-fırça sanatıdır. Şiir söylenmez yazılır, dinlenmez okunur.

⁴⁰ Buddha'nın ağzından müridi Subhuti'ye söylediği sözleri ve öğütleri aktaran 'Elmas Sutra', m.s. 868 yılında Sanskrit dilinde yazılmış ve dünyada basılan ilk kitap olarak tarihe geçmiştir.

⁴¹ http://www.sources.com/SSR/Docs/SSRW-Kerouac_Jack.htm

⁴² Jack Kerouac'ın 'Charlie Parker' başlıklı bir şiiri de bulunmaktadır: <http://lumpy-pudding.tumblr.com/post/9554026718/jack-kerouac-charlie-parker-charlie-parker-looked>

mirasından kurtulup artık kendine yönelik bir kimlik kazanması gerektiğini öne süren Emerson, gelenekleri geride bırakmanın ve yeniliklere başvurmanın zamanı geldiğini savunmuştur. Yazılarında bireyselliğe, özgürlüğe, anın içinde bulunmaya ve insanların doğayla bir olduğuna dair birçok konuya değinmiştir. 1836 senesinde basılan ‘Doğa’ başlıklı eserinde doğayı canlı bir varlık olarak kaleme almıştır. İnsan ve doğanın özde aynı olduğunu ifade eden Emerson doğayı bir ahlak kitabı gibi sunmuştur. İnsanoğlunun sahip olduğu birçok ahlaki ilkenin doğanın işleyişinde meydana geldiğini ifade etmiş ve bu düşünceleriyle Beat Kuşağı yazarlarına, özellikle Kerouac’a ilham kaynağı olmuştur. Emerson, 1841’de basılan ‘İnsanın Görkemi’ (Self-Reliance) başlıklı kitabında Beat yazarlarının alt metnini oluşturan ‘uyumculuğa başkaldırı’ temasını ele almıştır. Uyumculuğa kapılan insanların yaşam boyu bağlılık ve esarete kapıldıklarının da altını çizdiği kitapta, en parlak genç zihinlerin bile böylece sekteye uğradıklarını ifade etmiştir. ‘İnsanın Görkemi’nde bireyin özerkliğini (otonomi) kendi eline almasının önemi vurgulayarak sorgulamanın, eleştirmenin, keşfetmenin ve fikir geliştirmenin hayati önemini altını çizmiştir. Özgürlüğün heyecanı ve belirsizliğiyle birlikte yaşamı deneyimlemek, Beat’lerin ve ilham aldıkları yazarların buluştukları ortak noktadır. Emerson’ın Amerikan edebiyatı üzerinde yarattığı bir diğer etkiyse sıradanlığın değerini öne çıkarmasıdır. Gündelik Amerikan hayatının edebiyat için yatkınlığını vurgulayarak bu alanda, Beat Kuşağı dâhil olmak üzere, 21.yy’a kadar uzanan bir yaklaşım biçimi sunmuştur.

Jack Kerouac yazma yöntemi hakkında yayınladığı az sayıdaki çalışmalarından biri olan ‘Anında Düzyazının Temelleri’nde okuyucularına çeşitli ipuçları vermiştir; “Hayatına âşık ol”, “Sonsuz kaybı kabullen”, “Sürekli bir dehâsın”, “Deneyimlerinin, dilin ve bilgeliğinin itibarından korkup, utanma” ve “Gerçek hikâyeyi iç monolog dünyasında anlat” gibi ve daha nice önerilerde bulunmuştur. Kerouac, anında düzyazı olarak adlandırdığı, kendine has anlatımında, “Hayata öykünmektense onu resmetmeyi amaçladığını” belirtmiştir. (Kerouac, 2018) ‘Yolda’ romanında, Neal Cassady ile Allen Ginsberg’in tanıştığı anı betimleyişi, bir Bebop müzisyenin doğaçlamasından farksız olduğu görülebilir:

“...sokaklarda dans ede ede yürüdüler, ben de hayatım boyunca ilgimi çeken insanların peşinden gittiğim gibi ayaklarımı sürüye sürüye peşlerinden gittim, çünkü sadece çılgınlar çeker benim ilgimi, yaşamak için çıldıran,

konuşmak için çıldıran, her şeyi aynı anda isteyen, asla esnemeyen ya da beylik laflar etmeyen... ne ki gece boyu maytap gibi yanan, yanan, yanan tipler.”

(Kerouac, 2018)

ALLEN GINSBERG

Beat'lerin bir diğer başkarakteri Allen Ginsberg'de daha önce kaydedildiği gibi, 1955'te tamamladığı 'Howl' (Uluma) şiiriyle Beat Hareketi'nin kurucu üyesi ve 20.yy'ın en etkili şairlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Eşcinsel haklarına, savaş karşıtı hareketlere destek veren ve Vietnam Savaşı'nı protesto eden Ginsberg, 'Flower Power' (Çiçek Gücü) kavramını bulan kişi olarak, büyük kalabalıklara sesini duyurmayı başarmıştır.⁴³ Dönemin birçok müzisyeniyle arkadaşlık kuran Ginsberg, eserleriyle de tanıştığı sanatçıları etkilemeyi başarmış ve onları desteklemiştir.

Annesinin hayatının büyük bir bölümünü akıl hastanesinde geçirmesi, Ginsberg'e zor bir çocukluk dönemi yaşatmıştır. Bu durum onu oldukça etkilemiş ve daha küçük yaşlarda kendini bunalmış hissetmiştir. Böyle bir hayatın üstesinden gelebilmek için 11 yaşında günlük tutmaya başlamış ve hayatının sonuna kadar bu alışkanlığına devam etmiştir. Lisedeki İngilizce öğretmeni Francis Durbin, kendisine Amerikan edebiyatının usta ismi, Walt Whitman'dan 'Benliğimin Şarkısı' (Song Of Myself) başlıklı şiirini okumuş ve o günden itibaren Whitman'a ve şiire derin bir ilgi duymaya başlamıştır (Poken, 2018).

Ressam ve Kore Savaşı gazisi Wally Hedrick, 7 Ekim 1955'te San Francisco'da bulunan Gallery Six'de, birçok genç şairin eserlerini sunabilmesi için bir şiir okuma etkinliği düzenlemiştir. Kendisi, 1950'lerin Kaliforniya Karşı-Kültür Hareketi'nin (Californian Counterculture Movement) yaratıcı zihinleri arasında oldukça önemli bir isimdi ve bir 'fikir sanatçısı' olarak bilinirdi. Bu etkinliğe katılanlar (aralarında Jack Kerouac, Lawrence Ferlinghetti ve Kenneth Rexroth gibi isimler de bulunuyordu), Allen Ginsberg'in 'Howl' şiirini ilk defa okumasına şahit olmuşlar ve böylece, Beat Kuşağı'nın ilk, halka açık manifestosuna tanıklık etmişlerdir. Wally Hedrick bu etkinlikte beraber ilk defa Amerika'nın

⁴³ <https://www.biography.com/people/allen-ginsberg-9311994>

Vietnam’da uyguladığı politikaların sanatsal bakımdan kınanmasına da zemin hazırlamıştır. Bu okuma tarihe ‘Gallery Six Reading’ (Gallery Six Okuması) olarak geçmiştir.⁴⁴ Lawrence Ferlinghetti ertesi gün Ginsberg’e bir telgrafla ulaşmış, şiirini ‘City Lights Books’ tarafından yayımlamayla teklif etmiş ve 1956’da ‘Howl ve Öteki Şiirler’ başlığı altında basılmasını sağlamıştır. ‘Howl’ Amerikan edebiyatının en önemli eserleri arasında yerini almış, alışlagelinmiş şiir yazım kurallarını yıkmakla birlikte, dönemin sanatçıları aynı yolda ilerlemeye teşvik etmiştir. Allen Ginsberg 1997’de hayatını kaybettiğinde, ‘Howl’ 800.000 kopya satmıştı.⁴⁵ Michael McClure ‘Howl’un okunmasıyla ilgili olarak şunları söylemiştir:

“Bir bariyer yıkıldı. Bir insan sesi ve bedeni; Amerika’nın sert duvarına, onun ordularına, akademilerine, kurumlarına, düzeninin sahiplerine ve güç destekli temellerine karşı gürledi.”

Howl’un tanıtımıyla birlikte Allen Ginsberg Amerikalı gençlerin ilgi odağı olmuş ve sanatta sansüre karşıtlığın ikonu haline gelmiştir. O günlerde, akıl hastanesinde tutulan annesi lobotomi⁴⁶ tedavisi gördükten iki gün sonra hayatını kaybetmiş ve bu Ginsberg’i derinden etkilemiştir. Bunun üzerine annesine yazdığı ve en duygusal eserlerinden biri sayılan ‘Naomi Ginsberg için, 1894-1956’ başlıklı şiirini içeren, ‘Kaddish ve Öteki Şiirler 1958-1960’ kitabı yayımlanmıştır. Ginsberg ayrıca 1962 senesinde Hindistan seyahatinde yoga ve meditasyon eğitimi alarak Budist olmaya karar vermiş ve böylece bilincini geliştirmenin yollarını keşfetmiş, zihin açıcı uyuşturucuların (‘psychedelia’⁴⁷) şiir yazımında faydalı olabileceğini savunmasına rağmen, uyuşturucu kullanımını bırakmıştır. Ginsberg, 1974’te Beat Kuşağı’nın şair, müzisyen, öğretmen ve editörü olarak tanınan Anne Waldman ile birlikte Amerika’nın

44

<http://www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly9lbi53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvV2FsbHlfSGVkcmljaw>

45 <https://slate.com/news-and-politics/2010/09/how-howl-changed-the-world.html>

46 Çağdaş lobotomi 1930’lu yıllarda başladı. Doktorlar beynin ön lobuna bağlı sinir liflerinin kesilmesinin, inatçı depresyon ve anksiyete gibi bazı psikiyatrik problemlerde hastaları iyileştirebildiğini fark etti. Takip eden 20 yıl içinde bu uygulama basitleştirildi ve yaygınlaştı. Ne var ki, lobotomi tedavisi uygulanan herkes üzerinde aynı derecede başarılı olmadı ve bu teknik bazı hastalarda çok ciddi yan etkiler doğurdu; nöbetler, uyuşukluk, kişilik değişikliği ve kendini tutamama bunlara dâhildi. Genellikle keskin bir aleti göz yuvarının üstünden sokarak yapılan lobotomi, bir araştırmaya göre hastaların üçte ikisinde iyileşme sağlıyordu.

47 Kelime Yunanca ‘psyche’ (ruh veya bilinç) ve ‘delos’ (açığa çıkarmak, belirginleştirmek) sözcüklerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu kavramı ilk olarak Humprey Osmond 1957 yılında halüsinasyon oluşturan ilaçların alternatif bir tanımı olarak kullanmıştır. Bu tanımı popülerleştiren ise ‘Cesur Yeni Dünya’nın (A Brave New World) yazarı, Aldoux Huxley ve dönemin önemli kişiliği, Timothy Leary olmuştur. Daha sonra, bilinç açıcı ilaçlardan farklı olarak müzik, resim vb. alanlarında da kullanılmıştır.

Colorado eyaletinde bulunan Naropa Üniversitesi'nde, 'The Jack Kerouac School of Disembodied Poetics' diye adlandırdıkları, Budist öğretilerin de programa dâhil olduğu, şiir bölümünü kurmuşlardır.⁴⁸ Şiirleri ve ruhsal yaşamı hakkında Ginsberg şu ifadeleri kullanmıştır:

“Şiir yazmak, kendimi keşfetmenin ve benliğimin ötesine geçip, bilincin farkındalığına, benliğimin ben olmayan kısmına ulaşmanın bir yöntemidir. Kendi özel doğamı, kimliğimi, ya da egomu keşfetme veya özetleme yöntemidir. Böylelikle, öte tarafta benliğimden geriye ne kaldığını görebilme sanatıdır.”

Ginsberg, örnek aldığı yazarlardan biri olarak Jack Kerouac'ın 'anında düzyazı' tarzından etkilenmiştir. Kerouac birçok eserini, daktilosuna taktığı uzun rulo kâğıtlarla, ara vermeksizin, 'bilinç akışı' (stream of consciousness) olarak adlandırdığı bir teknik olarak aktarmıştır. Bu yönde kendi formülünü bulan Ginsberg ise, aklına gelen bütün fikirleri, nerede olursa olsun, not alarak tamamladığını söylemiştir. 'Şimdi' kavramının, bu bağlamda Beat'lerin edebi stilinde önemli bir yerde durduğunu hatırlamakta fayda vardır; Beat'lere göre, yazarın doğal ifade biçimi ve duyguları her zaman geleneksel edebi yapıdan daha önce gelmektedir. Ginsberg, bu yaklaşımı, şair Walt Whitman, Moby Dick'in yazarı, romancı Herman Melville ve yazarlar Henry David Thoreau ve Ralph Waldo Emerson'dan öğrenerek, kendi eserlerine de yansıtmıştır.⁴⁹ Şiirlerinin önemli bir bölümü, dönemin politik olaylarını da kapsamaktadır ve böylece, Ginsberg'in yazılarını okuyan genç nesil, etraflarında olup bitenlere, sanatsal bir farkındalık ve aydınlanmış bir tavırla tepki göstermişlerdir.

Ginsberg'in politik faaliyetleri özünde özgürlükçü bir alt metin barındırmaktaydı ve 1960'ların ortalarında savaş karşıtı ve karşı kültür hareketleriyle özdeşleştiriliyordu. 'Flower Power' kavramı yaygınlaştıkça sokağa dökülen göstericiler barış ve sevgi gibi olumlu değerleri savunarak, Vietnam Savaşı'nın sebep olduğu faciaları çiçekler, ziller, gülümsemeler ve mantralarla (kutsal ilahiler) protesto ediyorlardı. Ginsberg'de aralarında oldukça önemli bir rol oynuyordu ve hatta bu faaliyetlerinden dolayı birçok kez tutuklanmıştı.

⁴⁸ <https://www.biography.com/people/allen-ginsberg-9311994>

⁴⁹ <https://www.poetryfoundation.org/poets/allen-ginsberg>

Allen Ginsberg'e 1997 senesinde karaciğer kanseri teşhisi konuldu. Hastalığının haberini alır almaz, 12 kısa ve öz şiir yazdı ve bu şiirler daha sonra 'Ölüm ve Şöhret: Şiirler, 1993-1997' başlıklı derlemede yayımlanmasından iki gün sonra hayatını kaybetti. Ginsberg, 'avant-garde' akımı ve popüler kültürün arasındaki köprüyü oluşturan kişilik olarak anılmaktadır ve yakın arkadaşı William Burroughs, kendisini 'dünya çapında etkili olan, yüce insan' olarak tanımlamıştır.

WILLIAM S. BURROUGHS

Beat Kuşağı'nın bir diğer önemli anahtar figürü, Amerikalı post-modern romancı, deneme yazarı, şair ve 'spoken word'⁵⁰ sanatçısı, William Seward Burroughs II'dir. 18 roman, altı kısa hikâye ve dört deneme koleksiyonu yazmış olan Burroughs, 20.yy Amerikan edebiyatı ve popüler kültür alanında en etkili isimlerden biri olmuştur. Rock'n Roll tarihinin önemli grubu The Beatles'ın 1967'de piyasaya sürülen sekizinci uzunçaları 'Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band'in kapağında fotoğrafı vardı ve birçok eleştirmene göre edebiyattan daha çok popüler kültür üzerine etkisi daha büyük olmuştur. Düşünceleri ve yapıtları, film ve müzik gibi çeşitli formlarda birçok sanatçı tarafından yeniden üretilmiştir. Burroughs, 'Punk'ın Büyükbabası' ve 'Heavy Metal Kid' takma isimleriyle de anılmaktadır. İlaç bağımlılığı ve eşcinsellik, çalışmalarının çoğuna egemendir. Kitaplarının birçoğunda popüler kültürün tüm alanlarından düşünceler ödünç almıştır.⁵¹

Burroughs II 1914'te varlıklı ve seçkin bir ailenin içine doğmuştur. Kendisiyle aynı adı taşıyan büyükbabası, William Seward Burroughs, bir hesap makinesi olan Aritmometreyi icat edenlerden biridir ve 'Burroughs Corporation' şirketini kurmuştur.⁵² Ailesi genç Burroughs'a yaşamının önemli bir bölümü boyunca maddi açıdan destek olmuşsa da, böyle bir hayatın basitliği giderek canını sıkmaya başlamıştır (Sterritt, 2017). Amcasının Rockefeller'ların basın

⁵⁰ Sahne performansı ile şiir okuma tekniği; şiir ve tiyatrunun birleştiği sanat dalı. Önem verilen nokta ise, yazılı şiirin fiziksel olarak sayfa estetiği yerine, ses simgeciliği ve ses estetiğidir.

⁵¹ https://www.idefix.com/Yazar/william-s--burroughs/s=171844?gclid=Cj0KCQjwMvIBRDmARIsAEoQ8zRdl_Xrkl7eJhU5gWcHkHdKbhcmKkFzjF_yQMSw_cQ6ilH7ircwZvwaAjr2EALw_wcB

⁵² <http://www.moment-expo.com/bilgisayarlardan-once-hesap-yapan-makineler>

danışmanı olması, ilk kez bir silahı 8 yaşındayken kullanması ve uyuşturucuyla tanışmasının evlerindeki hizmetçi sayesinde olması, onun ilginç kişiliğinin oluşmasında pay sahibi olmuştur.⁵³ Burroughs, henüz ergenlik döneminde yazmaya olan ilgisini keşfetmiş, günlük tutmaya ve denemeler yazmaya başlamıştır. Çocukluğundan beri var olan ‘eksantrikliklerinden’ övünç duymasına rağmen, ölümünden sonra yayımlanan ‘Word Virus’ adlı kitabında, o dönem yazdığı şeylerden utandığı için günlüğünü yok ettiğini söylemiştir (Poken, 2018). Burroughs, insanlar üzerinde ürpertici bir izlenim bırakmaktan yaşamı boyunca zevk almıştır.

Burroughs, o günlerde Yahudi asıllı arkadaşı İlse Klapper’i Nazi zulmünden kurtarmak için onunla evlenip, New York’a yerleştikten sonra, ilk tek eşli ilişkisi sona ermiş ve bu durumdan etkilenip, sol serçe parmağının yarısını bit et bıçağıyla kesmiştir. Bu olay daha sonra ‘The Finger’ (Parmak) adlı öyküsüne esin kaynağı olmuştur. (Poken, 2018) Daha sonra Chicago’ya taşınan Burroughs, orada bir süreliğine yaptığı böcek ilaçlamacılığından ilham aldığı ilk kitaplarından biri olan ‘Yok Edici!’yi (Exterminator!) tamamlamak üzereydi. Arkadaşları ve Beat Kuşağı’nın oluşumunda da rol oynayan David Kammerer ve Lucien Carr ile New York’a tekrar taşınan Burroughs, 1943 senesinde Jack Kerouac ve Allen Ginsberg’le tanışmıştır. 1945’te Burroughs ve Kerouac, isimlerinin karıştığı bir cinayeti konu edinen ‘Ve Hipopotamlar Tanklarında Haşlandılar’ (And The Hippos Were Boiled In Their Tanks) başlıklı, ortak romanlarını yazmaya başlamışlardır. 2008’de yayımlanan bu eser, henüz adı koyulmamış Beat Hareketi’nin yolunda atılan ilk adım olarak bilinmektedir. Burroughs’un büyük kütüphanesinden yararlanan ve böylece birçok önemli yazarın eserlerini inceleme fırsatı bulan Kerouac ve Ginsberg, kendisini her zaman bir yol gösterici olarak görmüşlerdir. Tanıştıkları günün ardından aralarında gelişecek olan derin arkadaşlık, 20.yy’a ve sonrasına damgasını vurmuş ve sayısız genç insanın hayatını etkilemiş olan Beat Kuşağı’nın doğuşuna sebep olmuştur.

William Burroughs’un en etkili eserlerinden ve Beat Hareketi’nin önemli yapıtlarından biri, 1959’da yayımlanan ve Jack Kerouac’ın isim babası olduğu, ‘Çıplak Şölen’dir (Naked Lunch). ‘Çıplak Şölen’le sunduğu edebi yaklaşımı genel geçer romancılık anlayışına oldukça ters olduğunu göz önünde bulundurarak, kendisi “Bir yazarın hakkında yazabileceği tek bir

⁵³ <https://kahramangiller.com/kitap/william-s-burrougs-ve-ciplak-solen-ile-deliligin-sinirlarina-ulasmak/>

şey vardır: yazma anında duyularının önünde duranlar. Ben kaydedici bir enstrümanım. Bir ‘hikâye’, ‘kurgu’ ve ‘devamlılık’ dayatmaya cüret etmem. Bazı psşik süreçlerin belirli aşamalarını doğrudan kaydetmekte başarılı olduğum kadarıyla sınırlı bir işlevim olabilir. Ben bir gösterici değilim” demiştir.⁵⁴ Amerika’nın uyuşturucu bağımlılığından, cinsel suçlara ve pedofiliye kadar, o dönem ve belki de tüm zamanlarda şok etkisi yaratan içeriği, toplum üzerinde büyük bir etki yaratmıştır. ‘Çıplak Şölen’ Time dergisinde, “1923’ten 2005’e kadar İngilizce dilinde yazılmış en iyi 100 kitap” arasında gösterilmiştir.⁵⁵

Burroughs yaşarken okunduğundan daha çok konuşulmuş, dolayısıyla biyografisini yazan Ted Morgan, kitabın adını ‘Edebi Kanunsuz’ (Literary Outlaw) koymuştur.⁵⁶ Yapıtlarının etkisi Beat Kuşağı’nın ötesine geçip, karşı-kültürle özdeşleşen edebiyat, müzik ve sanat akımlarına ilham vermiştir. William Burroughs, 20. yüzyılın en önemli fikir akımlarından olan, karanlık, yadsıyıcı bir dalga olarak gelip, 60’lı yıllar gençlik isyanlarının da ateşleyicisi olan Beat Hareketi’nin başat yazarlarından biri olarak anılmaktadır.

⁵⁴ <http://www.agos.com.tr/tr/yazi/10013/burroughsun-en-ciplak-romani>

⁵⁵ <https://erolar.org/kitaplik/yeralti-edebiyati-burrougsun-ciplak-soleni/>

⁵⁶ <http://ali-baydas.blogspot.com/2011/05/mekan-cehennem-olsun.html>

BÖLÜM 4

CAZ VE ROCK'N ROLL'UN GELİŞİMİ

CAZ

Caz müziğinin yükselişi I. Dünya Savaşı'ndan sonra bir dans devrimi olarak başlamış, ancak 1945'ten itibaren dönemin müzik algısı ve performanslarının radikal değişimlere yönelmesine sebep olarak kendi evrenini oluşturmuştur. James Reese Europe, Sidney Bechet ve Louis Mitchell gibi Afro-Amerikalı besteciler I. Dünya Savaşı döneminde caz müziğini Fransa ve İngiltere gibi Avrupa ülkelerine tanıtan ilk isimler olarak anılmaktadırlar. Bu bestecilerin müzik toplulukları ilerleyen yıllarda caz orkestralarına bürünerek, Batı popüler müzik kültürünün temelini oluşturan müzisyenlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Dönemin eğlence ve dans kültürüne kattığı yeniliklerle, caz müziği Avrupa'nın Amerikalılaştırma sürecinin, dolayısıyla bir devrimin başlangıcını temsil etmektedir.

Afrika müziğinin ritmik ve doğaçlamaya dayalı karakteristiklerini merkezine alan Caz, Avrupa müzik geleneklerine meydan okumuştur. Amerikalı besteci Aaron Copland cazın poliritmik özelliğine değinerek "Ritmin Ragtime'dan Caz'a doğru giden başkalaşımı" olarak ifade etmiştir. Öte yandan, dönemin ve Kayıp Kuşağın önde gelen şairi Ezra Pound, caz müziğinin sanat dünyasına getirdiği yeniliklerden esinlenmiş, şiir sanatının geleneksel üsluptan kurtulmasını önererek, değişikliklere yönelmiştir.⁵⁷ Caz böylece eski Avrupa kültürünün geride bırakılması yönünde oldukça etkili bir araç haline gelmiştir. Amerikalı siyahî müzisyenlerin tarafsız duruşları ve açık zihniyetleri bu değişim sürecinde önemli bir rol oynamıştır. Bu müzisyenler gelenekler açısından zorluk çıkarmamışlar, yeni fikirleri ve sürekli gelişen deneyimleri sayesinde müziğin canlı kalmasını sağlamışlardır. Eğitim görmüş Avrupalı müzisyenlerin aksine, siyahî Caz müzisyenleri çalgılarıyla yepyeni sesler üretmeye ve yeni yollar bulmaya açık olmuşlardır. Caz, gerçeklikle olan yepyeni bir ilişkinin habercisi olmuş ve aynı zamanda sırf müzikten ibaret olmayıp, yeni yaşam biçimlerinin yansıması olarak yenilikçilerin niyetini yansıtmıştır. Müzisyenlerle hayranlarının arasındaki uzlaşma bir müzik türünden ziyade yaşanan kültüre yeni bir yaklaşım sunmuştur.

⁵⁷ <http://www.ejournal.at/Essay/impact.html>

Bu müzik toplumdaki etnik çeşitliliğin bir karışımı olarak aşırı milliyetçiliğe ve kültürel ulusalcılığa bir çare olarak yayılmış ve bundan dolayı hiçbir zaman ayrıcalıklı ve sınırlamaları olan bir yapıya bürünmemiştir. Bu durum kendini caz müziğinin ırk, sınıf ve cinsiyet ayrımcılığı gibi eski Avrupa zihniyetini harekete geçiren değerlere sırtını çevirmesinde belli etmektedir.

Caz, dönemin hareketliliğine uyum sağlamıştır. New Orleans'ta göçmenler tarafından icra edilen ve kırsal bir müzik olarak ortaya çıkan cazın ilk tınıları, ilerleyen yıllarda dünyanın birçok bölgesindeki eğlence kültürüne hitap eden bir tür olarak yaygınlaşmıştır.

Caz müziği, aynı zamanda Beat Kuşağı'nın oluşumunda önemli pay sahibidir. Cazın yükselişi, Afro-Amerikan müziğinin en etkin dallarından biri olarak, 20.yy'ın ilk yarısında insan yaşamındaki köklü değişimleri yansıtmıştır. Afro-Amerikan yazar, şair, aktivist ve Beat Kuşağı'nın önemli isimlerinden Leroi Jones, yaygın adıyla Amiri Baraka, siyahîlerin dışlandığı bir toplum düzeninde, hem Afrika kültüründen hem de kendilerine dayatılan Avrupa tarzı yaşamdan türettikleri farklı bir kültürden 'Blues People' başlıklı kitabında şöyle bahsetmiştir:

“..Çirkin olan, Afrika kökenli Amerikalıların, hiçbir samimi insan davranışının ve yaklaşımının şekil bulmadığı bir yabancı dünyaya itilmiş olmalarıydı; bu da onları, kendi kendine yetmeye zorlayan varoluş tarzlarını ve sadece köleliği değil, köleliğin oluştuğu belli durumları da belirleyen şeydir. Afrika kültürleri, bu kültürlerin bazı yönelişlerinin Amerika'da yaşamaya devam etmesi ve bu üvey kültürün etkisiyle Amerikan Siyahî Kültürünün oluşması.. Afrika müziğinin gelişerek Amerikan siyahî müziğine—yeni bir müziğe—dönüşmesi benim için, Amerika'daki siyahî toplumun yaşadığı tüm süreçleri ifade ediyor.”

Charlie Hore'a göre, siyahî müzik birçok müzikal biçimin ve geleneğin sentezi olarak gelişmiş ve Afro-Amerikalıların beyaz bir toplumda geliştirdikleri bir yaşam biçimini sergilemiştir. Bu görüş, siyahî müzik geleneğinin ortaya çıktığı ilk günlerden itibaren, 20.yy'ın en yaratıcı ve en etkileyici müzik türleri arasında yer aldığını ortaya koymaktadır.

Her ne kadar caz, yeni bir müzik türü olarak ortaya çıkmadıysa da, başlangıcı 'Blues' müziğine göre daha belirgindir. 20.yy'ın başlarında hızla gelişmekte olan ve Amerika'nın

güneyindeki en önemli liman haline gelen New Orleans kenti, hayatını müzik yaparak kazanan müzisyenlere sayısız imkânlar sağlayan, cazın en önemli gelişim merkezi olmuştur (Malson & Bellest, 2005). Ayrıca yaygın bir ‘Kreol’ (Creole) nüfusuyla, siyahiler ve beyazlar arasındaki farklılıklar, diğer bölgelerde olduğu gibi hissedilmemiştir. Avrupalı yerleşimcilerin soyundan gelen bu melez grupla siyahîlerin zamanla kaynaşması, böylece Batı klasik müziğiyle Afrika müzik geleneklerinin iç içe geçmesi, cazın gelişiminde büyük bir rol oynamıştır (Çiçekoğlu, 1985).

Yeni doğmuş plak endüstrisi, cazın yayılışını büyük ölçüde kolaylaştırmıştır. Bu durum cazı sadece bir tür para kazanma yolu olarak gören çevreler için büyük bir fırsat anlamına da gelmiştir. 1914’te 27 milyon olan plak satışları, 1921’de 100 milyona yükselmiş ve bu yükseliş 1920’ler boyunca devam etmiştir (Hore, 1995). Beyaz Amerikalılar da ‘Caz Devrimi’ni başlatan müziği yumuşatarak, beyaz dinleyici kitlesinin benimsemesini hedeflemişlerdir. Cazın altın çağı olarak kabul edilen 1920’ler, bu müziğin yalnızca Güney Amerika şehirlerinde, siyahî müzisyenler tarafından çalınan bir müzik olmaktan çıktığı yıllar olmuştur. Cazın ve Blues müziğinin Amerika’ya yayılmasının önemli nedenlerinden biri, bu müzikleri icra eden Afro-Amerikalıların yeni iş imkânlarını değerlendirmek üzere güneyden kuzeye doğru göç etmelerinden kaynaklanmıştır. 1910 ile 1920 yılları arasında Chicago’nun siyahî nüfusu ikiye katlanıp 100.000 civarına ulaşmıştır. Ancak, yalnız Chicago değil, Detroit, New York ve Philadelphia gibi diğer kuzey şehirleri de siyahîlerin göçünden etkilenmişlerdir. 1920’lerde, yalnızca bir yıl içinde başka yerlere gitmek için güneyi terk eden siyahîlerin sayısı yarım milyonu bulmuştur (Çiçekoğlu, 1985).

Cazı tanımlayan özelliklerden biri olan yenilik arayışı, kendini sergileme ve geliştirme dürtüsü, cazı hem duyguları, hem de düşünceleri seslendiren bir müzik türü yapmıştır. Müzik bir yandan yayılıp, bir yandan da gelişip değişmesini sürdürürken, beyazlar da cazdaki yeni gelişmeleri kontrolleri altında tutmaya çalışmışlardır.

“Caz, hem yabancılaştırmanın, hem de bu yabancılaştırmanın üstesinden gelme girişimlerinin dışavurumu haline gelmiştir.” – Charlie Hore

Cazın tarihi, geleneksel olarak hep bir ‘ekoller’ dizisi halinde (New Orleans, Big Band, Swing, Bebop vs.) yazılmıştır. Aynı dönemde birbirleriyle iç içe yaşayabilen bu ekoller,

müziyenlerin kendilerince değil, beyaz eleştirilenlerce isimlendirilmiş ve cazdaki ilerlemeyi çizgisel bir ilerleme olarak yansıtmışlardır (Hore, 1995).

Büyük Buhran dönemi caz müziğini de derinden etkilemiştir. Müzik piyasasına para akışını sağlayan dans salonları kapatılmış, plak satışları azalmış ve tanıtımcılar gezilerini kesmek zorunda kalmışlardır. Ancak, bu gelişmenin yegâne istisnası, Missouri eyaletindeki Kansas City'dir. Kansas, New Orleans'tan sonra cazın en büyük merkezlerinden biri olmuştur (Miller, 2005). O dönem şehri 'yöneten' isim olarak bilinen, hatta Harry S. Truman'ın başkan seçilmesinde büyük pay sahibi olan Tom Pendergast (Kansas City'nin Al Capone'u olarak da anılır), bu kenti ekonomik krize rağmen ayakta tutmuştur.⁵⁸ Böylece, müziyenler için olanaklarla dolu bir eğlence merkezi haline gelen Kansas, civar eyaletlerdeki müziyenlerin de o bölgeye akın etmesine sebep olmuştur (Hore, 1995).

'Kansas City Jazz' türünün geliştirdiği en belirgin karakteristiklerden biri, caz müziğinin olmazsa olmaz niteliğindeki 'swing' stili olmuştur. Swing'in caz müziğine kattığı en önemli teknik yenilik, diğer caz türlerine göre daha akışkan ve yumuşak bir stil olması ve dansa yatkınlığıdır. Swing aynı zamanda cazın en parlak dönemlerini yaşadığı, büyük orkestraların (Big Band) revaçta olduğu zamana denk gelmektedir. En önemli temsilcilerinden Count Basie Band'in etkisiyle, 1930'lardan itibaren o dönemin popüler müziği olmuştur (Bergerot, 2004). 1939'da satılan plakların %85'ini Swing gruplarının plakları oluşturmuştur. Bunun önde gelen sebeplerinden biri, ekonomik krizin sona ermesi ve eğlenceye para harcayabilecek bir kitlenin yeniden oluşmasıdır. Bu yaygınlaşma süreci, radyo, müzik dolabı (Jukebox) ve sinemanın gelişmesini sağlayan yeni teknolojiler sayesinde gerçekleşmiştir (Hore, 1995).

Swing, Afro-Amerikalılar tarafından geliştirilen bir müzik olmasına rağmen, bir grup beyaz taklitçiyi de kendine çekmiştir. Beyaz kamuoyu tarafından kabul edilen caz, siyahî müziyenlerin icra ettiği müzikten birçok açıdan farklılık göstermiştir. Tin Pan Alley'in⁵⁹

58

<http://www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly9lbi53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvVG9tX1BlbmRlcmdhc3>

<https://shsmo.org/historicmissourians/name/p/pendergast/index.html>

⁵⁹ 1880'li yılların ortasından 1940'lara kadar Amerikan müzik endüstrisinin merkezi olmuştur. Müzik yayıncılarının ve şarkı yazarlarının bürolarının bulunduğu, Manhattan'daki bir sokağa verilen isim.

uluslararası pazarın ilgisini çekebilmek amacıyla ticari olarak lanse ettiği popüler şarkıları çalan dans grupları ve orkestraları ‘caz grubu’ olarak isimlendirilmiştir. Buna rağmen, solo doğaçlama ve ritmik ‘swing’ gibi asıl caz öğeleri, geniş beyaz dinleyici kitleleri için yeterince ticari bulunmamış, yerine kolayca söylenip akılda kalabilecek, dans için temposu düşmeyen şarkılar tercih edilmiştir (Hore, 1995).

Cazın Amerikan müziği üzerindeki giderek derinleşen etkisi, Paul Whiteman’ın cazı daha ‘saygın’ hale getirme çabalarında da görülmektedir.⁶⁰ Dönemin önde gelen orkestra şefi ve bestecisi Whiteman’ın dans müziği çalan, klasik müzikle cazı birleştiren geniş orkestrası, kendi tabiriyle ‘senfonik caz’ı icra etmiştir. 1922’de ‘Whispering’ ve ‘The Japanese Sandman’ isimli kayıtları iki milyonun üzerinde satmış ve 1924’te New York’ta, ‘Aeolian’ klasik müzik konser salonunda Amerikan besteci George Gershwin’in ‘Rhapsody in Blue’ adlı eserini seslendirmiştir. Bu performansın başarısı Whiteman’a ‘Cazın kralı’ unvanını kazandırmıştır. Ancak, aynı dönemde Duke Ellington topluluğu ‘Cotton Club’da ‘Black and Tan Fantasy’ ile New Orleans etkileri taşıyan yeni bir tarz geliştirmiş; Louis Armstrong, grubu ‘Hot Seven’ ile cazın ağır taşlarından biri konumuna gelmiş ve Jelly Roll Morton topluluğu da ‘Red Hot Peppers’ grubuyla kayıtlar yapmıştır.⁶¹ Paul Whiteman, yine de 1924’te George Gershwin’in ‘Rhapsody in Blue’ eseriyle adını caz tarihine yazdırmayı başarmıştır. Bugün caz tarihçileri onun yaptığı müziği cazdan ziyade klasik müziğe öykünen bir ticari dans müziği olarak kabul etmektedir (Çiçekoğlu, 1985).

‘Cazın Kralı’ unvanı abartılı olduğu kadar düşündürücü de olmuştur. Her şeyden önce Whiteman’ın müziğinin cazla ilişkisi yüzeyselliğin ötesine geçememiş ve ilgili çevrelerce ‘sulandırılmış’ caz olarak adlandırılmıştır. Ayrıca, caz müziğinin ‘mucidi’ olarak kabul edilen siyahîleri hâlâ horlayan beyaz toplum, bu müziğin sulandırılmış kopyasına caz adını takan bir beyazı baş tacı etmiştir. Avrupalıların cazla ilk tanışmaları yirmili yıllarda bu tür ‘sweet’lerle olmuştur. Bir ‘yapay’ caz türü olan ‘sweet’, cazı anlam dolu özünden yoksun bırakmıştır. Siyahîlerin eski, hüznü ve yüzyılların baskısını ve ezikliğini acılı titreşimler halinde veren ‘Blues’, yerini gece kulüplerinin ve kabarelerin curcunalı havasını fonda tamamlayan bir dans

60

<http://www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly9lbi53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvUGF1bF9XaGI0ZW1hbG>

61 <http://www.redhotjazz.com/whiteman.html>

müziğine bırakmıştır. Orijinal Dixieland Caz Orkestrasının New Orleans cazını sulandırarak popüler hale getirdiği gibi, 1930'ların sonlarında da Big Band'ler 'swing'i ulusal bir fenomen haline getirmiş ve Benny Goodman adlı beyaz bir klarnetçi 'Swing'in Kralı' olarak taçlandırılmıştır. 1930'ların sonlarına doğru ise Glen Miller ve Artie Shaw'un orkestraları boy göstermiş ve caz müziği giderek daha da ticari hale getirilmiştir. Bu dönemde, müziğin içeriğinden ziyade, parlak uniformalar ve gösteriye ağırlık verilmiş: dolayısıyla cazın esas değeri giderek kaybolmuştur. Kısacası, bunalım yıllarında, başlangıçta Afro-Amerikan müziği olan caz beyazlar arasında da yaygınlaşmıştır (Çiçekoğlu, 1985).

Cazın New Orleans'tan Bebop'a uzanan evrimsel gidişatı 1945'ten sonra 'eski kafalı', geleneksel cazcılar ile Bebop müzisyenleri arasında sosyal ve müzikal bir yol ayrımına varmıştır. Kıyafet ve dil gibi belli başlı sosyal kaynaşma biçimlerini teşvik ettiğinden dolayı, caz her çeşit algıya hitap eden, sosyal nitelikli, herkes tarafından algılanabilen bir müzik olarak etkisini sürdürmüştür.

O günlere kadar çeşitli Big Band'lerde yer alan Charlie Parker, Dizzy Gillespie, Thelonious Monk, Kenny Clarke, Bud Powell ve Charlie Christian gibi öncü müzisyenlerin, caz müziğinin giderek ticarileşmesine ve işin içine büyük paraların girmesine tepki göstermeleri, caz müziğinde 'Bebop' türünün ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bu müzisyenler 'Minton's Playhouse' adındaki bir Harlem⁶² kulübünde 'Jam Session'lar⁶³ için bir araya gelmeye başlamış ve modern cazın oluşumuna kapı aralamışlardır.⁶⁴ Bebop, kendisinden önce var olmuş caz ekolleriyle arasına kesin bir mesafe koyarak, köklü ve önemli bir devrim haline gelmiştir. Amerika'nın II. Dünya Savaşı'na girmesiyle, çoğu orkestraların önemli elemanları orduya katılmış ve müziğin hayat bulduğu dans salonları kapanmış ve bu durum büyük orkestraların gerilemesine sebep olmuştur (Hore, 1995). Minton's Playhouse'da orkestraya ayrılan alan yalnızca bir piyano, bir bateri seti, bir kaç da ayakta duran müzisyeni alacak genişlikteydi ve böylece 4-5 kişilik grupların performans sergileyebileceği bir konumdaydı. Giderek ün kazanan bu mekân, New York ve yakınlarında bulunan swing

⁶² New York şehrindeki Manhattan adasının yukarı-batı kısmında bulunan Afro-Amerikan Mahallesi.

⁶³ Müzisyenlerin bir araya gelip, doğaçlayarak müzik yaptıkları buluşmalar.

⁶⁴

<http://www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly9lbi53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvTWludG9uJ3NfUGxheWhvdXNI>

müziyenlerini, ‘jam session’ yapmak üzere kendisine çekmiştir. Tenor saksafoncu Henry Minton, 1938’de kendi adıyla anılan caz kulübünü kurduğunda, modern cazın gelişimine yapacağı katkıyı ve 21.yy’a kadar gelecek bir markayı yarattığının belki de farkında değildi. Thelonious Monk, Kenny Clarke, Charlie Christian, Dizzy Gillespie, Charlie Parker, Miles Davis, Fats Navarro, Dexter Gordon, Art Blakey ve Max Roach gibi önemli caz sanatçıları, 1940’lardan 1960’ların ortasına kadar Minton ekolünü, cazın özgür ve yaratıcı diliyle hem kendilerini ifade etmişler, hem de bu caz kulübünü marka haline getirmişlerdir (Çiçekoğlu, 1985).

“Baterist Kenny Clarke daha önceleri büyük bir orkestradan, alışılmış tarzda çalmadığı için kovulmuştu. ‘Alışılmış tarz’, baterinin bas davulunun ana vuruşunu sürdürmektir. Clarke ise ana vuruşu büyük zile aktarıyordu. Böylece, sağ eliyle ‘zili’ sürekli çalarak çok daha hafif ve sürekli bir ritim elde ediyordu. Bas davulunu düzenli bir biçimde çalmaktansa, sağ ayağını arada ‘bombalar patlatacak’ biçimde ani vuruşlar için kullanıyordu. Böylece müziği daha düzensiz hale getiriyordu. Oysa büyük orkestraların talebi, önceden tahmin edilebilen monoton bir müzikti.

“Caz dünyasında tarzıyla ve üslubuyla dikkatleri üzerine çeken piyanist Thelonious Monk için de benzer durum söz konusu olmuştur. Thelonious Monk kiliselerde Gospel müziği ile işe başlamış ama gerçek tutkusu caz olmuştur. Daha haşin sesler üretebilmek için notaların birbirleriyle çatıştığı garip akortlarla çalıyordu. Ritimlerle deneyler yapıyor ve daha etkili olabilmesi için sololarını sürekli çalmak yerine yer yer kesintiler bırakıyordu. Çalış biçimi bile bir garipti; parmaklarını piyano tuşlarına adeta yapıştırıyor, yarattığı sesleri dinlemek üzere kafasını havaya dikeydi.” (Çiçekoğlu, 1985)

Monk ile sıklıkla bir araya gelen ve birlikte alışılmadık temalar üzerine varyasyonlar yapan, genç trompetçi Dizzy Gillespie de kendini bu çatı altında geliştirmiştir. Monk, yaptıkları müzik hakkında şu ifadeleri kullanıyordu: “Öyle bir müzik yapacağız ki araklayamayacaklar, çünkü çalmayı beceremeyecekler.” 1941’de Monk ve Clarke, Kansas’tan New York’a çalmaya gelen genç, alto saksafoncu Charlie Parker’la tanışmışlar ve benzer bir

çizgi üzerinde çalışan diğer müzisyenlerle birlikte çalabileceği bir kulübe (Minton's Playhouse) gelmesi için ikna etmişlerdir. Böylece, Bebop olarak bilinen yeni caz üslubunun temeli atılmıştır (Çiçekoğlu, 1985).

Bebop, yalnızca cazda devrim niteliğinde olmakla kalmamış, aynı zamanda toplumsal ve politik kökleri olan bir dışavurum olarak kendini ortaya koymuştur. Bu genç siyahî müzisyenler, geliştirdikleri caz müziğinin beyaz müzisyenler tarafından ticari amaçlarla sulandırılmasından şikâyetçi olmuşlardır. Ayrıca, güneyden kuzeye daha iyi yaşam imkânları bulma ve ırk ayrımcılığından kurtulma umuduyla göç etmelerine rağmen, büyük bir hayal kırıklığına uğramışlardır. Bu sebeplerden dolayı, sulandırılmış bir müzik çalarak, geniş dinleyici kitlelerini eğlendirmeyi reddetmişler ve kendi müziklerini devam ettirmek istemişlerdir (Hore, 1995). Thelonious Monk bu konuyla ilgili şunları söylemiştir: “Ben diyorum ki, bildiğiniz gibi çalın. Kamuoyunun istediği gibi çalmayın. Siz istediğiniz gibi çalın ve bırakın kamuoyu sizin yaptığınızı seçsin, bu onların on beş, yirmi yılını alsa bile.”

Amerikan yönetimi, II. Dünya Savaşı için elden gelen her şeyin yapılması gerektiğine inanıyordu. İş alanlarının savunma endüstrisine yönelmesiyle, beyazlarla birlikte, yaklaşık bir milyon siyahî Amerikalı mecburi hizmet kapsamında silahlı kuvvetlere katılmıştır. ‘Demokrasi için savaş’ söylemi ile siyahîlerin birden bire önem kazanarak askere alınmaları arasındaki çelişki, giderek büyüyen bir öfkeye ve ayrımcılığa karşı savaşmaya da zemin hazırlamıştır. Çıkan çatışmalar ve gerginlikler, Başkan Roosevelt’i 1941’de silahlı kuvvetlerde ve sanayide meydana gelen ayrımcılığı yasaklamaya zorlamıştır. 1943-44’te Chicago ve New York’ta ırkçılık karşıtı ayaklanmalar ise siyahîlerin bu duruma karşı olan mücadeleci ruhlarını yansıtmıştır. Bebop, bu yeni meydan okuma ruhuyla güçlenmiş ve bunun müzik diliyle anlatımını oluşturmuştur (Hore, 1995).

34 yıllık ömrüne yoğun bir kariyer sığdırmayı başarmış, Bebop’ın kurucusu olarak anılan Charlie ‘Bird’ Parker, ‘Now’s The Time’ adlı parçasıyla ırkçılığa son verme vakti geldiğini vurgulamış ve kendi nesli için bir kültür kahramanı olmuştur. 1940’ların ortalarında Martin Luther King⁶⁵ ve Malcolm X⁶⁶ bile henüz tanınmazlarken, Parker, yaşamı boyunca

⁶⁵ Afro-Amerikalı Baptist Papaz ve Amerikan Yurttaş Hakları Hareketi önderi. Dünya genelinde şiddet karşıtı ve ırksal eşitlik görüşleriyle tanınmaktadır ve 1964 yılında Nobel Barış Ödülü’nü kazanmıştır. ‘I Have A Dream’ başlıklı konuşmasıyla da ünlüdür.

politikadan uzak durmasına rağmen, müziğiyle Afro-Amerikan Sivil Haklar Hareketi'nin önemli bir parçası olmuştur (Hore, 1995).

Şehirli siyahîlerin öfkelerini ve güvenini dile getiren Bebop, müziğin alışlagelmiş kural ve kalıplarına yer vermediğinden dolayı, dinleyici kitlesini genişletememiştir. Temelde siyahî işçi sınıfını hedef alan bu müzik türü, savaş boyunca ortaya çıkan, 'Showman'liğe ve 'Entertainment'a ağırlık veren Chicago R'n B (Rhythm & Blues) ve 'Jump' müziği türlerine de kapı aralamıştır. Chicago R'n B ve Jump müziği, kitlelerce benimsenmekte daha başarılı olmuş ve Rock'n Roll müziğinin de temelini oluşturmuştur (Hore, 1995).

1940'ların sonlarından başlayarak daha ileriki yıllarda müzisyenler arasındaki farklılıklar görülmeye başlamıştır; Chicago Blues müzisyenlerinin cazla ilgili altyapısı yokken, az sayıda cazcı bu müzisyenlerle birlikte çalışabilmişlerdir. Bu durum, dinleyiciler arasında da gözlemlenmiştir. Rhythm & Blues, o dönemin en büyük siyahî dinleyici grubunu elinde tutmuş ve bu durum 1960'ların ortalarına kadar sürmüştür (Hore, 1995). Ancak, caz müziğine gelen çeşitli tepkiler başkaca ekollerin ortaya çıkmasına da sebep olmuştur. O günlerde caz geleneğinin henüz zayıf olduğu Amerika'nın Batı sahillerinde temel bulmuş olan 'Cool' (havalı) ekolü, bunların en çarpıcı örneğidir (Bergerot, 2004).

Müzisyenler ve yakın çevrelerinden oluşan küçük gruplar artık kendi alt kültürlerini oluşturmaya başlamışlardır. Bebop'ın ortaya çıkışından beri modern caz farklı gelişmeler geçirmiştir. Bunların önde gelen örneklerinden biri, genç trompetçi Miles Davis'in 1949 senesinde, 'Birth Of The Cool' (Cool'un Doğumu) kaydı olmuştur (Bergerot, 2004). Dokuz kişilik grubuna caz çalgılarının yanı sıra, tuba ve Fransız kornosu da katılmıştır. Cool cazın müziğe yaklaşımı farklı olmuştur. Cazın bu türünde enstrümanlar klasik müzik orkestrasında olduğu gibi kullanılmıştır ve Bebop'tan farklı olarak, bu tarzı benimseyenlerin önemli bir kısmı, klasik müzik eğitimi görmüş beyazlar olmuştur (Çiçekoğlu, 1985). Cool cazla birlikte Miles Davis, Charlie Parker'dan sonra gelen en önemli isimlerden biri haline gelmiştir. Şiirsel ve duyarlı çalış tarzıyla Louis Armstrong veya Dizzy Gillespie gibi önder trompetçilerin yanında, caza yeni bir üslup getirmiştir. Bu üslup, caz müziğine yeni bir özgürlük duygusu

⁶⁶ Amerika'da siyahî haklarını savunmuş Afro-Amerikalı siyasetçi. Amerika'daki siyahîleri Afrika'daki kökleriyle ilişki kurmaya teşvik etmiş, onların hakları için çalışmış ve Müslüman kimliğiyle de öne çıkmıştır. 21 Şubat 1965'te uğradığı silahlı saldırı sonucu hayata veda etmiş ve cenazesine binlerce kişi katılmıştır.

katmış, hatta daha sonraları ‘özgür biçim’ adını almıştır. Bu durum, müzisyenlerin daha önce uydukları, belirlenmiş biçim ve yapıların terk edilmesi anlamına gelmiştir. Dolayısıyla, özgür cazın Amerika’da siyahîlerin beyazlarla eşit haklar elde etmek için seslerini giderek yükselttikleri bir dönemde ortaya çıkması rastlantısal olmamıştır (Çiçekoğlu, 1985).

İkinci Dünya Savaşı sonrası, önce Bebop, sonra Cool ve Free Jazz, siyahî müziğe kimliğini geri kazandırma, ayrıca caz müziğini ticari bir eğlence ve dans müziği olmaktan çıkarma yönündeki çabalar, devrim niteliğinde gelişmelere yol açmıştır. Bu gelişmeler kendini yeni oluşmaya başlayan sanat akımlarında da göstermiştir. Soğuk Savaş’ın etkisi, dönemin genç sanatçıları kendilerini ifade edebilecek, yaşadıkları sıkıntıları yansıtabilecek bir üslup arayışına yönlendirmiştir. Konformist hayat tarzını dikte eden Amerikan yönetimi, yaşamda farklı anlam arayan genç toplumun bu düzene karşı çıkmasına engel olamamıştır. Hem müzikal, hem de yaşamsal alanda, cesur tavırları ve sergiledikleri duruşlarıyla dikkatleri üzerine çeken siyahî caz sanatçıları, genç kesime bu konuda ışık tutmuşlardır.

Cazın bir diğer cazibesi, ırksal ve cinsiyet özgürlüklerini yansıtmıştırdan kaynaklanmaktadır. Caz müziği, özgürlüklerine kavuşan kadınların dans müziği olarak benimsenmiş ve siyahî müzisyenlerle arkadaşlık kurmak sömürgecilik karşıtlığının bir sembolü haline gelmiştir. Böylece caz müziği, Batı’nın baskın yönetim biçimlerinden arınmışlığın da bir simgesi olmuş ve aynı zamanda Afrika sanatına ve ilkel sanata duyulan ilginin artmasını sağlamıştır.

1945’ten sonra, Soğuk Savaş döneminde de caz akımı yenilenmiş bir yoğunlukla, hatta siyasi ve toplumsal sorunlara değinerek etkili olmaya devam etmiştir. Soğuk Savaş’ın katılıklarını onaylayan ebeveynlerin çocukları, farklı dünya görüşleriyle otoriter söylemlere karşı çıkararak, kendilerine ait olan bir yaşam kurmayı arzulamışlardır. Dolayısıyla, bu gençlik ebeveynlerin hayatlarına çerçeve olan Soğuk Savaş’ın mantığını sorgulamış, dönemin modern kültürünü ve caz müziğini benimsemiştir. Caz böylece sadece otoriter sistemlere bir başkaldırı olarak değil, aynı zamanda Amerika’nın ırkçı uygulamalarına ve kanunlarına karşıt duruşuyla da dikkatleri üzerine çekmiştir. Bunun üzerine Amerika’da Yurttaş Hakları Hareketi’nin güç kazanması bir rastlantı olmamıştır.

Amerikalı siyahîler bu çatışmaların arasında hem kazanan, aynı zamanda kaybeden tarafta da yer almışlardır. Afro-Amerikalı müzisyenler böylece Avrupalı caz müzisyenleri ve gençler tarafından örnek alınmışlardır. Bu sanatçılar Amerika’da ırkçılığa maruz kalırken, Avrupa’da caz müzisyenleri olarak kabul görmüşlerdir. Müzikal yetenekleri Avrupalı gençler tarafından takdir edilirken, beyaz Amerikalı müzik çevrelerince dışlanmışlardır. Avrupalıların Afro-Amerikalı caz sanatçılarına duyduğu bu özel ilgi ilk başta şaşkınlığa sebep olurken, Amerikan yönetimi caz müziğinin Soğuk Savaş kapsamında etkin bir araç olabileceğinin farkına varmıştır. Avusturyalı tarihçi Reinhold Wagnleitner bu durumu şöyle özetlemiştir: “Caz, Rock ‘n’ Roll ve Hollywood’un Amerikan kültür propagandasına ihtiyacı yokken, bu propagandanın Caz’a, Rock ‘n’ Roll’a ve Hollywood’a ihtiyacı vardı.” 1961 yılında ünlü müzisyen Louis Armstrong, caz müziğinin Soğuk Savaş sırasında siyasi bir araç olarak kullanılmasını “Amerikan Dışişleri Bakanlığı Caz’ı keşfetti.” diyerek yorumlamıştır.

Zamanında yaşamlarını Amerika’da sürdürmekte güçlük çeken Kayıp Kuşak yazarlarını ağırlayan Paris gibi sanatla beslenen birçok Avrupa şehri, bu sefer kapılarını dönemin caz müzisyenlerine açmıştır. Kenny Clarke ve Bud Powell Fransa’da, Oscar Pettiford, Herb Geller ve Mal Waldron Almanya’da, Don Byas Hollanda’da ve Dexter Holland Danimarka’da yaşayarak, sanatlarını icra etmişlerdir.

Caz, müzikten öte bir kültürel ortamın içinde yer almıştır. Bu dönemde Jean-Paul Sarte ve Martin Heidegger gibi isimler sayesinde Avrupa’da olgunlaşan varoluşçuluk felsefesi ve Batı’da giderek benimsenen Zen Budizm’i, caz müziği için bir ilham kaynağı oluşturmuş ve sanatsal derinliğini arttırmıştır. Bebop dönemiyle başlayarak caz geniş kitlelere hitap etmeyi bırakmış ve sadece müziğin kendisi ve bu müziği icra edenlerle ilgili olmaya başlamıştır. O günlerden beri caz sembolik olarak Yurttaş Hakları Hareketi’yle ilişkilendirilmektedir.⁶⁷ Afro-Amerikalı yazar, müzik ve kültür eleştirmeni Stanley Crouch’ın sözleriyle, “Caz, Amerika’da hiçbir sanat akımına benzemeden Yurttaş Hakları Hareketi’ni öngörmüştür.”.

Caz müziği Amerika’da elit bir kesim tarafından tercih edilmiş, ancak ırksal miras durumundan dolayı kaçınılmaz olarak küçümsenmiş ve düşük bir sosyal statüye bağlı kalmıştır. Avrupa’da ise caz ‘yenilikçi’ karşı-kültürün bir parçası haline gelmiş, varoluşsal

⁶⁷ <https://www.liveabout.com/jazz-and-the-civil-rights-movement-2039542>

felsefeyi içinde barındıran, sembolik, hatta gizli bir şifre olarak ‘cazdan anlayanların’ (hipsterların) dili olarak anılmış ve alt tabaka müziği olarak kabul görmemiştir. Amerika’nın ‘siyahî müziği’, Avrupa’nın sosyal ve sanatsal avant-garde akımı olarak benimsenmiştir. Amerikan yönetiminin caz müziğini Soğuk Savaş döneminde elit kesimin dikkatini çekebilmek adına etkileyici bir araç olarak görmesiyle, aynı müziğin Avrupa’da yarattığı etki, kültür algısına farklı bakış açılarının somut bir örneğidir.

1960’lı yılların başındaysa ABD’de Ornette Coleman, John Coltrane, Charles Mingus, Don Cherry ve Cecil Taylor gibi caz müzisyenlerinin öncülüğünde savaşı ve ırkçılığı protesto eden politik mesajlar veren, ‘Free Jazz’ (Özgür Caz) adı altında yeni bir caz akımı çıkmıştır. İçeriğinden kaynaklanan sebeplerden dolayı cazın swing dönemindeki popülerliğini bir daha yakalayamayan caz müziği, böylelikle seçkin bir kitleye hitap etmiş, geleneksel kalıpları yadsıyarak Afro-Amerikan müziğini ve kültürünü özgürleştirme yolunda ilerleme kaydetmiştir.

Free Jazz müzisyenleri çaldıkları doğaçlamaları parçanın melodik hattını geliştirmekten ziyade müziğin bütününi geliştirecek biçimde şekillendirmişlerdir. Tonal müzik sistemi dışında ve Avrupa kökenli olmayan Afrika, Çin, Endonezya, Ortadoğu ve Hindistan müzikleri de özgür caz akımına uyarlanmıştır. Bu sentez ilerleyen yıllarda gelişerek ‘World Music’ olarak bilinen ‘Dünya Müziği’ olarak adlandırılmıştır.⁶⁸

Toplumun Soğuk Savaş’ın etkisine girdiği dönemde, 1950’lere kültürel açıdan büyük bir değişim havası da hâkim olmuştur. Beat Kuşağı’nın öncüleri Jack Kerouac, Allen Ginsberg ve William Burroughs bu dönemin ortasında bir araya gelmişlerdir (Poken, 2018). Başlangıçta edebiyat ağırlıklı olan Beat akımının müzikle yakın bir ilişkisi de olmuştur. Jack Kerouac bile Bebop’ın enerjisi ve heyecanından etkilenmiştir. Bu müziğin geleneksel tarza aykırı doğaçlama içeren yapısının izi, Kerouac’ın ritmik, anlık düzyazı stilinde görülebilmektedir.⁶⁹ Müzikle olan ilişkisini ortaya koyan kitabı ‘Yolda’nın içeriğinde, Charlie Parker, Dizzy Gillespie, Dexter Gordon ve Wardell Gray gibi pek çok müzisyene ve eserlerine yer vermiştir.

⁶⁸ <http://www.saksafonname.com/index.php/caz/caz-uzerine/15-caz-uzerine/248-caz-muziginin-donemleri>

⁶⁹ <https://www.gilderlehrman.org/content/sounds-change-influence-jazz-beat-generation>

Allen Ginsberg'in de müzikle yakın bir ilişkisi olmuştur. Şiir okumalarında sıklıkla harmonyum.⁷⁰ çalmış olan Ginsberg, Beat yazarları üzerinde etkisi olan William Blake'in 'Masumiyet ve Deneyim Şarkıları' (Songs of Innocence & Songs of Experience) eserine eşlik edecek besteler yapıp, bunları kaydetmiştir. 'Uluma'yı (Howl) yazarken, saksafoncu Lester Young ve Charlie Parker'dan etkilendiğini dile getirmiştir.⁷¹

Müzik, Amerikan tarihinin her döneminde edebiyat alanına yansımış ve Beat Kuşağı'nın müziği de modern caz olmuştur. Bu akımın, Swing dönemini geride bırakarak geleneklere meydan okuması, Beat yazarlarını etkilemiştir. Allen Ginsberg ve Jack Kerouac sıklıkla Greenwich Village ve Harlem'da Bebop'ın doğum yeri sayılan yeraltı caz kulüplerine gitmişler, sahne alan müzisyenlerin doğaçlama yapan ruh hallerini özümsemişler ve caz müziğinde özgürlüğü temsil eden sanatçıların icra ettiği bu yeni sanat formunu keşfetmişlerdir. Bir karşı kültür tarafından sosyal ve müzikal kurumlara karşı yapılan bu müzik, edebi muhafazakârlıktan kurtulmak isteyen bir diğer sanatsal harekete derinden hitap etmiştir ve böylece Beat Hareketi'nin oluşumunda katkıda bulunmuştur.

ROCK 'N' ROLL

Batı'da 1950'lerin ebeveynleri, 20. yy'ın oldukça sıra dışı bir kuşağını temsil etmektedirler. Büyük Buhran zamanında yetişenler, gençlik ve ergenlik dönemlerini zor şartlar altında yaşamışlardır. Bu kuşağın yetişkinlik dönemi ise II. Dünya Savaşı'nın yaşandığı zamana da denk gelmiştir. Bunca travmatik deneyimin ardından, 1950'lerin başlangıcından itibaren Amerika'nın artan refah seviyesi ve daha önce görülmemiş ekonomik genişleme, onlara yepyeni bir kimlik ve yaşam sunmuştur. Evliliğin ve aile hayatının ön plana çıktığı bu dönemde, çocuk sahibi olmak hemen hemen her aile için kaçınılmaz olmuş ve yeni hayat tarzı çocukların geleceği üzerine kurulmuştur. Böylece yeni kuşağın hayat beklentileri de

⁷⁰ Akordeonun yatık biçimde duruşunu andıran bu müzik aleti ilk olarak Paris'te geliştirilmiştir. Avrupa kökenli olmasına rağmen, özellikle Güney Asya müziğinde kullanılan ufak bir klavyeye ve el hareketleri ile içine hava doldurup boşaltılan bir yuvaya sahip çalgı. Harmonyumun elde taşınabilir olanı, 19. yüzyılda misyonerlerle birlikte Hindistan'a ulaşmış ve yerel müziğinde kullanılmaya başlamıştır. Bu sayede 'Raga' denen makamlara dayalı Hint müziğine tampere sistemi kullanan bir müzik aleti dâhil olmuştur.

⁷¹ <http://www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly9lbi53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvSG93bA>

yükselmiş, yaşamın özgürlük ve mutluluk üzerine kurulu olduğuna dair yaygın bir görüş hâkim olmuştur (Halberstam, 1994). Daha önce görülmemiş bu beklentiler ilerleyen yıllarda da geçerliliğini korumuş ve yeni kuşağın yapısına işlemiştir.

Bu kuşağın ebeveynleri, aileleri için düzgün ve verimli bir hayatın her gün çalışarak elde edilebileceğini görmüşlerdir. Ancak, bu düşünce çocuklar için söz konusu olmamış ve babalarının yoğun çalışma hayatının sebebini kavrayamamışlardır. Dönemin kitlesel iletişim araçları da, gençlere aile büyüklerinin izinden gitmeyi ve onları örnek almayı aşlamıştır. Televizyon ve radyo, erkeklerin eğlence, zorluk veya riskten uzak, dolayısıyla etkisiz oldukları bir yaşam sürmelerini sağlayacak mesajlar yaymıştır. Kızlar için öngörülen ise annelerin hayat tarzı olmuş ve yine kitlesel iletişim araçlarıyla anne ve ev kadını olmanın tatmin edici özellikleri aşanmış, hatta üniversitelerde ‘ev bilimi’ (domestic science) olarak adlandırılan bölümlere yönelmeleri tavsiye edilmiştir. Örneğin tıp veya hukuk eğitimi almaları, toplumsal bir baskının sonucu olarak engellenmeye çalışılmış, kadınların medya tarafından belirlenen ve dayatılan ana hedefleri, bir eş bulup, çocuk sahibi olmakla sınırlandırılmıştır. Bu yaşam tarzı (Amerikan Rüyası) giderek bir kitle kontrol yöntemi haline gelmiştir (Halberstam, 1994).

1950’lerde Amerikan medyası tarafından yayınlanan eğitim videoları her eve girmiş ve beyaz orta sınıf ailelerin değerlerini vurgulayarak, davranış biçimlerini şekillendirmek amacıyla kullanılmıştır. Bu baskı yazılı olmayan birçok davranışsal ve düşünsel kuralın oluşmasına sebep olmuştur. Böylece, otoriteye itaat etmek, soru sormamak, uyum sağlamak (dikkat çekmemek), hatta duygulara hâkim olmak ve en önemlisi, cinsellikten uzak durma gibi kurallarla, ailelerin, özellikle gençlerin davranışları biçimlendirilmeye çalışılmıştır. Bütün bu çabalar, insanların toplum normlarına uygun yaşamalarını sağlamak için gösterilmiş ve bu kurallara uymayan bütün davranış biçimleri, bir korku ortamı yaratılmak suretiyle tabu haline getirilmiştir (Halberstam, 1994).

Bütün bu katılıklar, genç nesilde giderek artan bir baskıya (sıkışmışlık hissi) sebep olurken, bazıları bu kuralları yıkmayı göze almıştır. Beat Kuşağı’nın toplumsal düzene karşı çıkışı, kendilerini ifade etme biçimi ve öz güvenlerinin sarsılmaz yapısı, sayısız gence ilham kaynağı olmuş ve birçok takipçi kazanmasına sebep olmuştur. Toplum normlarına aykırı davranışlarda bulunan, ancak hayatın tadını çıkarmaya başlayan bu nesil, kaçınılmaz olarak

medya tarafından eleştiriyeye uğramış; ancak, artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağına inanan gençlerin sayısı giderek artmıştır. Caz, şiir ve yolculuk tutkunu olan Beat'ler çarpıcı yaşam tarzları ve yenilikçi tavırlarıyla genç neslin ilgisini çekmiştir. Beat yazarlarına özenen bu çocuklar onların giyim tarzlarını, konuşma biçimlerini ve hayat felsefelerini kitle halinde benimseyip, uygulamaya başlamışlardır.

1950'lerin başında Batı'nın popüler müziği, Amerikalı beyaz sanatçılar tarafından belirlenmiş ve söylenen şarkıların içeriklerinde son derece masum ve zararsız ifadeler kullanılmıştır. Bu müzik genellikle büyümekte olan ve savaş sonrası maddi rahatlığın ve kalkınmanın keyfini süren orta sınıfın beğenisini yansıtmıştır.⁷² 1950'ler aynı zamanda daha önce görülmemiş boş vakti ve harcayabileceği parası olan, yeni bir sosyal sınıfın (Teenagers) gelişine de tanıklık etmiştir. 13 – 19 yaş arasındaki bu gençler dönemin yetişkin nüfusunun talepleri karşısında duyarsız kalmaya başlamışlardır (Dister, 2002).

Dönemin 'popüler' müziğinden haz duymayan genç nesil, siyahîlerin ürettiği 'Rhythm and Blues' tınılarında kendilerine daha yakın titreşimler keşfetmişlerdir. 'R'n B' olarak da bilinen bu tür, Afro-Amerikan müziklerin birleşimi olarak, caz ve büyük orkestraların coşkusuyla, yine siyahîlerin dinî müziği olarak bilinen 'Spirituals' ve Blues'un duygusal yoğunluğuyla harmanlanarak ortaya çıkmıştır. Kültürel olarak soyutlanmış olan siyahîler, özellikle müzik alanında özgün ifade biçimleri icat ederek, beyaz gençliği derinden etkilemişlerdir.⁷³ Dönemin getirdiği yenilikler kendini gençlerin müziği olarak ortaya çıkan, vokal ağırlıklı 'Doo-Wop' akımında da belli etmiştir. Doo-Wop, gençler tarafından gençler için yapılan ilk müzik türü olarak gelişmiş ve dönemin önemli icadı, 50'lere damgasını vuran ve hemen hemen her mekânda yerini alan 'Jukebox' (parayla çalışan otomatik müzik dolabı) aracılığıyla yaygınlaşmıştır.

1950'lerde Beat Kuşağı'nın yarattığı yaşam tarzına karşı çıkan düzen, hızla yayılan ve milyonlarca gencin toplumsal normlardan uzaklaşmasına yol açan Rhythm and Blues müzik tarzının oluşumuna da engel olamamıştır. Blues ve Gospel⁷⁴ müziğinden yola çıkarak bu

⁷² Early Days of Rock n Roll <https://www.youtube.com/watch?v=gL2K-KrtBNs>

⁷³ Rock n' Roll The Early Days <https://www.youtube.com/watch?v=gD2Om1g3B3o>

⁷⁴ Gospel: 'God Spell' (Tanrı büyüü). 19.yy'ın sonlarına doğru ortaya çıkan ve kökenleri Afro-Amerikalıların sözel geleneklerine dayanan, kilise müziklerinin sahneye uyarlanmış hali. Birçok kilisede 'a capella' (sırf vokal)

özgün ifade türleri ‘Rock and Roll’ (sallan ve yuvarlan) denilen dans biçimiyle vücut bulmuşlardır. Bedensel ve cinsel hazzı tercüme eden bu dans 1940’lardan beri bilinmekteydi (Miller, 2005). Yüksek enerjisiyle genç, beyaz Amerikalı dinleyici kitlesini baştan çıkaran Rhythm and Blues’un mirasını Rock ‘n’ Roll devralmıştır. Yetişkinlerin müzik zevkleri ve hayat felsefelerinden bıkmış olan genç nesil, siyahî R’n B şarkıcıların alaycılığı ve canlılığına kapılmış ve onlara hayranlık beslemiştir. O döneme kadar kimse Rock ‘n’ Roll müziği duymamış ve ‘kibarlığın’ katı sınırlarının bu kadar zorlandığını görmemiştir. Bu sıra dışı ve kalıplara sığmayan müziğin neredeyse bütün bir nesil tarafından anında kabul görmesi ve cinsel imalarla dolu içeriği yepyeni bir dönemin habercisi olmuştur. Varlığını ilk defa keşfeden ‘yeniyetmeler’ için olağanüstü uyarıcı nitelikte olan Rock ‘n’ Roll kimliklerinin oluşumunda büyük bir öneme sahiptir.

Rock ‘n’ Roll, ayrımcılığın etkilerinin güncel hayatta hala yoğun bir biçimde hissedilen bir zamanda, siyahî gençlerle, beyazları birleştiren bir müzik türü olarak hızla yayılmaya devam etmiştir. Ancak, bazı kesimler tarafından siyahî müzik olarak kabul edilen Rock ‘n’ Roll, herkes için aynı olumlu heyecanı yaratmamıştır. Hızla gelişen beyaz endüstri bu yeni müziği ve beraberinde getirdiği yeniyetme hayat felsefesini tekeline almaya başlamıştır. Bu geçişi otantik bir biçimde sağlayabilmek için yepyeni, donatılmış ve inandırıcı bir ürün sunmak gerekmiştir. O dönemde, Bill Haley, Eddie Cochran, Elvis Presley, Jerry Lee Lewis ve Buddy Holly gibi isimlerin ufukta belirmesi, müzik tarihinin, hatta Batı kültürünün mihenk taşlarından biri olarak kabul edilmiştir. Böylece Rock ‘n’ Roll, melez bir müzik türü olarak, Beat Hareketi’nin de etkisiyle Batı dünyasının yeni müziği haline gelmiştir. Eski nesil ise bu müziği kötü örnek oluşturduğu savını ileri sürerek olumsuz karşılamış, hatta Rock ‘n’ Roll’u Amerika’ya ‘komünist’ güçlerin yaydığını öne sürmüşlerdir. Ancak, ilerleyen yıllarda, Rock müziği kapitalizmin birçok açıdan en belirgin örneklerinden biri haline gelmiştir. Özgürlüğün ve başkaldırının müziği olarak Rock ‘n’ Roll, yarattığı moda ve özellikle şarkı sözleriyle milyonlarca gencin hayatında yer edinmiş ve onların bu yeni hayat felsefesinin bir parçası olmalarını sağlamıştır.

biçiminde ve sıklıkla cenaze törenlerinde de dillendirilen Gospel parçalarına el çırparak veya ayakları yere ritmik bir şekilde vurarak eşlik edilir.

Yeni oluşan, özgür ruhlu bu gençliğin dikkatini çekmek isteyen ve beyaz endüstrinin diğer önde gelen eğlence biçimi ise sinema olmuştur. Yükselişte olan televizyon, güvenilir aile eğlencesiyle sınırlıyken, sinema, harcayacak parası ve zamanı olan gençler için kendi eğlence anlayışlarına daha fazla ilgi göstermiştir. Dönemin ünlü aktörleri Marlon Brando ve James Dean'in yeniyetmelerin özendikleri karakterlere bürünerek rol aldıkları gençlik filmleri gösterime girmiştir. Böylece 'The Wild One' (Kanlı Hücum) ve 'Rebel Without A Cause' (Asi Gençlik) gibi filmlerle yetişkinlerin dünyasına karşı büyüyen başkaldırıcıyı somutlaştırarak, büyük etki yaratmışlardır. Beyaz endüstri bu filmlerde rol alan oyuncularla ve senaryolarla gençlere ait olabilecekleri, cazibeli bir topluluk sunmuştur. 1953'te gösterime giren, László Benedek'in yönettiği ve Marlon Brando'nun başrolde olduğu 'The Wild One', oyuncuları 20'li yaşlarında motosiklet çetesi üyeleri olan, deri mont giyen, asi, caz tutkunları olarak yansıtmıştır. 1955'te ise Richard Brooks'un yönettiği 'Blackboard Jungle' farklı bir gençliği öne çıkartmıştır. 'The Wild One'da gösterilen motosiklet çetesi yerini nesil farklılığını cazdan nefret ederek ifade eden, devlet okulu öğrencilerine bırakmıştır. Richard Brooks'un filmin giriş sahnesi için seçtiği, Bill Haley imzalı 'Rock Around The Clock' ise pop müzik listelerinde bir numaraya ulaşan ilk Rock 'n' Roll parçası unvanını almıştır.

Beat Kuşağı'nın ardından Rock 'n' Roll yıldızları, yeni oluşan gençlik dünyasının temsilcileri haline gelmiştir. Ancak, bu durum, medyanın da yoğun baskısıyla, Amerika'da 50'li yılların sonlarına kadar geçerliliğini korumuştur. Dönemin en etkili isimlerinden Little Richard kendini 1957'den sonra dine adanmış, 1958'de Elvis Presley Almanya'nın Bremen kentinde 2 yıllığına askere gitmiş ve Jerry Lee Lewis'in de 1958'de 13 yaşındaki kuzeniyle evlenmesinin ardından üzerine topladığı eleştiriler kariyerine mâl olmuştur. Müzik listelerinin başında yer alan Chuck Berry, reşit olmayan biriyle eyaletler arası yolculuk yaptığından dolayı 1959 senesinde iki yıl hapis cezasına çarptırılmıştır. Dönemin bir diğer genç müzisyeni Buddy Holly ise aynı yıl, Ritchie Valens ve Big Booper ile gerçekleştirdikleri Amerika turnesi devam ederken geçirdikleri uçak kazası sonucuyla hayata veda etmişlerdir. Bu kaza 'The Day The Music Died' (Müziğin Öldüğü Gün) olarak tarihe geçmiştir ve ilerleyen yıllarda besteci Don McLean tarafından 'American Pie' isimli parçada anılmıştır. Amerikan Rock 'n' Roll müziğini İngiltere'de temsil eden ilklerin arasında sayılan Eddie Cochran, 1960'ta başarılı bir turneyi tamamladıktan sonra Londra Havaalanı yolunda geçirdiği araba kazası sonucu hayatını

kaybetmiştir. Rock 'n' Roll'un gelişiminde etkili olan müzisyen Gene Vincent ise aynı kazadan ağır yaralı olarak kurtulmuştur.

Müzik endüstrisi bu gelişmelerin ardından kibar eğlence sınırlarının dışına çıkmayan, saygın beyaz şarkıcılar yetiştirerek, homojen bir müzik üretmeye başlamıştır. Rock 'n' Roll'un keskin hatları, sivri dilli ifadeleri törpülenmiş ve doğallığıyla, asi ruhu bastırılmıştır. Ancak, ne geçen zaman, ne de popüler zevklerin geçiciliği bu akımın önemini hafifletememiştir. Bu müziğin temsilcileri uğradıkları ülkelerde taklitçilerinin ortaya çıkmasıyla birlikte, büyük bir hayran kitlesinin oluşmasına sebep olmuşlardır. Ortak dil ve işçi sınıfıyla İngiltere bu ülkelerin başında gelmiştir. II. Dünya Savaşı'nın yıkımlarının ardından Amerika'dan gelen bu yeni akım gençler tarafından özgürlüğün bir simgesi olarak görülmüştür. 60'lı yılların başından itibaren Batı popüler kültürüne yön veren isimlerin kariyerleri birer birer gündemden düşerken, Rock 'n' Roll'un mirasını Amerikalı sanatçılara özenerek henüz yeni oluşan İngiliz müzik toplulukları devralmıştır.

'BRITISH INVASION' (İNGİLİZ İSTİLÂSI)

1950'li yılların sonlarına doğru Amerika'da Rock 'n' Roll'a hayat veren müzisyenler piyasadan kaybolmaya başlarken, müzik endüstrisi ve medya bu akımın gençlik üzerindeki olumsuz etkisini gidermeye çalışmıştır. Ancak, piyasaya sürülen yeni müzik anlayışı Rock 'n' Roll'un geride bıraktığı boşluğu dolduramamıştır. Genç nesil kendi dillerinden anlayan ve karmaşık duygularına tercümanlık eden bu müzikle kendini ilk günlerden beri tanımlamıştır. 1960'lara gelindiğinde Amerika'da başlayan Rock 'n' Roll furyası İngiltere'ye sıçramıştır. İngilizler bu müziği yoğun bir üretkenlik ve yaratıcılıkla harmanlayarak yeniden canlandırmış ve Batı popüler kültürünün yeni sesini oluşturmuştur. Bu gelişim sayesinde The Beatles, The Rolling Stones, The Kinks, The Who, The Yardbirds ve The Animals gibi, satış rekorları kıran Rock 'n' Roll grupları popüler müzik dünyasını ele geçirmiş ve tarihe 'British Invasion'

(İngiliz İstilâsı) olarak damgasını vurmuştur. ‘British Invasion’ çerçevesinde oluşan müzik topluluklarının etkilendikleri sanatçılar arasında Amerika’da Rock ‘n’ Roll’un gelişmesine katkıda bulunan Chuck Berry, Little Richard, Buddy Holly ve Elvis Presley gibi isimler vardır. Britanya kökenli müzisyenlerin yarattığı ‘istilâ’ Amerika’da da etkisini toplumsal alanda yoğun bir şekilde hissettirmiş ve mevcut müzikal kalıpları kullanarak yepyeni bir olgu yaratmıştır. Blues, Soul, Rhythm and Blues ve Surf müziği de dâhil olmak üzere, Amerikan etkisi ile geçmişteki İngiliz erken Rock dönemini birleştirerek geniş bir müzikal yapı ortaya koyan gruplar, bir anda yaygın bir merak ve ilgi uyandırmışlardır. Beat Kuşağı’nın yaşam felsefesinden etkilenip, ancak mevcut düzen tarafından dışlanan Amerikalı genç nesil, bu sefer yeni İngiliz sanatçı kuşağının yarattığı akımda kendini yeniden bulmuştur.

İlk dönemlerde standart Amerikan tarzını yeniden yorumlayarak boy gösteren The Animals, The Rolling Stones ve The Yardbirds gibi grupların ‘Blues’ ve ‘Rhythm and Blues’ melodilerini kendi müziklerinin içerisinde kullanmaları büyük bir değişikliğe neden olmuştur. Tüm bu gruplar sahiplendikleri melodileri daha yüksek enerjili ve tempolu bir biçime sokarak müziğin cazibesini arttırmayı hedeflemişlerdir. Erken dönem İngiliz Blues ve Rock grupları daha az cinsellik içeren ama dönemine göre yırtıcı şarkılar yaparken, ilerleyen yıllarda muhalif ve sistem karşıtı bir duruş göstermeye de başlamışlardır. Şarkılar ısrarcı, karşı konulmaz melodilerden oluşturulmuş ve sağlam şarkı sözleri ile desteklenmiştir.

Bununla birlikte, özellikle erken evrelerde, ortaya çıkan eğilimler arasında kayda değer müziksel farklılıklar olmuştur. The Beatles’ın liderliğinde 1963’ten itibaren ‘Beat’ grupları İngiltere’de ulus çapında başarı elde etmeye başlamışlardır. 9 Şubat 1964’te Ed Sullivan Show’da görünen ve yaklaşık 73 milyon izleyiciyi ekran başına kilitleyen The Beatles Amerikan popüler kültürünün bir uzantısı haline gelmiştir. The Beatles, tüm zamanların en çok satan Rock grubu haline gelmiş ve ABD müzik listelerinde de çok sayıda İngiliz grubu yer almıştır.

İngiliz İstilâsı, sonraki dönem İngiliz grupların uluslararası başarıya ulaşmasına kapı aralayarak, Rock ‘n’ Roll müziğinin küresel bir ‘çığnlık’ haline gelmesine yardımcı olmuştur. Amerika’da, Surf müziğinin, çeşitli vokal gruplarının liste başarıları geride kalmış, gitarlara ve davula sırtını dayayan, şarkılarını kendi yazan grupların dönemi başlamıştır.

ROCK MÜZİĞİN ALT TÜRLERİ

Beat'lerin geliştirdiği ve dönemin yeni edebi stili, 60'lı ve 70'li yılların yeraltı sanat kültüründe de kurallara kafa tutan, 'başkaldırı üslubu'nun benimsenmesine yol açmıştır. Bu gelişmeler sayesinde 'psychedelic rock' ve 'garage rock' gibi rock müziğin alt türleri ortaya çıkmıştır. Karşı-kültür hareketinin tavrı olan kurum, uyumculuk ve özellikle savaş karşıtlığı dönemin müzik dinleyicilerine hitap etmeye başlamıştır.

Blues Rock

'Blues Rock', 1960'lı yıllarda en geniş çapta eser verilmiş ve sayısız topluluğu etkilemiş olan, İngiltere ve ABD'de gelişen önde gelen bir müzik akımıdır. The Who, The Yardbirds, Led Zeppelin, The Animals, Fleetwood Mac ve Cream gibi İngiliz grupları Howlin' Wolf, Robert Johnson, Jimmy Reed, Muddy Waters ve B.B. King gibi Amerikan Blues müzisyenlerinin etkisiyle Blues Rock tarzını oluşturmuşlardır.

Gitarın hâkim olduğu bu tarzın karakteristik diğer bir özelliği de gitar sololarının büyük kısmının doğaçlama çalınmasıdır. Bu doğaçlamaların felsefesi 50'lerin Beat Hareketi'nde önemli bir yerde duran caz geleneğiyle benzerlikler taşımakta, aynı zamanda tüm sanat dallarına yansıyan dönemin doğaçlama geleneğinden de ilham almaktadır.

Garage Rock

'Garage Rock', özellikle Kuzey Amerika'da 1960'ların ortalarında gençler arasında yaygınlaşan ve yüksek sesli tını ve vokaller nedeniyle banliyö yerleşimlerinin garajlarında çalındığı için bu sıfatla adlandırılan Rock müziğinin bir diğer alt türü olarak ortaya çıkmıştır. İcra edilmeye başlanan ilk yıllarındaki ana teması lise hayatının ve ergenlik çağının zorlukları etrafında şekillenmiştir. Genellikle 'İngiliz İstilâsı'ndan etkilendiği anlaşılan bu müzik türü aynı zamanda Punk akımının ilk kıvılcımlarını başlatan akım olarak bilinmektedir.

Folk Rock

1960'lara gelindiğinde, 'American Folk Music Revival' denilen Amerikan halk müziğinin canlanması ile gelişen sahne kültürü, çoğu kez akustik enstrümanlarda geleneksel tarzın etkisinde kalan, ancak yeni kompozisyonlar kullanılan bir hareket haline gelmiştir. Amerika'da bu türe, Woody Guthrie ve Pete Seeger gibi müzisyenler tarafından öncülük edilmiştir. İlerici ve politik içeriklerin müziğe dâhil edilmesi ise uzun sürmemiştir. Joan Baez ve Bob Dylan 60'lı yılların başında bu harekette şarkıcı-söz yazarları olarak öne çıkmışlardır. Özellikle Dylan, 1963 yılında yayınlanan iki albümü 'Blowin' in the Wind' ve 'Masters of War' ile geniş kitlelere ulaşmıştır. Düzen karşıtı protesto müziği yavaş yavaş ana akım müzik dinleyicisine ulaşmaya başlamış ve böylece Rock ve Folk aslında birbirlerinden her anlamda iki farklı müzik türü iken ortaya yepyeni bir olgu çıkmıştır. Bu alanda ilk ticari başarıya The Animals grubunun 'House of the Rising Sun' adlı yorumu ulaşmıştır. Bu, basit bir anlatımla bir halk şarkısının Rock 'n' Roll formunda çalınması anlamına gelmektedir. The Byrds, Dylan'ın 'Mr Tambourine Man' şarkısını yorumlaması ilerleyen yıllarda türün tınısını etkilemiştir.

1960'ın ortalarında Bob Dylan, 'Like a Rolling Stone' şarkısında ilk kez elektrikli enstrümanlar kullanarak Amerikan müzik listelerinde yükselirken büyük bir tartışmayı da başlatmıştır. Folk müziğin yalın halinden hoşlananlar şarkılarda elektrikli gitarlar kullanılmasından rahatsızlık duymuşlar ve Dylan'ı hain olarak damgalamışlardır. İlerleyen yıllarda bu çatışma devam etmiştir. Folk Rock, 1967-68 yıllarında ticari kazançların ve popülerliğinin zirvesine ulaşmıştır. Bob Dylan ve The Byrds gibileri 'Country Rock' hareketine de ön ayak olmuşlardır. Folk ve Rock arasındaki etkileşim, protest şarkılar ve 'orijinallik' kavramlarının geliştirilmesine yardımcı olmuş ve 'Psychedelia' döneminin başlamasındaki ilk adımı oluşturmuştur.

"Toplumsal yaşam şartları zorlaştığında ya da iktidar tarafından zorlaştırıldığında, haksızlıklar yaşandığında, baskı ortamı oluştuğunda, çatışma ve şiddete tanık olduğunda bu konularda şarkılar yazılır. Başkaldırı ve direniş, bu türden sözleri, toplumun sesinin müzisyendeki yansımasıdır. Blues, folk, rock,

punk, rap ve etnik müziğin bir bölümü, protest müziği ise—ismi üzerinde— neredeyse tamamı bu türden sözler içerir. Doğaçlamaya dayanan ve çoğu zaman enstrümantal olan caz müziği de özellikle 1960'larda direnişçi ve politik bir tavra sahip olmuştur.” (Tezgör, 2012)

Beat Kuşığı'nın mevcut düzene karşı duruşuyla gelişen sisteme başkaldırı tohumları, üniversite çevrelerinin harekete geçmesiyle politik dönüşüme uğrayarak barış, toplumsal güvenlik ve söz söyleme özgürlüğü talep eden geniş genç kitlelerin Folk müzisyenlerini birer halk kahramanı gibi sahiplenmelerini sağlamıştır. Özgürlüğün, boyun eğmezliğin sembolü haline gelen 'Protest Folk' müzisyenleri, yazdıkları şarkı sözlerinin içerikleriyle verdikleri toplumsal mesajlarıyla, 60'lı yılların felsefi beklentilerine tercüman olmuşlardır.

Psychedelic Rock

Psychedelic müzik, dönemin LSD furçasının etkisinden esinlenerek ve 'halüsinojenik'⁷⁵ uyuşturucular etrafında şekillenen yaşam tarzı benimseyerek Folk müziği içerisinde kendisine bir yer açmaya başlamıştır. Aynı zamanda 'Acid-Rock' olarak bilinen Psychedelic Rock, Rock 'n' Roll'un birçok özelliğinin bir araya gelmesi sonucu elektronik müzik ve Doğu müziğinden esinlenilerek geliştirilmiştir. Roky Erickson tarafından kurulan Texas'lı grup The 13th Floor Elevators, hippie hareketinin önde gelen grubu The Grateful Dead ve savaş karşıtlarının simge topluluğu Jefferson Airplane gibi gruplar bu türün ilk temsilcileri olmuşlardır. Türün bir diğer öncüsü, şarkılarında Hint öğeleri kullanmaya başlayan The Beatles olmuştur.

⁷⁵ Kişinin ruhsal yapısında sanrılara yol açabilecek güçte olan madde, bitki, merhem türü ve bazı kimyasal karışımlardır. Amerika'dan Afrika ve Asya'ya kadar birçok geleneksel kültürde spiritüel amaçlarla halüsinojen madde kullanıldığı biliniyor.

'The Jimi Hendrix Experience'ın gitaristi Jimi Hendrix, erken dönem Psychedelia'nın yüzünü tamamen değiştiren müzisyen unvanına sahiptir. Özellikle gitar tonlarında yarattığı değişiklikler, kendisinden sonra gelen müzisyenleri derinden etkilemiştir. Psychedelic Rock akımı 1960'ların ikinci yarısında Rock sahnesinin yükselen alt türü olmuş ve gördüğü rağbet zirveye ulaşmıştır. 1967 yılında değişen ve gelişen The Beatles, 'Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band' albümünde türün en tepe noktalarından birisine imza atarken, 'Lucy in the Sky with Diamonds' şarkısında eski The Beatles'ı arkada bırakmıştır.

Hemen bir sene sonra The Rolling Stones 'Their Satanic Majesties Request' albümü ile psychedelic öğeleri müziğine taşırken, Pink Floyd 'The Piper at the Gates of Dawn' albümünde benzer öğeleri bambaşka bir noktaya getirmiştir. Jefferson Airplane grubunun 'Surrealistic Pillow' ve The Doors grubunun 'Strange Days' albümleri de türün zirve noktalarını temsil etmektedirler. Tüm bu farklı eğilim ve müzikal yenilikler kendilerini 1969 Woodstock festivalinde büyük bir zenginlik olarak sergilemiş, Psychedelic Rock akımı da doruğa erişmiştir.

Raga Rock

Raga Rock, müzikal yapısında Hint etkisi olan Rock müziğin bir nevi alt katmanı olarak nitelendirilmektedir. Bu etki, sitar veya tabla gibi enstrümanların kullanımının yanında, felsefe ve dini inançlardan da beslenme şeklinde yüzeye çıkmaktadır. Hint kültürünün Batıyı etkilemesi, özellikle 1960'ların sonlarından itibaren önce İngiliz müziğini, sonrasında Amerikan müziğini de etkileyerek zirvesine ulaşmıştır. Büyük ölçüde Hint klasik halk müziğinden etkilenen Raga Rock ilerleyen yıllarda farklı müzik türlerine de etkilemiştir.

Türün ilk örnekleri konusunda farklı görüşler olsa da, Amerikalı Folk müzisyeni Sandy Bull ve İngiliz Folk gitaristi Davey Graham'ın Hint etkilerini yoğunlukla kullanan iki isim olduğu söylenir. Asıl önemli etkiler The Yardbirds grubunda bariz şekilde duyulmaktadır. Bu döneme damgasını vuran, Hint müzisyen Ravi Shankar'ın Batı pop müziğine etkisi büyük olmuştur. Dönemin birçok albümüne bakıldığında Hint etkileri görülmektedir. The Rolling Stones'un 'Paint It Black' şarkısından Donovan, Moody Blues, Them, The Doors, The Pretty

Things ve Traffic gruplarına kadar 1960'larda Rock müzik piyasasında etkin olarak Hint kültüründen öğeler kullanılmıştır.

HİPPİ KÜLTÜRÜ VE WOODSTOCK

Woodstock efsanesinin arkasında yatan felsefeyi anlayabilmek ve önemini kavrayabilmek için festivalin öncesini ve onu hazırlayan önlenemez gelişmeleri ele almak gerekmektedir. 1969 değişimin ayak seslerinin duyulduğu, aynı zamanda dönemin kara lekesi Vietnam Savaşı'nın tüm hızıyla cereyan ettiği yıl olmuştur. Ağustos ayında gerçekleşen Woodstock festivali görünüşte pek çok ünlü sanatçının sahne aldığı bir konserler silsilesi, kalabalık bir kutlama ve bir müzik şöleni olarak bilinmektedir. Ancak, Woodstock aslında mevcut düzene bir başkaldırı olarak, eski düzeni yıkıp yeni bir dünya yaratmak isteyenlerin özgürlük çılgılığı, bir hoşnutsuzluk bildirisi ve bir kuşağın yeniden doğma arzusunun umut dolu simgesi olarak tarihe geçmiştir.

1960'ta A.B.D. nüfusunun büyük bir kısmı 18 yaşının altında seyretmiş ve gelecek on yıl onların etrafında biçimlenmek üzere tasarlanmıştır. Tüketimin çoğunu onlar yapacağı için sistem kendini gençlerin isteklerine, ilgilerine, meraklarına göre ayarlamıştır. Bu durum, yeni değerlerin eskilerin yerini almasıyla sonuçlanacak bir süreç anlamına gelmiştir.

Amerikan tarihinin en genç başkanı seçilen John Fitzgerald Kennedy'nin göreve başlamasıyla Amerika 60'lı yıllara umut dolu bir başlangıç yapmıştır. Başkan Kennedy, ülkenin nabzını oluşturan genç kuşağın benimseyeceği bir tavırla dikkatleri üzerine toplamıştır. Yeni Başkan bu on yılın A.B.D. için iyi geçeceğinin bir garantisi gibi görülmüştür.

Artık hemen hemen her evde yerini alan televizyon sayesinde John F. Kennedy o güne kadar çok sayıda Amerikalının gördüğü başkan olma özelliğini de taşımıştır. Bu sayede insanlar ülkede ve dünyada olup bitenleri daha kolay öğrenebilir hale gelmişlerdir.

Genç nüfusun varlığı en çok dönemin müziğinde hissedilmiştir. 50'lerin yumuşak, dingin melodileri yerini daha dinamik, daha kışkırtıcı bir müzik anlayışına bırakmıştır. Önceki on yılı anımsatan şarkılar söyleyen Chubby Checker, Beach Boys ve Frankie Valli gibi isimler

son demlerini yaşarken, feminist hareketin habercisi olarak kız müzik grupları ortaya çıkmaya başlamış ve Soul müziği Aretha Franklin, Ray Charles ve Sam Cooke gibi isimlerle zenginleşmeye başlamıştır.

Soğuk Savaş paranoyasına rağmen böyle bir genç nüfus ve Kennedy gibi bir başkanla 60'ların sorunsuz, hatta eğlenceli geçeceği tahmin edilmekteydi. Ancak, hükümetinin büyük sorunlara büyük çözümler getireceğini vadeden, umuttan ve rüyalardan bahseden, daha da önemlisi o umudu, rüyayı temsil eden John F. Kennedy, Dallas'ta Kasım 1963'te bir suikaste kurban gitmiştir. Beyaz Saray'ın ve ülkenin patronluğuna oturan yeni Başkan Lyndon B. Johnson'ın ilk icraatı Vietnam'a asker göndermek olmuştur. Bu icraat Amerika'nın genç nüfusunun 60'lı yılların geri kalanında ve 70'lerin ilk iki yılında kâbusu olmuştur. Sekiz yılda yaklaşık iki milyon genç savaşa gitmiştir.

Dünya Savaşı'nın ardından refah seviyeleri hızla artan ülkelerinin kendilerine sunduğu konfora ve rahata alışmış olan gençlerin savaşa karşı bilinçlenmeleri fazla uzun sürmemiştir. Amerika o tarihlere kadar büyük gösterilerin meydana geldiği bir ülke olmamış; ancak, dünyanın diğer ucundaki anlamsız bir savaşta ölü sayısının giderek artmasıyla öğrencilerin ve işçi sınıfından halkın desteğiyle büyük protesto hareketleri baş göstermeye başlamıştır. İronik bir biçimde 'reklam makinesi' olarak Amerikan ailelerin hayatına giren televizyon bu sefer savaşın dehşetini evlere yaymaya başlamıştır (Halberstam, 1994). Böylece gençliğin enerjisi tek bir yöne kaymıştır. Amerika'da özellikle üniversite öğrencileri, bu savaşı sorgulamış ve ülkenin dört bir yanında savaş karşıtı gösteriler giderek artmıştır. Aynı zamanda, birçok Amerikalı gencin ve başta boks şampiyonu Muhammed Ali olmak üzere Afro-Amerikalıların savaşa gitmeyi reddetmeleriyle, ülkedeki eşitlik mücadelesiyle birlikte gelişen bu hareket, Martin Luther King'in de söylemleriyle uluslararası bir niteliğe bürünmüştür.

Hükümetin baskısı ve gençlerin buna tepkisinden kaynaklanan çatışma Amerikan hayatını kökünden değiştirmeye başlamış ve yeni bir karşı kültürün gelişmesine sebep olmuştur. Beat Kuşağı'nın etkilerini devam ettiren, geleneksel değerleri, ana akım eğilimleri sorgulayan bu isyan kültürü gençleri etkilediği gibi şarkıların içeriklerinde de kendini göstermiştir. Bob Dylan ve Joan Baez gibi folk şarkıcılarının protest şarkıları gençlerin dillerine dolanmaya başlamıştır. 50'lere ait 'kibar görünüm' tamamen terk edilmiş, uyuşturucu

kullanımını bireysel özgürlük olarak gören, barışçı 'Beatnik' kültürü kucaklanmıştır. Yeni çıkan doğum kontrol haplarının da sayesinde cinsellik gündelik bir eğlence halini almıştır. Marihuana, LSD yaygınlaşmış ve uyuşturucu türevlerinin satıldığı dükkânlar (Head Shop) yaygınlaşmıştır. Sokaklarda 'Çiçek Çocuklar' lakaplı Hippilerin sloganları yükselmiştir: 'Savaşma, Seviş!', 'Barış ve Aşk!'. 1968 gençlik hareketiyle, ABD'den Avrupa'ya hızla yayılan hareket, anti-emperyalist biçimlere bürünmüş ve yönetici sınıfı oldukça güç bir durumda bırakmıştır. Bu harekete öncülük eden genç kitle, '68 Kuşağı' olarak da tanımlanmaktadır. Beat Hareketi'nin ilham kaynağı olduğu 'Hippi' yaşam tarzı, kendilerine sınır koymayan, yetkili kişileri reddeden, barış ve huzuru savunan özgürlükçü ve savaş karşıtı bir hareket olarak başlamıştır. 1968 yılında, özellikle üniversitelerde başlayan direniş ve aydınlanma bir isyana dönüşmüş ve sol düşünce ülkenin dört bir yanına hızla yayılmıştır. Bu dönemde üniversite işgal ve boykotları kitlesel gösterilere dönüşmüş ve anti-militarist bir boyut kazanmıştır. Pasif ve barışçıl bir hareket olmasına rağmen, o dönemde savaşa karşı direnişin önemli ayaklarından birisi olarak Hippi Kültürü, bu ortamın yarattığı koşullar içinde doğup, gelişmiştir. Beat Kuşağı'nın devamı olarak da anılan Hippi Hareketi dönemim birçok müzik grubunu da etkilemiş ve içine çekmiştir. Dönemin ruhuna tercümanlık eden birçok müzik eseri gibi, The Beatles grubunun 'All You Need Is Love' adlı parçası Hippilerin felsefesini yansıtmıştır. İngiltere'den esen The Beatles ve The Rolling Stones rüzgârı, ABD'de Jefferson Airplane, The Grateful Dead, Jimi Hendrix, Janis Joplin, The Doors gibi liberal Rock gruplarının yaptıkları müzikte etkisini göstermiştir.

Her şeye rağmen Vietnam'daki savaş devam etmiş ve on yılın başındaki umut, yerini karamsarlığa bırakmıştır. Rüyalar artık uyuşturucu sayesinde görülen hayaller haline gelmiştir. Komün yaşamı, serbest cinsellik, aykırı yaşam tarzları yalnızca ebeveynleri üzen, gelenekçi Amerikalıları kızdıran 'yaramazlıklar' olmaya doğru gitmiştir.

Michael Lang bir anlamda bu gidişe dur diyen kişi olmuştur. 1967'de New York Üniversitesi'ndeki eğitimini bırakıp bir 'Head Shop' açan Lang, bir yandan da konser organizasyonları yapmaya başlamıştır. 1968'de gerçekleştirdiği iki günlük 'Miami Pop' zamanının en büyük festivali olmuş ve 80 bin kişiyi bir araya getirmiştir. Festivalde Chuck Berry, Steppenwolf, John Lee Hooker ve Jimi Hendrix Experience gibi şarkıcılar ve gruplar da boy göstermişlerdir.

Daha sonra, Lang'ın aklına benzer bir festivali yeni taşındığı, New York'a yakın Woodstock bölgesinde düzenleme fikri gelmiştir. Orada bulunan müzisyenler, yazarlar, şairler, ressamlar ve oyuncular sayesinde bu bölge festivalden önce de oldukça ünlü bir yer haline gelmişti; dolayısıyla Woodstock rastgele yapılmış bir seçim olmamıştır. Bob Dylan, Johnny Cash, Van Morrison ve Carlos Santana'nın yanı sıra festivalde sahne alacakların çoğu öncesinde ya da sonrasında Woodstock'ta buluşmuşlardır.

Ağustos 1969'da, küçük bir kasaba olan Bethel'de bir çiftlikte gerçekleştirilen Woodstock Müzik ve Sanat Festivali, 'Çiçek Çocuk' kültürünün zirveye ulaştığı nokta olarak tarihe geçmiştir. Woodstock Festivali'ne aralarında Joan Baez, Janis Japlin, The Grateful Dead, Creedence Clearwater Revival, Crosby, Stills, Nash and Young, The Band, Carlos Santana, Joe Cocker, The Who, Jefferson Airplane ve Jimi Hendrix gibi müzisyenler katılmıştır. Büyük ilgi karşısında neredeyse herkesin ücretsiz girdiği festival alanında, üç gün boyunca büyük bir coşku ve dayanışma yaşanmıştır. Kıtanın dört bir yanından festivale katılan yaklaşık yarım milyon kişi yeni bir dünyaya doğmak isteyenlerin sisteme karşı en büyük seslenişi, isyanın tepe noktası olmuş ve tarihin en büyük sosyal hareketlerinden biri hayata geçirilmiştir. 68 Kuşağı, gidişattan memnun olmadıkları, militarizme, emperyalizme, muhafazakârlığa ve devlet baskısına karşı oldukları mesajını açıkça vermiştir.

'Woodstock' terimi ilerleyen yıllarda bir marka haline gelmiş ve festival olarak 1994 ve 1999 yıllarında yeniden düzenlenmiştir. Woodstock, 69'da gerçekleşen bir etkinlikten öte, o dönemin gençlerinin duygu, düşünce ve tepkilerini yansıtan, etkilerini dünya ve Amerikan müziğinde ve kültüründe devam ettiren önemli bir olay olarak tarihe damgasını vurmuştur. Sonuç itibarıyla, 1969'un Woodstock festivali bu çağın görkemli kapanışını temsil etmektedir.

THE BEATLES

20.yy itibarıyla Batı müzik kültürü kabaca iki dönemde incelenebilir: 'The Beatles öncesi ve sonrası'. The Beatles kadar hiçbir grup gençlik üzerinde bu denli etkili olamamış ve doğrudan yaşam tarzını dönüştürmemiştir. Bu nedendir ki 60'lı yıllar denilince The Beatles ilk anımsanan isimlerin başında gelmektedir.

Grup kendi parçalarını besteleyen ve birçok müzik tarzını bir araya getirerek sentezleyen ilk Rock gruplarından. Blues, Folk, Psychedelic Rock gibi akımları bünyesinde barındıran topluluk, yeni müzik tarzına öncülük ederken pek çok teknik yeniliği de ortaya koymuştur. Ayrıca grubun giysileri, saç tarzları, enstrüman seçimleri, etkin oldukları dönemin modasını belirlemiş, müzik sahnesini aşır sosyal ve kültürel bir devrim niteliğine ulaşmıştır. 1960'lardaki gençlik akımlarının sembolü olmaları konusunda medyadan, daha önce hiç görülmemiş bir şekilde destek alan grup dünya çapında bir ünün sahibi olmuştur.

20.yy'ın özellikle ikinci yarısının başında Amerika'da Blues ve Caz tınıları Rock'n Roll'a doğru bir değişim geçirirken, gençlik de geleneksel kültürle olan bağını kopararak özgürlük yolunda kazanımlar edinmiştir. Bu nedenle grubun adının 'The Beatles' olarak belirlenmesi de tesadüf değildir; zira 60'lar cinsellikte, edebiyatta ve müzikte olduğu gibi yaşamın yeni ritminin keşfini temsil etmektedir. The Beatles adının kullanılmasının Beat Kuşağı'nın taze anılarından kaynaklandığı bazı uzmanlarca ileri sürülmektedir.

Beat Kuşağı üzerinde belirleyici bir role sahip olan Doğu felsefesi, The Beatles grubu için de aynı öneme sahip olmuştur. 60'ların Beat'leri ve hippileri için en popüler yol haritası Batı Avrupa'dan başlayıp Hindistan'a kadar giden rota olmuştur. The Beatles'ın Hindistan'a yaptığı ziyaretler Batı'yı zengin doğu felsefesi ve mistisizmiyle tanıştırmış ve dönemin gençliği için Hindistan ütopyasının sonundaki mistik ülke olarak görünmüştür. The Beatles'ın Hindistan ziyaretleri yüz binleri yeniden yollara dökmüş ve dönemin popüler romanı 'On the Road'un etkisi katlanarak artmıştır. Sanayi Devrimi'nin ürünü 'endüstri grisi' şehirlerde unutturulan 'yaşamın özü' Zen Budist felsefesiyle yeniden açığa çıkmış ve dönemin gençliği yaşamı müzikle, festivallerle ve aşkla kutsamayı öğrenmiştir.

60'lı yılların ünlü Rock grupları özünde dayanışma içinde olmuşlar ve sık sık bir araya geldikleri büyük bir ağ oluşturmuşlardır. Böylece hiçbir ideolojinin başaramayacağı şekilde gençliğe etki etmeleri mümkün olmuş ve The Beatles bu ağın odak noktası haline gelmiştir. The Beatles'ın müzik piyasasına girişi baştan sona cinsel bir deneyimi betimleyen 'Please Please Me' ile olmuştur. Dönemin ebeveynlerinin neden çocuklarını Rock'n Roll'dan uzak tutmak istedikleri anlaşılabilirdi; zira Rock'n Roll onlara cinselliği, kural tanımazlığı ve isyanı

çağrıştırıyordu. Lennon ve McCartney daha sonraları, gençlik yıllarında Elvis'i dinlerken sanki suç işliyormuş gibi hissettiklerini itiraf etmişlerdir.⁷⁶

Basın toplantısını sevgilisi Yoko Ono ile yatakta düzenlemekten çekinmeyen Lennon'ın cinsel devrimi teorik açıdan müziğe adapte etmesi Wilhelm Reich'in kitaplarını okumasıyla gerçekleşmiştir (Beat Kuşağı edebiyatına W. Reich'ı sokan ise William S. Burroughs'dur. Viyana'da olduğu dönemde Reich'in çevresinin etkisine girerek bu görüşü Amerika'ya taşımıştır). 'Nowhere Man' isimli şarkısında Lennon, Reich'in 'Dinle Küçük Adam' başlıklı eserine gönderme yapmıştır. ('A Day in the Life'ta ise uçma-yükselme hissini o kadar ileri götürür ki dönemin radyoları bu şarkıyı yayınlamamıştır.)

The Beatles aynı zamanda dönemin büyük müzik grupları arasında en politik olma unvanına sahiptir ve birçok defa demeçlerinden dolayı grubun başı belaya girmiştir. 1968 insanlık tarihinde devrime dair bir umudun yükseldiği yıl olmuş ve The Beatles bu aydınlanma dalgasının önde gelen sembollerinden biri haline gelmiştir. Milyonlarca gence şarkılarıyla umut vererek müziğin birleştirici gücünü temsil etmiştir.

THE ROLLING STONES

60'lı yıllarda müziğin dönüşümünde, The Beatles'la birlikte liderliği üstlenen bir diğer grup The Rolling Stones olmuştur. Topluluk, adını Muddy Waters'ın 'Rollin' Stone Blues' adlı eserinden esinlenerek almıştır. The Rolling Stones, müzik çevreleri tarafından popülerlik, itibar ve müzikal etki bağlamında The Beatles'ın en büyük rakibi olarak gösterilmiştir. The Beatles'ın ilk yıllarında Elvis Presley, Buddy Holly, The Everly Brothers ve Carl Perkins gibi sanatçılardan etkileşimlerle şekillendirdiği Country/Rockabilly'nin⁷⁷ neşeli tınısının aksine, The Rolling Stones daha karanlık içerikli, siyahî Amerikan Blues ve Rhythm and Blues'dan ilham almıştır. The Beatles'ın 'uslu çocuklar' imajına karşı, The Rolling Stones 'asi çocuklar'

⁷⁶ John Lennon bir söyleşide "Elvis'ten önce hiçbir şey yoktu" ('Before Elvis, there was nothing') diyerek Elvis Presley'den ne denli etkilendiklerini dile getirmiştir.

⁷⁷ Rock'n'Roll müziğinin erken dönemlerdeki formuna verilen isimdir. Temelinde Country, Blues, Hillbilly, Bluegrass yer almaktadır. Özellikle 1950'li yıllarda popüler olan bu müzik türünün temsilcileri arasında Elvis Presley, Buddy Holly, Gene Vincent ve Eddie Cochran bulunmaktadır.

çizgisiyle bir alternatif oluşturmuştur. Rock kültürü içerisinde kutuplaşmış iki eğilimi temsil eden The Beatles'ın bütün sorunları aşkla çözen yaklaşımın tersine, The Rolling Stones geleneksel değerleri yıkmaya yönelik bir imaj çizmiştir.

BEAT KUŞAĞI VE ROCK KÜLTÜRÜ

Beat Kuşağı'nın Batı popüler müzik kültürüyle olan etkileşimini daha iyi kavrayabilmek için ilerleyen yıllarda 'ikon' haline gelen dönemin sanatçıları üzerinde etkisini incelemek aydınlatıcı nitelikte olacaktır. Bu yazar grubu, etkin olduğu dönemde medya tarafından ötekileştirildiyse de yarattığı etkiler zamanlarının ötesine kadar uzamıştır. Beat Kuşağı, karşı kültür zihniyetinin, 1960'lı yıllarda gelişen 'Hippi Hareketi' ve savaş-karşıtlığı gibi devrim niteliğinde olan ayaklanmaların öncüleri olmuşlardır. Beat'ler, Amerikan toplumunun, özellikle genç neslin popüler kültürüne daha eleştirel bir bakışla yaklaşması yönünde gelişen değişimlerde önemli bir rol oynamıştır. Mevcut düzene karşı tepkilerin ve gelişen yeniliklerin meydana geldiği bu dönem, Rock'n Roll yıldızlarının yükselişine de şahit olmuştur. Ön plana çıkan Rock sanatçıları tıpkı Beat yazarları gibi kurumlara ve toplumsal normlara karşı duruşlarıyla karşı kültür hareketinin liderliğini devralmışlardır. Ayrıca, bu müzisyenler Beat Kuşağı'ndan ilham almış ve bu etkileşimi hayat felsefelerine ve yazdıkları şarkı sözlerine kadar yansıtmayı ihmal etmemişlerdir. 20.yy'ın ikinci yarısından itibaren ses getiren ve dikkatleri üzerlerine çeken The Beatles'ın üyeleri John Lennon, Paul McCartney, Folk müziğini yeniden canlandıran Bob Dylan, The Doors grubunun lideri Jim Morrison ve klavyecisi Ray Manzarek gibi geniş kitlelere hitap eden müzisyenlere ilham kaynağı olan Beat yazarları, hayat felsefeleri, yaşam tarzları ve özellikle ortaya koydukları eserleriyle bu sanatçılar için önemli bir yerde durmaktadırlar.

The Beatles grubunun isminin nereden geldiğine dair çeşitli açıklamalar mevcuttur. Bazı kaynaklara göre Amerika'da 1950'lerin Rock'n Roll furyasına yön veren önemli isimlerden Buddy Holly and The Crickets'dan ilham alındığı yönündedir.⁷⁸ Başka bir açıklamaysa, John Lennon'ın Marlon Brando'nun başrolde olduğu 'The Wild One' (Kanlı

⁷⁸ 'Cricket' kelimesinin İngilizce de anlamı çekirge, 'Beetle' kelimesinin anlamıysa böcektir.

İntikam) filminde geçen bir replikten etkilendiği yönündedir (Ezık, 2019). Ancak, bu açıklamaların örtüştüğü nokta, böcekler anlamına gelen ‘Beetles’ kelimesini ‘Beatles’ olarak değiştirme fikrinin John Lennon tarafından önerildiği yönündedir. Bilindiği üzere, Lennon, Allen Ginsberg, Jack Kerouac ve diğer Beat’lerin bir hayranıydı (Poken, 2018). Bu konuyla ilgili başka bir araştırma Beat’ler ile The Beatles’ın aynı madalyonun iki yüzü olduğu yönündedir.⁷⁹

Beat’lerle The Beatles’ın ortak yönleri sadece isimlerinden ibaret olmamıştır. Doğu felsefesine ilgi duymaları ve birçok eserlerini uyarıcı maddelerin etkisi altında yazdıkları da bilinmektedir. 60’lı yıllarda tıpkı Allen Ginsberg ve yakınları gibi The Beatles grubu da Hindistan’ı ziyaret etmiş ve bu gezilerde yaşadıkları deneyimler sonucunda eriştikleri ‘aydınlanmayı’ eserlerine yansımıştır. The Beatles, dönemin popüler müziğine yön veren grup olarak birçok sanatçıyı da bu yönde etkilemiştir.

Bob Dylan’ın yazdığı şarkı sözleri her zaman bir şair titizliğiyle kaleme alınmıştır. Bir şarkıya başlamadan önce sözlerini yazdığı bilinen Dylan, özünde bir şair olarak bilinmektedir. Allen Ginsberg ile samimi bir ilişki içinde bulunmuşlar ve birbirlerini her fırsatta desteklemişlerdir. Ginsberg, şiir sanatının yavaş yavaş etkisini kaybettiği bir ortamda Dylan hakkında ‘Şiiri, müzik aracılığıyla yeniden insanlara sunuyor’ ifadesini kullanmıştır (Poken, 2018). Dylan, Beat yazarlarından örnek aldığı bazı yazma usulünü de şarkı sözlerine taşımıştır.

The Doors grubunun vokalisti Jim Morrison’ın oldukça geniş bir hayran kitlesi mevcuttur. Sahne duruşuyla, şarkılarını yorumlama biçimiyle, dünya görüşleriyle, dolayısıyla şarkı sözleriyle dönemin sanat tutkunlarının hayranlığını kazanmıştır. Morrison’ın hayranları onu bir Beat şairi olarak görmektedirler. Grubun ve dönemin önemli klavyecisi Ray Manzarek, Jack Kerouac’ın ‘Yolda’ kitabı olmasaydı The Doors’un büyük bir ihtimalle kurulmayacağını bile dile getirmiş ve herkese Gregory Corso, Michael McClure, Lawrence Ferlinghetti gibi Beat yazarlarının eserlerini okumalarını önermiştir (Poken, 2018).

⁷⁹ <https://www.beatdom.com/the-beats-and-the-beatles-two-sides-of-the-same-coin/>

Dönemin önde gelen ‘progressive rock’ gruplarından ‘King Crimson’, aynı şekilde Beat’lerden ilham almıştır. Grup ‘Yolda’nın yirmi beşinci yıl dönemini kutlamak için, Beat’leri ve eserlerini konu edinen parçalardan oluşan, ‘Beat’ isimli bir albüm yayınlamıştır.

David Bowie, William Burroughs’un ‘cut-up’ tekniğinden etkilendiğini ve şarkı yazma aşamasındayken bundan faydalandığını ifade etmiştir.⁸⁰ Burroughs ilerleyen yıllarda ‘The Godfather Of Punk’ (Punk’ın Vaftiz Babası) lakabını almış, hatta ‘Heavy Metal’ sözcüğünü ‘Nova Express’ eserinde ilk kullanan kişi olarak, aynı ismi taşıyan müzik akımına da öncülük etmiştir.

Beat Kuşağı’nın dönemin müzik kültürüne etkisi ilerleyen yıllarda da sürmüştür. Yukarıda bahsedilen sanatçıların sayısız takipçileri için de büyük bir ilham kaynağı oluşturan bu yazar topluluğunun ektiği tohumlar hala genç nesillerin dertlerine tercümanlık etmekte olup, kimlik arayışında olanlar için aydınlatıcı bir niteliğe sahiptir.

BÖLÜM 5

ŞARKI SÖZLERİ

Beat Kuşağı’nın yerleşmesine ve güçlü bir akım haline gelmesine neden olan ve zamanın gençliğinin kurulu düzene ve geleneklere karşı çıkmasına yol açan, bazı önemli şarkıcıların duygularını dile getiren şarkı sözlerinin tercümelerini incelemek yerinde olacaktır. Beat’lerin geliştirdiği, akademik gelenekleri tanımayan edebi tarzından etkilenen, varoluşçu felsefeyi benimseyen ve Rock ‘n’ Roll müziğinin sözlerinde de dikkatleri çeken yeni sanatsal üslup, dönemin genç nüfusunun düşünce ve duygularının tercümanlığını üstlenmiştir. Bu dönemin ardından 1960’lı yıllarda görülmeye başlayan ve Batı popüler kültürüne damgasını vuran müzik gruplarının kullandığı şarkı sözlerinde de Beat Hareketi’nin izlerine rastlanması tesadüfi değildir.

⁸⁰ <http://www.openculture.com/2019/05/how-david-bowie-used-william-s-burroughs-cut-up-method-to-write-his-unforgettable-lyrics.html>

The Rolling Stones'un 1965'te yayınlanan ve Amerikan listelerinde bir numaraya ulaşan ilk parçası olan '(I Can't Get No) Satisfaction'ın sözleri, bireyin başına gelen tatminsizlik, yabancılaşma ve Batı'da yaygınlaşan ticari tutumdan yakınmaktadır:

Tatmin olamıyorum

Deniyorum ve deniyorum, ancak, tatmin olamıyorum

The Rolling Stones'un bilinen ve sayısız sanatçı tarafından yorumlanan ve aynı zamanda birçok televizyon dizisi ve sinema filminde kullanılan bir diğer şarkısı 1969'da yayınlanan 'Let It Bleed' albümünün açılış parçası 'Gimme Shelter', Vietnam Savaşı'na itiraz eden, dönemin mevcut düzenine karşı bir duruş ve eleştirel bir bakış içermektedir:

Tecavüz, Cinayet,

Savaş, Çocuklar,

Tek bir silah sesi ötede.

..Sevgi ise bir öpücük ötede.

The Who grubunun 1965'te çıkan 'My Generation' adlı parçası toplumda yeri olmayan genç neslin var olma endişesini (Teenage Angst) dile getirmektedir. Konser sonlarında müzik aletlerini ve ses düzenini parçalayarak duygularını hırslı bir şekilde ortaya koyan The Who grubunun vokalisti Roger Daltrey, şarkıyı kekelemek suretiyle yorumlayarak gençlerin uyuşturucu etkisi altındaki haline dikkat çekmiş ve 'I hope I die before I get old' (Umarım yaşlanmadan ölürüm) sözüyle dönemin ruh halini etkileyici bir biçimde özetlemiştir. Eserin bir diğer öne çıkan anlatımıysa, gençlerin kendi başlarının çaresine bakabileceklerini vurgulamaktadır:

İnsanlar bizi ortalıkta dolanıyoruz diye bastırmaya çalışıyor,

Kendi neslimden bahsediyorum.

Onların yaptığı şeyler çok sıkıcı görünüyor,

Umarım yaşlanmadan ölürüm.

Neden öylece yavaş yavaş yok olmuyorsunuz?

Söylediklerimizi beğenmeye çalışmayın.

Heyecan yaratmaya çalışmıyorum,

Sadece kendi neslimden bahsediyorum

The Kinks grubunun 1969 senesinde çıkardığı 'Arthur (Or The Decline And Fall Of The British Empire)' adlı albümünde yer alan 'Some Mother's Son' parçası savaşın yarattığı korkunç ortamın gerçek yüzünü kaçınmadan ifade eden içeriğiyle dikkat çekmektedir:

Bir annenin oğlu meydanda yatıyor.

Biri bir annenin çocuğunu öldürdü bugün.

Kafası bir askerin silahı tarafından patlatıldı.

Tüm anneler ayakta beklerken,

Bir annenin oğlu bugün eve dönmeyecek,

Bir annenin oğlunun mezarı olmayacak.

İki asker hendekte savaşıyorlar.

Bir asker güneşi görmek için göğe bakıyor ve küçükken oynadığı oyunların hayalini kuruyor.

*Sonra arkadaşı ismini çağırıyor,
Rüyası bölünüyor ve kafasını çeviriyor,
Bir saniye sonra ölüyor.*

*..Resmini duvara asıyor,
Çerçeveyi çiçeklerle süslüyorlar.
Bir annenin hatıraları kalıyor.*

The Yardbirds 1966 senesinde 'Happenings Ten Years Time Ago' başlıklı parçasıyla dönemin müzik ortamına yepyeni bir soluk getirmiştir. Grup, psychedelic rock ve pop türlerini, henüz ortada yokken ve temelleri 1970'te atılacak olan 'Heavy Metal' esintileriyle birleştirip, Jeff Beck ve Jimmy Page'in yaratıcılıklarıyla ezber bozan bir eser ortaya koymuştur. Şarkının sözlerini reenkarnasyon yoluyla zaman yolculuğu yapmanın konusuna değinmektedir:

*Sanki daha önce burada bulundum,
Duyduğum sesler, gördüğüm manzaralar,
Gerçek miydi, rüya mı?
Bütün bunların ne anlama geldiğini öğrenmek istiyorum.*

*On sene önce olanlar,
Bildiğimiz durumlar,
Ancak, bilmek zihinde bitiyor,
Zamanın derin kuyusuna dalyorum.*

The Beatles'ın 1966 çıkışlı 'Revolver' adlı albümünün kapanış parçası olan ve John Lennon'ın seslendirdiği 'Tomorrow Never Knows'un içeriği, Doğu felsefesiyle iç içe olmanın etkisini göstermektedir. 'Tibet Ölüler Kitabı'ndan esinlenen şarkıda Hint müziği tınıları ön plana çıkmaktadır. Parçada yer alan ses efektleri Psychedelic-Rock'a geçişin de ilk sinyallerini vermiştir:

*Aklını kapa, sakinleş ve kendini akıma bırak,
..Tüm düşüncelerini yatıştır ve boşluğa teslim ol,
..İçsellığın anlamını görebilirsin,
..Sevgi her şey ve herkes.*

The Beatles'ın 'All You Need Is Love' adlı şarkısı, 'Summer of Love'⁸¹ döneminde (1967) hippilerin 'Flower Power' felsefesinin düşsel duyarlılığını yansıtan parça olarak döneme damgasını vurmuştur:

*Hiç bir şey yoktur ki yaptığın, yapamaz olsun,
Hiç bir şarkı yoktur ki söylediğin, söylenmez olsun,
Hiç bir şey söyleyemesen de, nasıl oynayabileceğini öğrenebilirsin oyunu,
Kolay bu.*

Hiç bir şey yoktur ki ürettiğin, üretilemez olsun,

⁸¹ ABD'nin Batı yakasında yaşanan ve Hippi Hareketi'nin geniş kitlelerce benimsendiği 1967 yaz döneminde, Scott McKenzie'nin 'San Francisco' adlı şarkısı çok beğeni kazanmış ve bu şarkının etkisiyle de ülkenin her yerinden binlerce hippie California'ya akın edip San Francisco'nun Haight-Ashbury bölgesini mekânları olarak belirlemişlerdir.

*Hiç kimse yoktur ki kurtardığın, kurtarılamaz olsun,
Hiç bir şey olamasan da, zaman içinde öğrenebilirsin kim olduğunu,*

Kolay bu.

İhtiyacın olan tek şey aşk,

Aşk ihtiyacın olan tek şey

Allen Ginsberg’le başlayan ‘Flower Power’ ruhundan etkilenen ve ‘All You Need Is Love’ı besteleyerek hippilere destek veren John Lennon, The Beatles’ın dağılmasının ardından 1970 senesinde ‘Working Class Hero’ (İşçi Sınıfı Kahramanı) başlıklı parçayı kaydetmiştir. Lennon, bu şarkıyla dönemin ortamını özgün ve cüretkâr üslubuyla yansıtmıştır:

Yirmi yılı aşkın süredir korkuturlar, işkence ederler bedenine,

‘Haydi, bakalım’ derler sonra, ‘bir meslek seç kendine’,

Korkudan kasılıp kalmışsındır, kıpırdayamazsın bile,

Sizi her gün uyutuyorlar, televizyonla, dinle, cinsellikle.

Siz de kendinizi pek zeki, sınıfsız ve özgür sanıyorsunuz,

Kolay değil işçi sınıfı kahramanı olmak.

John Lennon’ın belki de en çok ses getiren şarkısı ise 1971’de piyasaya sürdüğü ‘Imagine’ başlıklı eseridir. ‘Şimdi’yi yaşamamanın önemini vurgulayıp, yaşamın sınırlıklarını ortadan kaldıran şarkı sözleriyle insanlığın hayati sorularına basit bir öneriyle yaklaşmıştır:

*Cennetin olmadığını hayal et,
Bir dene bak, kolaydır.
Altımızda cehennem olmadığını,
Üstümüzde ise sadece gökyüzü olduğunu,
Tüm insanların bugün için yaşadığını hayal et..*

*Ülkelerin olmadığını hayal et,
O kadar zor değil.
Uğruna öldürecek ya da ölecek bir şeyin,
Dinin bile olmadığını hayal et.
Tüm insanların barış içinde yaşadığını hayal et.*

*Bana hayalperest diyebilirsin,
Oysa yalnız değilim ben.
Umarım bir gün sen de katılırsın bize
Ve bir bütün olur dünya.*

*Malın mülkün olmadığını hayal et,
Merak ediyorum, yapabilir misin?
Ne açlık var, ne de aç gözlülük.
İnsanların hepsi kardeş,*

Tüm insanların tüm dünyayı paylaştığını hayal et.

1965 çıkışlı 'Bringing It All Back Home' albümünde yer alan 'It's Alright Ma (I'm Only Bleeding)' adlı parçasında Bob Dylan, riyakârlık, ticari getirim ve savaş kışkırtıcılığı hakkında etkili anlatım biçimiyle döneme damgasını vurmuştur:

Doğmakla meşgul olmayan,

Ölmekle meşgul,

..Cazibenin sayfası kapıdan dışarı uçuyor,

Takip edersen, kendini savaşta bulursun.

..Fazla öteye bakmadan pek çok şeyin o kadar da kutsal olmadığını görebilirsin.

..Seni 'o' olduğunu düşündürerek kandıran,

Asla yapılmamış olanı yapabilen,

Asla kazanılmamış olanı kazanabilen reklam panoları.

..O sırada dışarda hayat devam eder etrafında.

Bob Dylan'ın Batı popüler kültürüne damgasını vuran bir diğer şarkısı, 1962'de kaydettiği 'Blowin' In The Wind'dir. Parçanın melodisi siyahî Amerikalı'ların 'No More Auction Block' adlı ilahîlerinden (negro spiritual) adapte edilmiştir. Eser, savaş karşıtı hareketin sembolü olarak döneme damgasını vurmuştur. Bir 'başkaldırı şarkısı' (protest song) olarak tarihe geçmiş, ancak içeriğinde barış, savaş, özgürlük ve özellikle Yurttaş Hakları Hareketi gibi konular hakkında retorik sorular sorularak, mevcut düzene karşı eleştirel bir bakış ortaya koyulmuştur:

Top gülleleri sonsuza dek yasaklanmalarından önce kaç kez atılmalı?

Bir adam görmüyormuş gibi davranabilmek için başını kaç defa çevirebilir?

Bunun yanıtı dostum, esen rüzgârda

Bob Dylan'ın 1964'te yayınladığı 'The Times They Are A-Changin'' başlıklı parçası, yine sözleriyle dönemin sorunlarını ve mevcut düzeni etkileyici bir biçimde eleştirmiş ve toplumun sorunlarına tercüman olmuştur:

Gelin, toplanın buraya

Her nerelerde dolaşıyorsanız

Kabul edin ki sizi saran sular

İyice kabarıp yükseldi artık

İliklerinize dek ıslanacaksınız

Eğer sizin için değerliyse zaman

Yüzme öğrenin en iyisi

Yoksa gömüleceksiniz bir taş gibi suya

Devir değişiyor artık

1960'lı yıllarda 'protest müzik' dünyasına yazdığı şarkılarla edebilik ve evrensellik aşıl原因an, politik hareketler üzerinden Batı popüler kültürüne yön veren folk müziğinin öncü isimlerinden Woody Guthrie, birçok genç sanatçıyı da etkilemiştir. Bob Dylan, Joan Baez ve Pete Seeger bu isimlerin arasında yer almaktadır. Pete Seeger tarafından yazılmış ve Joan Baez dâhil birçok sanatçı tarafından seslendirilmiş 'Where Have All The Flowers Gone' adlı

şarkı dönemin savaş karşıtlığını, yaşamın ve savaşın çıkmaz bir döngü olduğunu duygusal biçimde dile getiren önemli bir diğer yapıttır:

Nereye gitti bütün çiçekler?

Uzun zaman geçti üzerinden.

Kızlar topladı onları birer birer,

Ne zaman öğrenecekler?

Neredeler bütün genç kızlar?

Uzun zaman geçti.

Kocalara gittiler birer birer,

Ne zaman öğrenecekler?

Nereye gitti bütün kocalar?

Uzun zaman geçti.

Hepsi birer asker oldu,

Ne zaman öğrenecekler?

Nereye gitti bütün askerler?

Uzun zaman geçti.

Hepsi mezarlara gittiler?

Ne zaman öğrenecekler?

Nereye gitti bu mezarlar?

Uzun zaman geçti.

Hepsi çiçek açtılar.

Ne zaman öğrenecekler?

Nereye gitti bütün çiçekler?

Uzun zaman geçti üzerinden.

Kızlar topladı onları birer birer,

Ne zaman öğrenecekler?

The Byrds'ın 1966'da piyasaya sürdüğü 'Eight Miles High' adlı 45'liği, her ne kadar grubun Amerika'dan İngiltere'ye uzanan uçak yolculuğunu betimleyen bir parça olarak algılansa da, esasen madde bağımlısı birinin bakış açısını anlatmaktadır. Müziğin dokusunda da hissedilen bu etki, Hint müziğinden adapte edilen tınılar ve akordu tutmayan gitarlarla ön plana çıkmaktadır:

Sekiz mil yüksekte,

..yere indiğinde her şeyin zannettiğinden daha tuhaf olduğunu görüyorsun.

..Kimisi gülen, şekilsiz biçimler.

Kaldırım manzaraları, siyah limuzinler,

Kimileri hayatta, kimileri yalnız.

The Byrds grubunun 1968’de piyasaya sürülen ‘The Notorious Byrd Brothers’ başlıklı albümü müzik dünyasına getirdiği yenilikler açısından ve içeriği açısından döneme damgasını vurmuştur. Albümde yaygın olarak kullanılan yeni ‘Moog’ pedalı müziğe yepyeni bir boyut kazandırmıştır. ‘Wasn't Born to Follow’ adlı parça ise hippilerin 1960’lı yıllarda yaşadıkları özgür ruh felsefesini ve geleneksel düzenin kısıtlamalarından kaçışı betimlemiştir. Şarkı aynı zamanda 1969 senesinde çıkan ve Amerika’yı ruhanî özgürlüğü bulmak üzere dolaşan bir grup gencin hikâyesini anlatan ‘Easy Rider’ (Özgürlüğün Bedeli) filminde de kullanılmıştır:

Gerçekten değeri olmayan, kaybedeceğim şeylerden bahsediyor,

Ancak, sonunda itaat etmek için doğmadığımı elbette anlayacak.

Pete Seeger’in 1950’li yıllarda yazdığı, ancak, The Byrds tarafından 1965 senesinde piyasaya sürülen ve uluslararası başarı elde eden ‘Turn! Turn! Turn!’ adlı eser, dönemin önde gelen savaş karşıtı parçalarından biri olmakla birlikte, Batı popüler müzik kültürüne damgasını vurmuştur. Şarkının sözleri, başlığı ve Seeger’in sonuna eklediği son satırlar haricinde İncil’in vaiz bölümünden birebir alıntılanmıştır. Parça, savaşın sona ereceğine dair umudun yitirilmemesi gerektiğini vurgulamakta ve mevsimlerin elbette değişeceği yönündedir:

Cennetin altında her şeyin bir mevsimi,

Ve her amacın da bir vakti vardır.

Yemin ederim, barış zamanı için çok geç değil.

Dönemin önde gelen bilim kurgu yazarı Aldous Huxley’nin LSD deneyimlerini anlatan kitabı ‘Algı Kapıları’ndan (The Doors of Perception) esinlenen The Doors grubunun 1966’da yayınladığı ‘Break On Through (To The Other Side)’, Batı popüler müzik kültüründe oldukça

ilgi gören bir parça olmuştur. Birçok etkinlik, bilgisayar oyunu, dizi ve filmde de kullanılan eser sayısız müzik grubu tarafından da tekrar yorumlanmıştır. The Doors'un vokalisti ve dönemin ikonu kabul edilen Jim Morrison, parçanın sözlerinde LSD maddesinin etkisi altında ruhanî dünyaya geçmenin deneyiminden bahsettiğinden dolayı, şarkı 90'lı yıllara kadar sansürlenmek suretiyle dinleyicisiyle buluşmuştur. Sosyal gerçekliklerden koparak, hakikatin daha berrak bir haline ulaşmayı betimleyen parka, gençlerin ve grubun hayranları üzerindeki etkisini sürdürmektedir:

..Kaçmaya, saklanmaya,

Diğer tarafa geçmeye çalıştım.

The Doors grubunu önemli kılan bir başka parça ise 1971 senesinde çıkardıkları 'L.A. Woman' başlıklı son albümlerinin kapanış şarkısı 'Riders On The Storm'dur. Bu parça aynı zamanda Jim Morrison'ın hayatını kaybetmeden önce yazdığı son şarkı özelliğini de taşımaktadır⁸². Şarkının sözleri, her şeyi geride bırakarak ilerlemek, fanilik ve güvensizlik gibi konuları satır aralarında gizleyerek, Jim Morrison'ın karanlık üslubunda hayat bulmaktadır. Parçanın bir diğer özelliği ise Billy Cook isimli otostopçu bir seri katilin gerçek hikâyesine dayanmasıdır. Sözler, dünyaya gelmenin travmatik deneyimine dayanmakta ve insanoğlunun hiçlikten hayata atılmasının ardından yaşamı mecburen anlamlandırma çabasının zorluklarına değinmektedir. Klavyeci Ray Manzarek'in çaldığı ruhanî melodiler ile Morrison'ın minimalist sözleriyle örülmüş bu eser, Alman filozof Martin Heidegger'in 'Geworfenheit' (hayata atılmışlık/fırlatılmışlık) kuramına ve 'yolda olma' temalarına dayanarak, ürpertici bir ifadeyle sunulmuştur:

Kemiği olmayan bir köpek gibi

⁸² Morrison, The Doors'un L.A. Woman albümünün 1971'de yayınlanmasından 2 ay sonra Paris'te kaldığı evin küvetinde ölü olarak bulunmuştur.

Bu evin içine doğuyor,

Bu dünyanın içine atıyoruz.

Jim Morrison'ın ölümünden sonra geride bıraktığı bir şiir defteri bulunmuştur. Bu defterde aklını uzun zamandır kurcalayan bir konu olarak 'otostopçu' başlıklı bir şiir de yer almıştır:

Zamanında gelen zamansız düşünceler,

Otostopçu mantığın sükûnetiyle yolun kenarında durdu,

Ve parmağını hizaya getirdi.

Rhythm and Blues sanatçısı Percy Mayfield'in yazdığı, ancak, Ray Charles'in ve ona eşlik eden The Raelettes vokal grubunun desteğiyle Batı popüler müzik kültürüne damgasını vuran 'Hit The Road Jack', Jack Kerouac'in 'Yolda' romanına göndermede bulunmuştur:

Yola koyul Jack.

Bir daha sakın geri gelme.

SONUÇ

II. Dünya Savaşı'ndan bir süper güç olarak çıkan Amerika, 20. yy'ın ikinci yarısından itibaren Batı dünyasında nüfuzunu arttırmaya başlamıştır. Refah seviyesi hızla gelişen, savaş sonrası toplum düzeninde 'Amerikan Rüyası' çerçevesinde Amerikan toplumu konformist ve materyalist bir hayatı benimsemiştir. Ancak, sadece çalışan beyaz orta sınıfa odaklanan yeni düzen düşüncesi, göz ardı edilen kesimlerin yoğun protestolarıyla karşılaşmıştır. Bu karşı çıkışlar, yüzyılın ilk yarısında New York'ta buluşan ve 'Beat Kuşağı' olarak adlandırılan genç yazarlar topluluğunun yarattığı karşı kültür ve ardından doğan yeni müzik akımlarında kendini göstermiştir.

Dönemin genç nüfusu Beat Kuşağı'nın mevcut düzene karşı gelişen ve temel olarak Zen Budist felsefesi etrafında oluşan yaşam tarzını benimsemiş ve örnek almıştır. Bu bağlamda ve Amerika'da yeni yaşam biçiminin yarattığı bireyselliğin ön plana çıktığı bu tutum bir özgürlük ruhunu çağrıştırmış ve Amerikan tarihinde ilk defa bir genç nesil, muhafazakâr, otorite sahibi yetkili kişilerden bağımsız bir kimliğe sahip olma arzusu ile tanışmışlardır. Takipçileri giderek artan bu akım geniş çaplı bir hareket halini almış, ancak yönetici sınıf tarafından 'tehlikeli' ilan edilen bu dalga, medya aracılığı ve kamuoyu baskısıyla engellenmeye çalışılmıştır. Aradan çok zaman geçmeden Beat Hareketi etkisini kaybetmeye başlamış ve yerini içi boş, 'Beatnik' lâkabi altında bir taklit dünyasına bırakmıştır. Buna karşın, Beat Kuşağı'nın ektiği tohumlar 50'li yıllarda gelişen 'Rock 'n' Roll' müziğinin içeriği ve toplumsal açıdan yarattığı etkide kendini göstermeye başlamıştır. Gençliğin kimliğinde derin izler bırakan akım, 'Teenager' kültürünün oluşmasında da büyük rol oynamıştır.

Savaş sonrasında ABD'de medya ve kurumlar tarafından empoze edilen müzik türü, ahlak açısından sakıncası bulunmayan, kafiyelerle süslendirilmiş şarkı sözlerinden ibaret kalmış ve müziğin içeriğinde genellikle aynı konular işlendiğinden birbirleriyle benzeşmiştir. Beat yazarları, dönemin şartlarına başkaldıran, daha içten ve cesur Bebop türü caz müziğinden esinlenip harekete geçmiş; sanat alanında katı, akademik kurallara dayanan sınırları reddederek, yepyeni bir edebi anlatım biçimi yaratmışlardır. Bu durumdan etkilenen Batı popüler müzik kültürü de yeni bir müzikal üslup benimsemiş ve müziğin tınısından dokusuna, imajından felsefesine kadar değişikliklere uğramıştır. Beat'lerin geliştirdiği seçici olmayan,

sansürsüz ve ‘kabul edilemez’ içerikli edebi üslup, müzik alanında karşılık bulmuş ve genç neslin ruh haliyle örtüşmüştür. Bu gelişmeler üzerine gündeme gelen sanatçılar şarkılarının içeriğini yolsuzluk, yozlaşma, memnuniyetsizlik, cinsellik ve sadakatsizlik gibi konuların etrafında inşa etmeye başlamışlardır. İlerleyen yıllarda protest folk (halk) müziği ve Rock ‘n’ Roll gibi akımlar doğmuş ve milyonları kapsayan hayran kitlelerine hitap eden sanatçılar ortaya çıkmıştır. Beat Kuşağı yazarlarından sonra Elvis Presley, Little Richard ve Jerry Lee Lewis gibi Rock ‘n’ Roll sanatçıları, Amerika’da hızla yayılan cinsel devrimin, bireyselliğin ve özgürlüğün temsilcileri olmuşlardır. Sanatsal anlatımın bariyerleri bir kere yıkıldıktan sonra gelecek vadeden genç sanatçı, yazar ve müzisyen kuşağı için daha fazla imkân, ilham kaynağı oluşmuş ve yaratıcılığın önü açılmıştır. Beat Hareketi, böylece daha sonraki kuşaklara kendine özgü bir yaklaşım benimsemeleri adına kapı aralamış ve bir bakıma da kimsenin onların çalışmalarına sınır koyamayacağını görmelerini sağlamıştır. Allen Ginsberg, Jack Kerouac ve William S. Burroughs gibi Beat yazarlarının eserlerini kendi imkânlarıyla basıp, dağıtan Lawrence Ferlinghetti’nin yarattıkları ortam Batı popüler kültürüne yön vermiş ve gelişmesini sağlamıştır.

Ancak, Amerikan medyasının baskıları sonucunda Rock ‘n’ Roll furyası tıpkı Beat Kuşağı gibi etkisini zamanla kaybetmiştir. Akımın önde gelen sanatçılarının yarattığı etki ise 60’lı yıllar itibariyle İngiltere’de karşılık bulmuş ve The Beatles, The Rolling Stones, The Yardbirds, The Kinks ve The Who gibi Batı müzik dünyasında tanınmaya başlayan grupların oluşmasına yol açmıştır. Bu toplulukların İngiltere’de önemli bir başarı elde ettikten sonra Amerikan müzik listelerinin başına geçmeleri ‘British Invasion’ olarak tarihteki yerini almış ve böylece yarattıkları etki milyar dolarlık müzik endüstrisinin belkemiğini oluşturmuştur. İlerleyen yıllarda Batı popüler kültürünün vazgeçilmez ürünleri haline gelen bu gruplar, Beat Kuşağı’nın Batı dünyasına tamıttığı Doğu felsefesini benimsemiş ve Rock ‘n’ Roll kültürünün mirasını devralarak genç nesli derinden etkilemeye devam etmişlerdir.

Beat Kuşağı’nın önde gelen isimleri Jack Kerouac, Allen Ginsberg ve William S. Burroughs’un eserleri, genç nesle ışık tuttuğu gibi dönemin önde gelen müzisyenlerini de etkilemiş ve yazdıkları şarkı sözlerinde hayat bulmuştur. Aralarında Bob Dylan, John Lennon, Paul McCartney, Patti Smith, David Bowie, Leonard Cohen, Tom Waits ve Jim Morrison gibi

sayısız gence ilham kaynağı olmuş sanatçılar, Beat yazarlarının üzerlerinde yaratmış olduğu etkiyi söz ve müziklerinde dile getirmişlerdir.

Beat Kuşağı'nın benimsediği hayat tarzı 60'lı yılların sonuna doğru 'Hippi Kültürü'ne dönüşmeye başlamış ve birçok gencin benimsediği bir tutku haline gelmiştir. Doğu'nun etkisi kendini dönemin popüler müziğinde hissettirmiş ve Rock 'n' Roll tarzının sivri dili yerine sevgi ve barış temalı şarkı sözleri ön plana çıkmıştır.

ABD hükümeti açısından zorlayıcı ve olaylı geçen 60'lı yıllar, ülkenin uluslararası arenada itibarını kaybetme endişesi duyduğu dönem olmuştur. Ancak, 1969 senesinde insanoğlunun aya ilk kez ayak basması ve hippie döneminin zirvesini temsil eden Woodstock müzik festivali, bu on yılın kapanışı olarak Amerika'nın tartışma konusu edilen kimliğini örtbas etmekte başarılı olmuştur.

Yukarıdaki satırlarda da değinildiği üzere, Beat Kuşağı savaş sonrası Amerika'da kimliğini kurallara dayalı olmadan yaşama arzusu taşıyan bir yazar topluluğu olarak başlamış ve dönemin genç neslinin yeni bir kimlik kazanmasına öncülük etmiştir. Beat yazarları, çeşitli özgürlüklerin (ruhanî, cinsel vb.) benimsenmesi yolunda gençlere ön ayaklık etmiş ve devletin müdahalesine karşı 'idyosenkrazi'nin ('kendine has olma') değerinin bilincine varılmasını sağlamış ve sanatın sıradan insanlar tarafından da icra edilebileceğini vurgulamışlardır. Bu yazar topluluğunun popüler kültür alanında yarattığı bir diğer etki ise, Rhythym & Blues müziğinin 50'li ve 60'lı yıllarda Beat Kuşağı'nın etkisi altındaki müzisyenler yoluyla, sanatta sansürün ortadan kaldırılması ve Rock 'n' Roll olarak bir yüksek sanat formuna evrilmesini sağlamak olmuştur. Bu kuşak, silahlanmaya karşı çıkararak, çevre bilincinin yayılmasını sağlamış ve özellikle genç neslin bu yönde karşı-kültür hareketini (Hippi Hareketi) benimsemesini sağlamıştır.

Amerika'da ve daha sonra Avrupa'da 1960'lı yıllarda başlayan gençlik ve özgürlük hareketleri zamanla yoğunlaşarak savaş karşıtlığı ve insan hakları alanlarını ciddi boyutlarda kapsamaya başlamıştır. Artan protestolar Vietnam'daki savaşa, ırk ayrımcılığına, erkek-kadın arasındaki eşitsizliğe ve 'geleneksel' Amerikan değerlerine karşı bir protesto hareketi olarak radikal değişimlerin yaşanmasına yol açmıştır. Bu gelişmelerin karşı-kültürü savunan gençliğin bağımsızlığını temsil ettiğini ve etkisini en yoğun biçimde yeni oluşan müzik

kültüründe hissettirdiğini bir kez daha vurgulamakta yarar vardır. Batı popüler kültürünün mihenk taşı haline gelen akımlar bu hareket sayesinde hayat bulmuş olup, edebiyat ve özellikle müzik alanında yeni bir üslup yaratarak sayısız genç sanatçı için bir ilham kaynağı olmaya da halen devam etmektedir.

DİNLEME ÖNERİLERİ

SWING

1. BENNY GOODMAN – SING, SING, SING
2. GLENN MILLER – IN THE MOOD
3. ARTIE SHAW – STARDUST
4. LOUIS ARMSTRONG – ON THE SUNNY SIDE OF THE STREET
5. DUKE ELLINGTON – TAKE THE ‘A’ TRAIN
6. BILLIE HOLIDAY – THE WAY YOU LOOK TONIGHT
7. FATS WALLER – AIN’T MISBEHAVIN’
8. ELLA FITZGERALD – IT DON’T MEAN A THING
9. FRANK SINATRA – SENTIMENTAL JOURNEY
10. COUNT BASIE & HIS ORCHESTRA – JUMPING AT THE WOODSIDE

BEBOP

1. MILES DAVIS & CHARLIE PARKER – A NIGHT IN TUNISIA
2. THELONIOUS MONK – IN WALKED BUD
3. CHARLIE PARKER – ORNITHOLOGY
4. CHARLIE PARKER – YARDBIRD SUITE
5. DIZZY GILLESPIE – GROOVIN’ HIGH
6. DIZZY GILLESPIE – MENTACA THEME
7. BUD POWELL – BOUNCING WITH BUD
8. STAN GETZ – BEBOP
9. MAX ROACH – SALT PEANUTS
10. ART BLAKEY – BLUE ‘N’ BOOGIE

RHYTHYM & BLUES

1. FATS DOMINO – AIN’T THAT A SHAME
2. BIG MAMA THORNTON – HOUND DOG
3. RUTH BROWN – MAMA, HE TREATS YOUR DAUGHTER MEAN
4. SAM COOKE – A CHANGE IS GONNA COME
5. RAY CHARLES – I GOT A WOMAN
6. FOUR TOPS – I CAN’T HELP MYSELF
7. THE TEMPTATIONS – MY GIRL
8. STEVIE WONDER – FOR ONCE IN MY LIFE
9. MARVIN GAYE – I HEARD IT THROUGH THE GRAPEWINE
10. RAY CHARLES – HIT THE ROAD JACK

ROCK 'N' ROLL

1. WYNONIE HARRIS – GOOD ROCKIN' TONIGHT
2. BILL HALEY & HIS COMETS – ROCK AROUND THE CLOCK
3. CHUCK BERRY – JOHNNY B. GOODE
4. LITTLE RICHARD – TUTTI FRUTTI
5. ELVIS PRESLEY – JAILHOUSE ROCK
6. EDDIE COCHRAN – SUMMERTIME BLUES
7. JERRY LEE LEWIS – GREAT BALLS OF FIRE
8. JOE TURNER – SHAKE, RATTLE & ROLL
9. BO DIDDLEY – BO DIDDLEY
10. BUDDY HOLLY – PEGGY SUE

BRITISH INVASION

1. THE ROLLING STONES - (I CAN'T GET NO) SATISFACTION
2. THE ROLLING STONES – PAINT IT BLACK
3. THE WHO - MY GENERATION
4. THE KINKS – YOU REALLY GOT ME
5. THE KINKS – SUNNY AFTERNOON
6. THE YARDBIRDS – HEART FULL OF SOUL
7. THE YARDBIRDS – FOR YOUR LOVE
8. THE BEATLES – I WANNA HOLD YOUR HAND
9. THE BEATLES – TWIST AND SHOUT
10. THE ANIMALS – THE HOUSE OF THE RISING SUN

FOLK MUSIC

1. WOODIE GUTHRIE – THIS LAND IS YOUR LAND
2. BOB DYLAN – BLOWIN' IN THE WIND
3. BOB DYLAN – LIKE A ROLLING STONE
4. PETE SEEGER – WHERE HAVE ALL THE FLOWERS GONE
5. PETE SEEGER – TURN! TURN! TURN!
6. JOAN BAEZ – DIAMONDS AND RUST
7. PHIL OCHS – CHANGES
8. LEONARD COHEN – HALLELUJAH
9. TOWNES VAN ZANDT – PANCHO AND LEFTY
10. ELIZABETH COTTON – FREIGHT TRAIN

HIPPY MOVEMENT (PSYCHEDELIC ROCK)

1. THE BEACH BOYS – GOOD VIBRATIONS
2. JEFFERSON AIRPLANE – WHITE RABBIT
3. JEFFERSON AIRPLANE – SOMEBODY TO LOVE
4. JOHN LENNON – IMAGINE
5. THE BEATLES – ALL YOU NEED IS LOVE
6. THE BEATLES – TOMORROW NEVER KNOWS
7. CAT STEVENS – WILD WORLD
8. THE BYRDS – EIGHT MILES HIGH
9. THE DOORS – LIGHT MY FIRE
10. SCOTT MCKENZIE – SAN FRANCISCO

İZLEME ÖNERİLERİ

- PULL MY DAISY (1959)
- SHADOWS (1959)
- A BUCKET OF BLOOD (1959)
- THE BEAT GENERATION (1959)
- THE SUBTERRANEANS (1960)
- THE BEATNIKS (1960)
- THE FLOWER THIEF (1960)
- FLAMING CREATURES (1963)
- GREENWICH VILLAGE STORY (1963)
- TOWERS OPEN FIRE (1963)
- WHAT'S HAPPENING! THE BEATLES IN THE U.S.A. (1964)
- WHOLLY COMMUNION (1965)
- THE ROLLING STONES ROCK AND ROLL CIRCUS (1966)
- THE CUT UPS (1966)
- CHAPPAQUA (1966)
- DON'T LOOK BACK (1967)
- MONTEREY POP (1968)
- REVOLUTION (1968)
- GIMME SHELTER (1969)
- ME AND MY BROTHER (1969)
- WOODSTOCK (1970)
- NEXT STOP, GREENWICH VILLAGE (1976)
- LOST, LOST, LOST (1976)
- RENALDO AND CLARA (1978)
- HEART BEAT (1980)
- POETRY IN MOTION (1982)
- BURROUGHS: THE MOVIE (1983)
- ROCK AND ROLL: THE EARLY DAYS (1984)
- KEROUAC, THE MOVIE (1985)
- WILLIAM S. BURROUGHS: COMMISSIONER OF SEWERS (1986)
- JACK KEROUAC: WHAT HAPPENED TO KEROUAC? (1986)
- EARLY ABSTRACTIONS (1987)
- JACK KEROUAC'S ROAD - A FRANCO-AMERICAN ODYSSEY (1987)
- GANG OF SOULS: A GENERATION OF BEAT POETS (1989)
- DIZZY GILLESPIE DOCUMENTARY (1990)
- NAKED LUNCH (1991)
- THE JUNKY'S CHRISTMAS (1993)
- LIFE AND TIMES OF ALLEN GINSBERG (1994)

- A POET ON THE LOWER EAST SIDE (1997)
- THE LAST TIME I COMMITTED SUICIDE (1997)
- THE SOURCE (1999)
- BEAT (2000)
- ALLEN GINSBERG LIVE IN LONDON (2005)
- BREAKING THE RULES (2005)
- THE BALLAD OF GREENWICH VILLAGE (2005)
- WORDS OF ADVICE: WILLIAM S. BURROUGHS ON THE ROAD (2007)
- NEAL CASSADY (2007)
- ONE FAST MOVE OR I'M GONE: KEROUAC'S BIG SUR (2008)
- FERLINGHETTI: A REBIRTH OF WONDER (2009)
- SEA WOLF (2009)
- CORSO: THE LAST BEAT (2009)
- HOWL (2010)
- WILLIAM S. BURROUGHS: A MAN WITHIN (2010)
- MAGIC TRIP (2011)
- LOVE ALWAYS, CAROLYN (2011)
- KAYBEDENLER KULÜBÜ (2011)
- ON THE ROAD (2012)
- BIG SUR (2013)
- KILL YOUR DARLINGS (2013)
- EMBRACING DISSONANCE: A LIFE IN BEBOP (2014)
- THE KING (2017)

ŞARKILARDA JACK KEROUAC

- Dizzy Gillespie – Kerouac (‘The Harlem Jazz Scene’, 1944)
- Ella Fitzgerald – Like Young (‘Get Happy’, 1959, besteci: André Previn, söz: Paul Francis Webster)
- Ray Charles & Margie Hendrix (The Raelettes) – Hit The Road Jack (1961, besteci: Percy Mayfield)
- Paul Simon – A Simple Desultory Philippic (‘The Paul Simon Song Book’, 1965)
- Bob Dylan – Just Like Tom Thumb’s Blues, Desolation Row (‘Highway 61 Revisited’, 1965)
- Four Jacks And A Jill – Master Jack (‘Jukebox Hits Of 1968, Vol.2’, 1968)
- Michel Corringe – Kerouac Jack (‘En Public’, 1971)
- Willie Alexander – Kerouac (‘Willie Loco Boom Boom Ga Ga, 1975)
- Al Stewart – Modern Times (‘Modern Times’, 1975)
- Jethro Tull – From A Dead Beat To An Old Greaser (‘Too Old To Rock ‘n’ Roll: Too Young To Die!’, 1976)
- Tom Waits – Jack And Neal (‘Foreign Affairs’, 1977)
- The Cooper Brothers – Old Angel Brothers (‘The Dream Never Dies’, 1978)
- Dexy’s Midnight Runners – There, There, My Dear (‘Searching For The Young Soul Rebels’, 1980)
- Ramblin’ Jack Elliott – 912 Greens (‘Kerouac’s Last Dream’, 1981)
- Mark Murphy – Parker’s Mood, Ballad For The Sad Young Men (‘Bop For Kerouac’, 1981)
- Van Morrison – Cleaning Windows (‘Beautiful Vision’, 1982)
- King Crimson – Neal And Jack And Me (‘Beat’, 1982)
- Blue Öyster Cult – Burnin’ For You (‘E.T.I.’ , 1982)
- The Smiths – Pretty Girls Make Graves (‘The Smiths’, 1984)
- The Long Ryders – Southside Of The Story (‘Looking For Lewis & Clark’, 1985)
- Bob Dylan – Something’s Burning, Baby (‘Empire Burlesque’, 1985)
- The Go-Betweens – The House That Jack Kerouac Built (‘Tallulah’, 1987)
- Marillion – Torch Song (‘Clutching At Straws’, 1987)
- 10,000 Maniacs – Hey Jack Kerouac (‘In My Tribe’, 1987)
- The Panic Brothers – Bivouac (‘In The Red’, 1987)
- Pierre Flynn – Sur La Route (‘La Parfum du Hasard’, 1987)
- Richard Séguin – L’Ange Vagabond (‘Journée d’Amérique’, 1988)
- Beatnik Beatch – Beatnik Beatch (‘Beatnik Beatch’, 1988)
- David Amram – Pull My Daisy (‘Pull My Daisy & Other Jazz Classics’, 1988)
- Billy Joel – We Didn’t Start The Fire (‘Storm Front’, 1989)
- The Beastie Boys – 3 Minute Rule (‘Paul’s Boutique’, 1989)
- Robert Kraft – The Beat Generation (‘Quake City’, 1989)
- Steve Earle & The Dukes – The Other Kind (‘The Hard Way’, 1990)

- Everything But The Girl – Me And Bobby D ('The Language Of Life', 1990)
- Van Morrison – On Hyndford Street ('Hymns To The Silence', 1991)
- John Gorka – The Ballad Of Jamie Bee ('Jack's Crows', 1991)
- Mingus Dynasty – Harlene ('Next Generation Performs Mingus', 1991)
- Jerry Jeff Walker – The Man He Used To Be ('Hill Country Rain', 1992)
- S.T.S. – Unterwegs ('Auf Tour', 1992)
- Jawbreaker – Boxcar ('24 Hour Revenge Therapy', 1993)
- Naked Soul – You, Me & Jack Kerouac ('Visiting Your Planet', 1993)
- Weezer – Holiday ('The Blue Album', 1994)
- Bad Religion – Stranger Than Fiction ('Strange Than Fiction', 1994)
- Daniel Lavoie – Nantucket ('Ici', 1995)
- Cracker – Big Dipper ('The Golden Age', 1996)
- The Bloodhound Gang – Asleep At The Wheel ('One Fierce Beer Coaster', 1996)
- Morphine – Kerouac ('B-Sides & Otherwise', 1997)
- Belle And Sebastian – Le Pastie De La Bourgeoisie ('3..6..9 Seconds Of Light', 1997)
- Subincision – Kerouac ('Subincision', 1997)
- Patti Smith – Spell ('Peace And Noise', 1997)
- Bob Martin – The Old Worthen, Stella Kerouac ('The River Turns The Wheel', 1997)
- The Lord High Fixers – Sal Paradise Delegation ('Group Improvistaion... That's Music!', 1997)
- Sportfreunde Stiller – Unterwegs ('Thonträger', 1998)
- Five Iron Frenzy – Superpowers ('Our Newest Album Ever', 1998)
- Guy Clark – Cold Dog Soup ('Cold Dog Soup', 1999)
- Hot Sauce Johnson – Jack Kerouac ('Truck Stop Jug Hop', 1999)
- Richard Thompson – Sibella ('Mock Tudor', 1999)
- Michael Johnathon – Kerouac Alley ('The Road', 1999)
- Mary Gauthier – Drag Queens In Limousines ('Drag Queens In Limousines', 1999)
- Ian Dury – Skid Row Wine ('Beat Poetry', 1999)
- Blue Room – Jack Kerouac ('Into The Night', 1999)
- Kevn Kinney – Kerouac ('The Flower And The Knife', 2000)
- Barenaked Ladies – Baby Seat ('Maroon', 2000)
- Allan Taylor – Kerouac's Dream ('Colour To The Moon', 2000)
- Zwan – Freedom Ain't What It Used To Be ('Honestly', 2000)
- Railroad Earth – Railroad Earth ('The Black Bear Session', 2001)
- Styrofoam – Couches In Alleys ('Nothing's Lost', 2004)
- Sage Francis – Escape Artist ('A Healthy Distrust', 2005)
- The Clients – Dharma Bum ('Straycat', 2005)
- Denny Brown – Kerouac ('No Middle Ground', 2006)
- Tom Waits – Home I'll Never Be, On The Road ('Orphans: Brawlers, Bawlers & Bastards', 2006)
- Top Models – Kerouac ('To The Maximum', 2006)

- Mark Handey & The Bone Idols – Jack Kerouac AKA Anywhere But Here ('The Land of Song', 2007)
- Jocelyn Arem – Kerouac ('What The Mirror Said', 2007)
- Mudvayne – On The Move ('By The People, For The People', 2007)
- Clifton Roy & Folkstringer – Kerouac's Folksong ('Where The Rock Meets The Rail', 2008)
- Joy Askew – Kerouac ('The Pirate Of Eel Pie', 2008)
- Swallows – Kerouac ('Songs For Strippers And Other Professions', 2008)
- The Areola Treat – Kerouac ('The Areola Treat', 2008)
- Frank Turner – Poetry Of The Dead ('Poetry Of The Dead', 2009)
- Jay Farrar & Benjamin Gibbard – One Fast Move Or I'm Gone ('One Fast Move Or I'm Gone', 2009)
- The Low Anthem – Home I'll Never Be ('Oh My God, Charlie Darwin', 2009)
- Chuck Perrin – It Ain't Over Yet (For Jack Kerouac) ('Beat.itude – The Holy Barbarians', 2009)
- Brooke Fraser – Jack Kerouac ('Flags', 2010)

KAYNAKÇA

- Artun, A. (2015). *Sanat Manifestoları, Avangard Sanat Ve Direniş*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Artun-Artun, N. A. (2018). *Dada Kılavuz, 1913-1923 Münih, Zürich, Berlin, Paris*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Berendt, J. E. (2010). *Caz Kitabı, Ragtime'dan Fusion ve Sonrasına*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bergerot, F. (2004). *Tarih Boyunca Caz, Gelenek, Stiller, Sahne Arkası, Kişiler*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Çiçekoğlu, F. (1985). *Caz, Hüznün Müziği*. Ankara: Kalem Yayıncılık.
- Dister, A. (2001). *Rock Çağı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Erdoğan, Ş. (2015). *Beat Kuşağı Antolojisi*. İstanbul: Altıkırkbeş Yayınları.
- Ginsberg, A. (2017). *Howl, Kaddish ve Öteki Şiirler*. İstanbul: Sub Yayınları.
- Halberstam, D. (1994). *The Fifties*. New York: Ballantine Books.
- Harrison-Wood, C. P. (2015) *Sanat ve Kuram, 1900-2000, Değişen Fikirler Antolojisi*. İstanbul: Küre Yayınları.
- Hemingway, E. (2018). *Paris Bir Şenliktir*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Hore, C. (1996). *Caz, Dün, Bugün, Yarın*. İstanbul: Chiviyazıları Yayınevi.
- Huddleston, D. (2016). *Beat Kuşağı: 'Hippi' Değil "Hipster"*. İstanbul: Sub Yayınları.
- Kerouac, J. (2018). *Yolda*. İstanbul: Siren Yayınları.
- Malson-Bellest, L. C. (2005). *Caz*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Meltzer, D. (1993). *Reading Jazz*. San Francisco: Mercury House.
- Poken, J. S.(2018). *Kutsal, Bir Beat Kitabı*. İstanbul: Cumartesi Kitaplığı.

Stein, G. (2017). *Three Lives*. Londra: HarperCollinsPublishers.

Sterritt, D. (2017). *Beat Kuşuğu*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

Suzuki, D.T. (1997). *Zen Budizm, D.T. Suzuki'den Seçme Yazılar*. İstanbul: Yol Yayınları.

Tezgör, H. (2012). *Şarkıdaki Şiir, 20. Yüzyılda Popüler Müziğin Edebi Yüzü*. İstanbul: İletişim Yayınları

Tonkinson, C. (1995). *Big Sky Mind: Buddhism and the Beat Generation*. New York: Riverhead Books.

Tzara, T. (2016). *Dada Manifestoları & Diğer Metinler*. İstanbul: Sel Yayıncılık.

GÖRSELLER

Dadaizm, 20.yy'ın ilk yarısında dönemin sanatçılarının manevi açıdan çöküntü yaşadıkları bir sırada, I. Dünya Savaşı'na karşı bir tepki olarak doğan bir sanat hareketidir. Bu sanat grubunun temel amacı, burjuvazinin savaşa sebep olduğunu düşündükleri milliyetçilik ve teknoloji gibi değerleriyle alay etmek olmuştur. Birçok sanatçıyı bünyesinde barındıran Dadaizm'in bilindik eserlerinden biri, Amerikan asıllı Fransız ressam ve heykeltıraş Marcel Duchamp'un 1918'de yarattığı 'Bıyıklı Mona Lisa' çalışmasıdır. Duchamp, bununla sanatsal bir fikrin estetik anlayışının önüne geçtiği, 'kavramsal sanat' (conceptual art) örneklerinden birini vermiştir.

Marcel Duchamp, 'Bıyıklı Mona Lisa' (L.H.O.O.Q., 1918)

Max Ernst ile Marcel Duchamp'ın yakın arkadaşı Belçikalı ressam René Magritte'in 'Âşıklar' ve 'İmgelerin İhaneti' başlıklı çalışmaları 'Sürrealizm' akımının önde gelen eserleri olarak kabul edilmektedir.

René Margritte, 'İmgelerin İhaneti' (The Treachery of Images, 1928-29), ('Bu bir pipo değildir.

Salvador Dalí, 'Belleğin Azmi' (The Persistence of Memory, 1931)

Genç düşünürler Hal Chase, Jack Kerouac, Allen Ginsberg ve William S. Burroughs, New York'un Manhattan bölgesinde Columbia Üniversitesi yakınlarında.

New York, 1944.

1930'lu ve 1940'lı yıllarda Caz tarihine öncülük eden müzisyenlerin fotoğraflarını çekmesiyle tanınan Amerikalı fotoğrafçı ve köşe yazarı William P. Gottlieb'in objektifinden Bebop akımının ünlü isimleri: Thelonious Monk, Howard McGhee Roy Eldridge ve New York'un önemli caz kulübü olan 'Minton's Playhouse'un sahibi Teddy Hill.

New York, 1947.

Bebop'ın oluşmasında pay sahibi olan Charlie Parker, trompette Miles Davis, davulda Max Roach ve piyanoda John Lewis ile birlikte New York'un 'Savoy Records' stüdyosunda 'Parker's Mood' başlıklı eserini kaydediyor. New York, Eylül, 1948.

Lucky Thompson, Dizzy Gillespie, Charlie Parker ve Billy Eckstine 1940'lı yılların sonlarına doğru Pittsburgh'de birlikte çalarken.

Fotoğraf: Teenie Harris

Heir's Pistol Kills His Wife; He Denies Playing Wm. Tell

Mexico City, Sept. 7 (AP).—William Seward Burroughs, 37, first admitted, then denied today that he was playing William Tell when his gun killed his pretty, young wife during a drinking party last night.

Police said that Burroughs, grandson of the adding machine inventor, first told them that, wanting to show off his marksmanship, he placed a glass of gin on her head and fired, but was so drunk that he missed and shot her in the forehead.

After talking with a lawyer, police said, Burroughs, who is a wealthy cotton planter from Pharr, Tex., changed his story and insisted that his wife was shot accidentally when he dropped his newly-purchased

William Seward Burroughs in Mexico City prison.

(Associated Press Wirefotos)
The late Mrs. Joan Burroughs—killed at party.

William Burroughs 1951'de eşi Joan Vollmer'i bir oyun sırasında kaza sonucunda vurarak öldürmüştür.

Jackson Pollock önce srrealizmle ilgilenmiş, fakat ilerleyen yıllarda ‘soyut dışavurumculuk’ anlayışını benimsemiştir. ‘Otomizm’ tekniğiyle yarattığı eserler, bilinçaltının ortaya çıkmasını teşvik etmiş ve geleneksel sanat anlayışını tümüyle reddetmiştir. Tıpkı Jack Kerouac’ın ‘Yolda’ romanını yazarken uyguladığı ‘ilk düşünce en iyi olandır’ yaklaşımını resme aktaran Pollock, üslubuyla birçok ge sanatçıya esin kaynağı oluşturmuştur.

Jackson Pollock, Convergence, 1952

William S. Burroughs. Fotoğrafın arka planında yeni yayımlanan kitabı 'Junkie'nin bir kopyası da görülmektedir. New York, 1953.

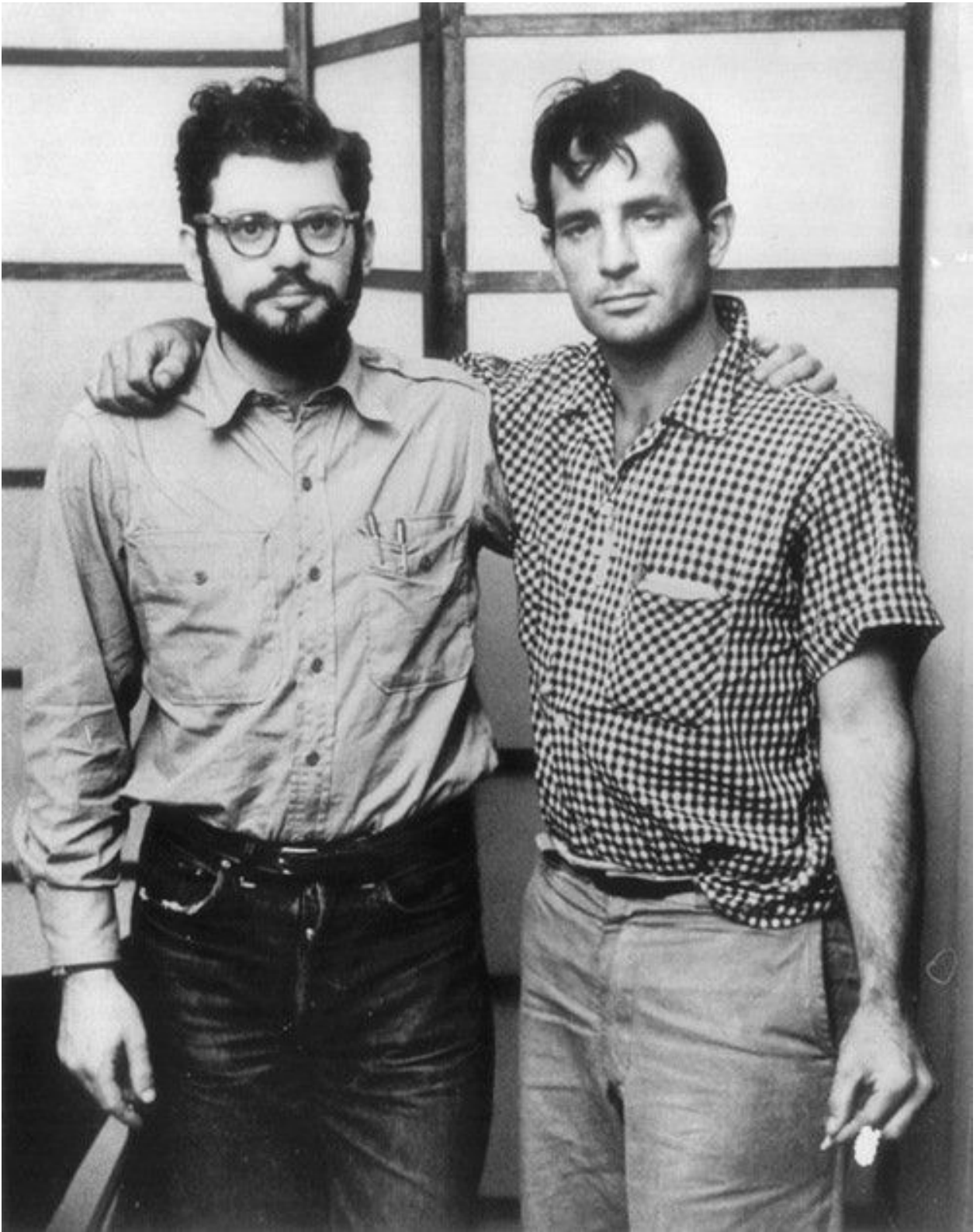
Neal Cassady ve kız arkadaşı Natalie Jackson. Cassady, Jack Kerouac'ın 'Yolda' romanının başkarakteri, Dean Moriarty'nin kendisi. Cassady, 1960'lı yıllarda 'Guguk Kuşu'nun yazarı Ken Kesey ile ABD'yi bir kez daha baştan aşağı gezmiş ve hippie döneminin sembolü haline gelen 'Further' lakaplı otobüsü kullanmıştır. San Francisco, 1955.

Rock 'n' Roll'un öne çıkan isimlerinden Little Richard 'Long Tall Sally' adlı eserini seslendiriyor, 1956.

Bob Donlon, Neal Cassady, Allen Ginsberg, Robert La Vigne ve Lawrence Ferlinghetti City Lights Books kitabevinin önünde. San Francisco, 1956. Fotograf: Peter Orlovsky

Allen Ginsberg ve Jack Kerouac. New York, 1957.

Jack Kerouac New York'taki 'The Village Vanguard' da. New York, 1957.

'Rock Around The Clock' parçasıyla Rock 'n' Roll'u yeni boyutlara taşıyan Bill Haley and The Comets, Newcastle'ın 'Odeon' kulübünde. Newcastle, Şubat, 1957.

Elvis Presley 'Jailhouse Rock' çekimlerinde, 1957.

'Cehenneme gideceksem, piyano çalarak giderim.' - Jerry Lee Lewis

Rock 'n' Roll'un öne çıkan sanatçılarından Jerry Lee Lewis 1958 senesinde New York'un 'Cafe de Paris' kulübünde.

New York, Haziran, 1958.

Jack Kerouac, caz müzisyenleri Al Cohn ve Zoot Simms'in eşliğinde, ikinci albümü olan 'Blues and Haikus' un kayıtlarını yaparken. Bu albüm, Kerouac'ın Doğu felsefesine ve caz müziğine duyduğu ilgiyi yansıtmaktadır. New York, 1958

Bebop'ın öncül isimleri Paris, 'St. Germain Club'de bir arada: Dizzy Gillespie (trompet), Kenny Clarke (davul). Paris, 1963.

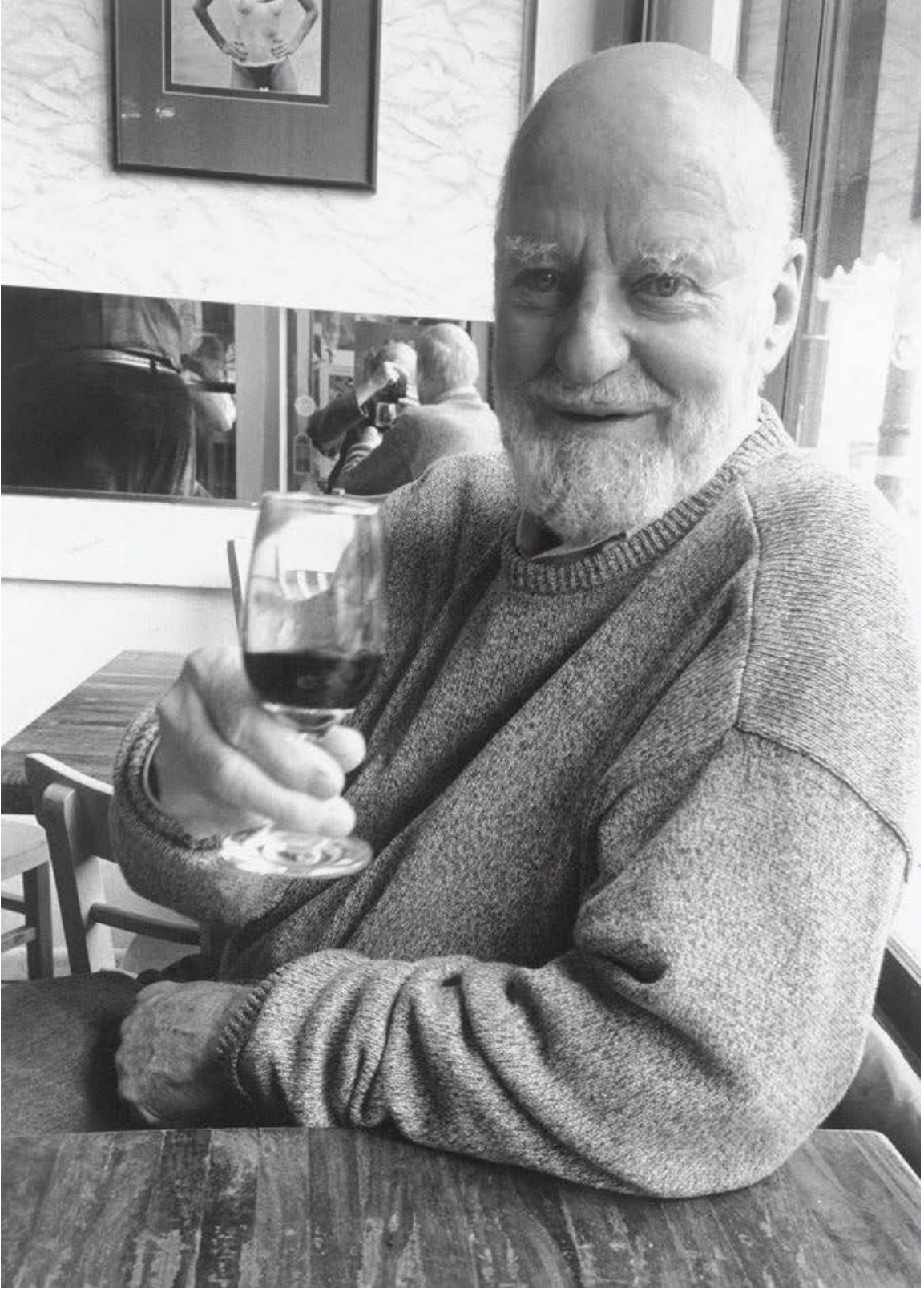
Allen Ginsberg, Londra'nın ünlü 'Royal Albert Hall' konser salonunda kalabalık bir seyirci kitlesine eserlerini okurken.

Londra, 1965. Fotoğraf: John 'Hoppy' Hopkins

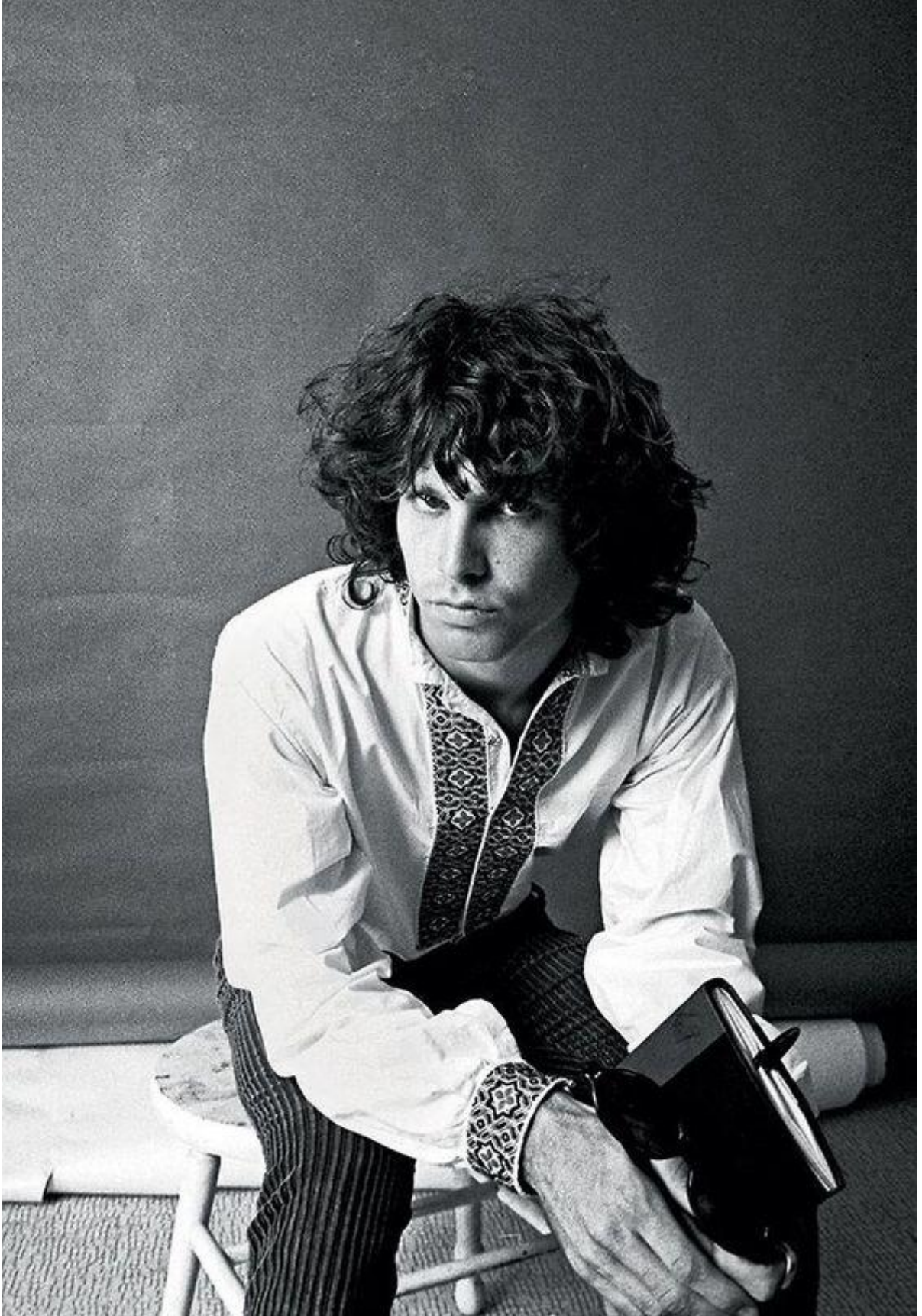

Beat şairleri Allen Ginsberg, Robbie Robertson, Michael McClure ve Bob Dylan, City Lights Books kitabevinin önündeler.

San Francisco, 1965. Fotoğraf: Jim Marshall

'City Lights Books kitabevinin sahibi ve ilk Beat yazarlarından Lawrence Ferlinghetti 24 Mart 2019'da 100. yaşını kutlarken.

Guy Webster'in objektifinden elinde şiir kitabıyla Jim Morrison, 1967.

The Beatles'ın 26 Mayıs 1967'de piyasaya sürülen 'Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band' başlıklı sekizinci stüdyo albümünün ön kapağı. Peter Blake tarafından yapılan tasarımda William Burroughs, Bob Dylan, Sigmund Freud, Aleister Crowley, Edgar Allan Poe, Karl Marx, Oscar Wilde ve Marlon Brando gibi ünlü isimleri bir arada görülmektedir.

Batı popüler kültürüne yön veren, dönemin ünlü müzisyenleri ve William Burroughs bir arada. Beat Kuşağı'nın önde gelen kişiliklerinden William S. Burroughs, 20.yy'ın en etkileyici sanatçılarından biri olarak kabul edilmekte ve ardından gelen nesillere bir esin kaynağı olmaya devam etmektedir. (Mick Jagger, Jimmy Page, David Bowie, Sting, Joe Strummer, Patti Smith, Frank Zappa, Tom Waits ve Kurt Cobain)

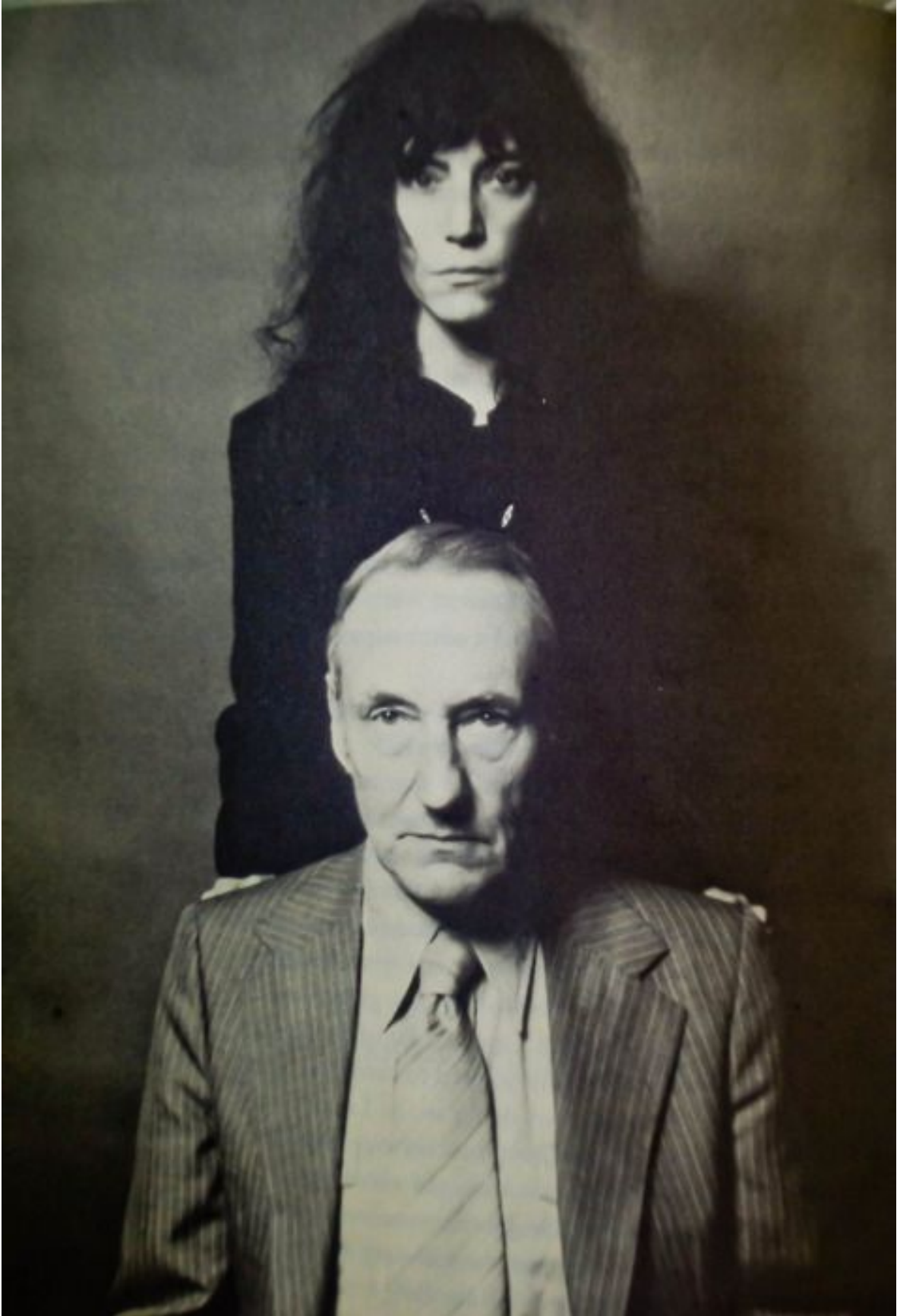

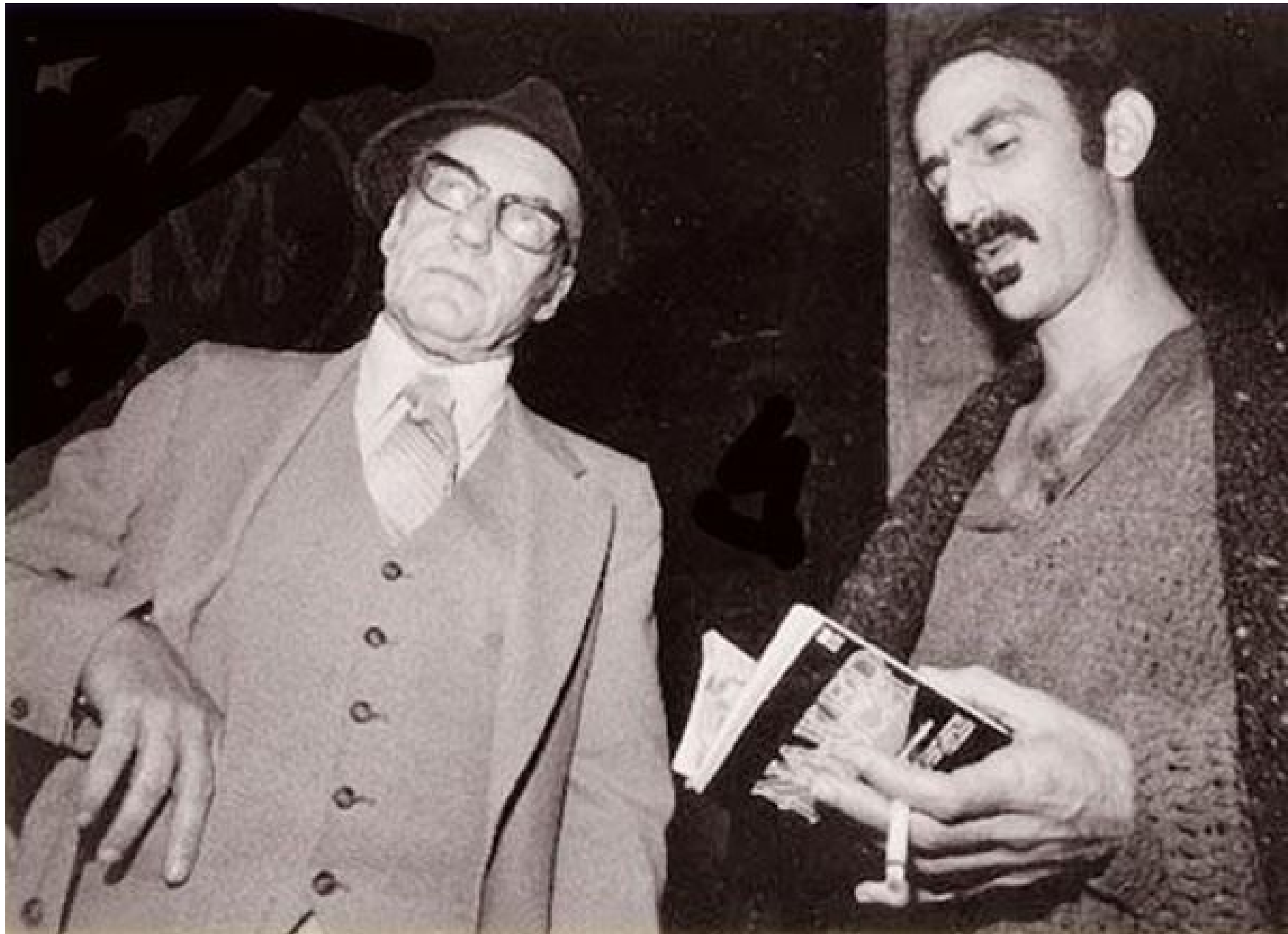

Bob Dylan ve Allen Ginsberg, altı sene önce hayatını kaybeden Kerouac'ın mezarının başındalar.

Massachusetts, 1975.

'Bed-Ins For Peace': John Lennon ve Yoko Ono'nun Vietnam Savaşı'nı protesto etmenin şiddet içermeyen yolları da olduğu mesajlarını verme girişimleridir. İkili, 1969'da Amsterdam Hilton Oteli'nde yatakta basın toplantısı yaparak dikkatleri üzerlerine çekmişlerdir. John Lennon, bu eylemle ilgili olarak şu ifadeleri kullanmıştır "...amacımız dünyaya, özellikle de gençliğe ve barışçıl eylem taraftarlarına bir mesaj vermektir. Herkes barış hakkında konuşuyor ama bir kaç kişi dışında hiç kimse somut bir adım atmıyor. Protesto gösterileri organize ediliyor, ancak bunun tek elle tutulur sonucu, ertesi gün gazetelerde yürüyüşte çıkan kavgaların ve şiddetin haberleri oluyor. Bizim amacımız insanlara protestonun da değişik yolları olabileceğini ve bunun da onlardan birisi olduğunu göstermektir. Herkes çeşitli yollara başvurabilir, saç uzatabilir, tatilinin bir haftasını barış için bir şekilde feda edebilir ve hatta barış karşıtı da protesto yapabilir. Önemli olan bunu barış içinde gerçekleştirmektir. Çünkü inancımız odur ki barış, ancak barışçıl yöntemlerle elde edilebilir. Mevcut düzene, düzenin silahlarıyla karşı koymak anlamsızdır. Şiddetin baş edemediği davranış biçimi barış dolu, mizahî mesajlardır. Bizim vermek istediğimiz mesaj da aynen budur...".

Jimi Hendrix'in Monterey'de gitarını yakarak mzık tarihine geçtiği an. Monterey, California, 1967. Fotoğraf: Guy Webster

Hippi Hareketi'nin önde gelen grubu 'The Grateful Dead' San Francisco/Haight-Ashbury'de konser sırasında. San Francisco, 1968. Fotograf: Jim Marshall

The Who grubu ve ön planda görünen gitarist Pete Townshend Monterey Pop Festivali'nde enstrümanlarını parçalıyorlar.
Monterey, California, 1967. Fotoğraf: GuyWebster

Hippi döneminin zirvesi ve 60'lı yılların simgesi, Woodstock Müzik Festivali. New York, Bethel, 1969.

